

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων»

Ανάλυση της Δυναμικής των Σχέσεων ΗΠΑ – Κίνας

Εξέταση της Επίδρασης της Εσωτερικής Πολιτικής των ΗΠΑ στις Σχέσεις με την Κίνα

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία Ειδίκευσης
«Ανάλυση δεδομένων στην παγκόσμια πολιτική»

Γεώργιος Χριστόπουλος

Τριμελής επιτροπή:
Αναπ. Καθ. Σωτήριος Πετρόπουλος (ε)
Καθ. Τζιφάκης Νικόλαος
Δρ. Χουντάλας Παναγιώτης

(ε) – Επιβλέπων

Τελική έκδοση

Κόρινθος, 2023

UNIVERSITY OF THE PELOPONNESE
SCHOOL OF SOCIAL & POLITICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE & INTERNATIONAL RELATIONS

MASTER'S PROGRAMME IN
"GLOBAL RISKS AND ANALYTICS"

Dynamics of US-China Relations

Analyzing the Impact of US Domestic Policy on Relations with China

*Master's dissertation specializing in
"Data analysis in global politics"*

Georgios Christopoulos

Committee:

Assoc. Pr. Sotirios Petropoulos (s)

Pr. Nikolaos Tzifakis

Dr. Panagiotis Chountalas

(s) – Supervisor

Final version

Corinth, Greece, 2023

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT	5
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	6
1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΣΧΕΣΕΩΝ ΗΠΑ-ΚΙΝΑΣ	9
1.1 ΠΡΩΙΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΔΥΣΠΙΣΤΙΑ ΣΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	9
2 ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΟΒΑΜΑ	21
2.1 ΠΡΟΕΚΚΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ.....	21
2.2 ΕΚΛΟΓΗ ΟΒΑΜΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΤΩΝ ΗΠΑ.....	25
2.2.1 Πρώτες επαφές των δύο πλευρών.....	26
2.2.2 Στροφή στην Ασία (<i>Pivot to Asia</i>)	27
2.2.3 Στρατηγικές προκλήσεις για τις ΗΠΑ.....	29
3 ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ TRUMP	32
3.1 ΠΡΟΕΚΚΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ.....	32
3.2 ΕΚΛΟΓΗ TRUMP ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΤΩΝ ΗΠΑ.....	36
3.2.1 Πρώτη Συνάντηση Trump-Χι.....	37
3.2.2 Πρώτα «Σύννεφα» στις Σχέσεις ΗΠΑ-Κίνας	40
3.2.3 Αρχή Εμπορικού Πολέμου ΗΠΑ-Κίνας.....	44
3.2.4 Σύναψη Συμφωνίας “ <i>Phase One of Trade Agreement</i> ”	47
3.2.5 Στρατηγική Μεταστροφή της Εξωτερικής Πολιτικής των ΗΠΑ έναντι της Κίνας	50
4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	52
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΗΓΩΝ.....	54

Περίληψη

Βρίσκονται οι ΗΠΑ και η Κίνα, 50 χρόνια μετά τη συνάντηση Nixon-Mao, σε μια μη αναστρέψιμη τροχιά σύγκρουσης; Επηρεάζει η εναλλαγή Δημοκρατικών – Ρεπουμπλικάνων στις ΗΠΑ, τις περίπλοκες σχέσεις των δύο χωρών; Με τις σχέσεις αλληλεξάρτησης και ανταγωνισμού των δύο χωρών να χαρακτηρίζονται από έντονες διακυμάνσεις, η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία εξετάζει τα σημεία σύγκλισης και τις διαφορές της εξωτερικής πολιτικής ενός Δημοκρατικού προέδρου (Obama) και ενός Ρεπουμπλικάνου (Trump). Αναλύοντας την Αμερικανική εξωτερική πολιτική των δύο κυβερνήσεων έναντι της Κίνας, συνάγεται το συμπέρασμα ότι και τα δύο Αμερικανικά πολιτικά κόμματα συμφωνούν, ότι το Πεκίνο αποτελεί στρατηγικό ανταγωνιστή των ΗΠΑ. Τα αποτελέσματα της μελέτης καταδεικνύουν ότι τόσο οι Δημοκρατικοί, όσο και οι Ρεπουμπλικάνοι, συμφωνούν με τον στρατηγικό στόχο ανάσχεσης της ανόδου της Κίνας, ώστε να αποτραπεί η αμφισβήτηση της ηγεμονίας των ΗΠΑ. Παρόλα αυτά υπάρχουν διαφορές μεταξύ τους, οι οποίες έχουν κυρίως να κάνουν με τον τρόπο ανάσχεσης της Κινεζικής ισχύος, με τον Obama να προκρίνει τη συνεργασία, και τον Trump την επιβολή, μέσω της προβολής ισχύος.

Λέξεις κλειδιά: Σχέσεις ΗΠΑ-Κίνας, Δημοκρατικοί, Ρεπουμπλικάνοι, στρατηγικός ανταγωνιστής, ηγεμονία

Abstract

Are the US and China, 50 years after the Nixon-Mao meeting, on an irreversible path to conflict? Does the change between Democrats and Republicans in the USA affect the complicated relations between the two countries? Taking into account US-China relations of interdependence and competition, this thesis investigates the similarities and differences of a in the realm of foreign policy of a Democratic president (Obama) and a Republican (Trump). After studying meticulously, the US foreign policy of both administrations towards China, it is concluded that both Democrats and Republicans agree that Beijing is a strategic competitor of the U.S. The findings of the study show that both agree on the strategic goal of stemming the rise of China, in order to prevent Beijing from challenging US hegemony. Nevertheless, there are differences, which mainly have to do with the means of restraining Chinese power. Obama prefers cooperation and engagement, whereas Trump a more confrontational approach, through the projection of power.

Keywords: US-China relations, Democrats, Republicans, strategic competitor, hegemony

Πρόλογος

Παρά τον μακρόχρονο οικονομικό ανταγωνισμό ΗΠΑ-Κίνας, οι περισσότεροι αναλυτές¹ δεν ανέμεναν ότι η ανάδειξη του Donald Trump στην προεδρία των ΗΠΑ, στις 20 Ιανουαρίου 2017, θα οδηγούσε σε έναν ολομέτωπο οικονομικό και εμπορικό πόλεμο μεταξύ των δύο χωρών. Αν και κατά τη διάρκεια της προεκλογικής του εκστρατείας, οι αναφορές στην Κίνα ήταν παραπάνω από συχνές, σχεδόν κανείς δεν μπορούσε να προβλέψει την ένταση και το πλαίσιο μέσα στο οποίο οι δύο χώρες θα έρχονταν σε αντιπαράθεση.

Η προεκλογική εκστρατεία του Donald Trump βασίστηκε στη λαϊκίστικη ρητορική οικονομικού προστατευτισμού που συνοψίστηκε στο σύνθημα “Make America Great Again” (MAGA) και που είχε ως διακηρυγμένο στόχο τη μείωση του εμπορικού ελλείμματος των ΗΠΑ έναντι της Κίνας. Ωστόσο, η σύγκρουση της κυβέρνησης Trump με την Κίνα δεν συσχετιζόταν κατά απόλυτο τρόπο με το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο των δύο χωρών (Sachs, 2018). Εδραζόταν κυρίως στην αντίληψη ότι η Κίνα αποτελεί τον κύριο ανταγωνιστή των ΗΠΑ για παγκόσμια ηγεμονία και συνεπώς θα έπρεπε να απομειωθεί η ισχύς της, περιορίζοντας της την πρόσβαση στις ξένες αγορές (βλ. Huawei), στις παγκόσμιες τραπεζικές υπηρεσίες και κυρίως στην προηγμένη τεχνολογία.

Μέσα από αυτή την άκομψη κατά περιόδους, σύγκρουση ΗΠΑ-Κίνας, κυρίως εξαιτίας του ύφους του Donald Trump και των ανά καιρούς αντικρουόμενων δηλώσεων του, προέκυψε το ερώτημα που αυτή η εργασία έχει σκοπό να απαντήσει. Αν δηλαδή η επιδείνωση των σχέσεων των δύο χωρών, ήταν αμιγώς συνδεδεμένη με την ανάδειξη του Trump στην προεδρία των ΗΠΑ και αν οι σχέσεις εξαρτώνταν από την εναλλαγή Δημοκρατικών-Ρεπουμπλικάνων στην εξουσία.

Παρά το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια διακυβέρνησης του Barack Obama, οι σχέσεις ΗΠΑ-Κίνα δεν φαίνονταν να διέπονταν από ιδιαίτερες εντάσεις και προστριβές, η κυβέρνησή του είχε καταλήξει στο ίδιο συμπέρασμα με αυτή του Trump. Στην ανάσχεση της ανόδου της Κίνας, εξαγγέλλοντας, και εν μέρει πραγματοποιώντας, τη μεταστροφή του επίκεντρου ενδιαφέροντος των ΗΠΑ στην Ασία, γνωστό και ως Pivot to Asia (Obama, 2011). Η παραδοχή ότι η Κίνα θα αποτελούσε τον κύριο ανταγωνιστή των ΗΠΑ για παγκόσμια ηγεμονία, είχε γίνει ήδη από το 2011, όταν η κυβέρνηση Obama με σειρά ανακοινώσεων (Clinton, 2011) και δηλώσεων (Donilon, 2011) ανέφερε ότι θα αφιέρωνε περισσότερους πόρους και ανθρώπινο κεφάλαιο στην περιοχή της Ασίας και του Ειρηνικού. Ωστόσο, ακόμα και η απόφαση Obama περί στρατηγικής μεταστροφής, δεν έγινε εν κενώ, αλλά αποτέλεσε συνέχεια της κυβέρνησης George W. Bush, η οποία παρόλη την ενασχόλησή της με τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας έπειτα από την 9/11, είχε προχωρήσει στην εμβάθυνση των σχέσεων με σύμμαχες χώρες της Ασίας και ενίσχυση της Αμερικανικής στρατιωτικής παρουσίας στην περιοχή (Manyin et al., 2012). Μάλιστα κατά τη διάρκεια της προεκλογικής του εκστρατείας, ο Bush, είχε χαρακτηρίσει την Κίνα στρατηγικό ανταγωνιστή των ΗΠΑ (Baum, 2001).

---

¹ Οι περισσότερες δημοσκοπήσεις το 2016 έδειχναν ότι πιθανότερος νικητής των εκλογών ήταν η Hillary Clinton, <https://projects.fivethirtyeight.com/2016-election-forecast/national-polls/>

Υπό αυτό το πρίσμα, η μεταστροφή των ΗΠΑ, κατά τη διακυβέρνηση Trump, σε μια πολιτική ιδιότυπου προστατευτισμού μετά από δεκαετίες υιοθέτησης του φιλελεύθερου μοντέλου της ελεύθερης αγοράς (Fajgelbaum et al, 2020) καταδεικνύουν την αλλαγή υποδείγματος, σε αντίθεση με την νεοφιλελεύθερη εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, που έως τότε υποστήριζε ότι μέσω της συνεργασίας, των αυξημένων εμπορικών σχέσεων και της οικονομικής ανάπτυξης θα προωθηθούν και θα προστατευτούν τα συμφέροντα των ΗΠΑ.

Στο προς εξέταση ζήτημα, η πορεία των σχέσεων ΗΠΑ-Κίνας τις τελευταίες δεκαετίες, καθορίστηκε από το μεγάλο βαθμό αλληλεξάρτησης των εμπορικών συναλλαγών των δύο χωρών και τη συνεργασία σε επιμέρους ζητήματα (Li et al., 2018). Η αμφισβήτηση των Αμερικανικών συμφερόντων, κυρίως στην περιοχή της Ασίας και του Ειρηνικού, σε οικονομικό και σε στρατιωτικό επίπεδο έγινε ευδιάκριτη με την άνοδο στην εξουσία του Xi Jinping (Lee, 2023) και την οικονομική ενδυνάμωση της Κίνας. Η αποτελεσματικότητα της προβολής ισχύος των ΗΠΑ, που αποσκοπούσε κατά το παρελθόν στον περιορισμό των φιλοδοξιών του Πεκίνου, είχε πλέον απομειωθεί, αυξάνοντας τις προστριβές, και εγείροντας παράλληλα ανησυχία για ευθεία στρατιωτική σύγκρουση μεταξύ των δύο χωρών.

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να εξετασθεί η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ έναντι της Κίνας, υπό τη διακυβέρνηση του Δημοκρατικού Προέδρου, Barack Obama, σε αντίστιξη με αυτή του Ρεπουμπλικάνου, Donald Trump, ώστε να αποτυπωθούν κοινά σημεία και διαφορές. Σημείο αναφοράς θα αποτελέσει η ανάλυση εκείνων των δεδομένων που καταδεικνύουν τη διαμόρφωση και λήψη αποφάσεων, αναφορικά με τις θέσεις της εξωτερικής πολιτικής, προκειμένου να καταδειχθούν οι πολιτικές διαστάσεις του οικονομικού ανταγωνισμού των δύο χωρών. Για το σκοπό αυτό, ακολουθήθηκε η μέθοδος της ανάλυσης πρωτογενών και δευτερογενών πηγών. Ωστόσο, καταβλήθηκε προσπάθεια οι πληροφορίες και τα δεδομένα που ελήφθησαν υπόψη, να ανήκουν κυρίως στις πρωτογενείς πηγές, ώστε να επιτραπεί στον αναγνώστη, ουδέτερα και απερίσπαστα να εστιάσει στο υπό εξέταση ερώτημα της μελέτης.

Ως εκ τούτου, δόθηκε έμφαση στις επίσημες δηλώσεις των υπεύθυνων χάραξης πολιτικής, τις ανακοινώσεις των Υπουργείων Εξωτερικών των δύο χωρών, τα στατιστικά δεδομένα του Υπουργείου Εμπορίου των ΗΠΑ, τις ανακοινώσεις του Λευκού Οίκου, της Ερευνητικής Υπηρεσίας του Αμερικανικού Κογκρέσου (Congressional Research Service), τα αποχαρακτηρισμένα δελτία της Υπηρεσίας Πληροφοριών των ΗΠΑ (CIA), την αρθρογραφία, τις συνεντεύξεις, τις δηλώσεις των πρωταγωνιστών άσκησης εξωτερικής πολιτικής της εκάστοτε περιόδου και την επιστημονική αρθρογραφία επιφανών ακαδημαϊκών. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι περιοριστικός παράγοντας στην πλήρη επισκόπηση των δεδομένων, αποτελεί η έλλειψη γνώσης Κινεζικών του γράφοντα, με αποτέλεσμα η ανάλυση των πληροφοριών να βασιστεί σχεδόν εξ' ολοκλήρου σε αγγλικές πηγές και σε πηγές μεταφρασμένες από τα Κινεζικά στα αγγλικά. Ωστόσο, παρόλο τον περιορισμό των πηγών προς ανάλυση, εκτιμάται ότι δεν αποτελεί πλήγμα στην αρτιότητα της εν λόγω εργασίας, διότι το κεντρικό ερώτημα που επιχειρείται να απαντηθεί, αφορά κυρίως την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ.

Από την επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, διαπιστώθηκε ότι οι ερευνητές εστιάζουν τόσο στο οικονομικό αποτύπωμα των συναλλαγών των δύο χωρών – με τον εμπορικό πόλεμο να αποτελεί το επίκεντρο πολλών μελετών, όσο και στην υψηλή στρατηγική των ΗΠΑ, έναντι της ανόδου της Κίνας. Μετά την ολοκλήρωση της θητείας Trump, οι προστριβές μεταξύ των δύο

χωρών συνεχίστηκαν, με τον νέο πρόεδρο Joe Biden να υιοθετεί μέρος των πολιτικών του Trump, και κυρίως τη διατήρηση των δασμών στα Κινεζικά προϊόντα, όπως επίσης την αναστολή πρόσβασης σε Αμερικανικά προϊόντα υψηλής τεχνολογίας (κυρίως ημιαγωγούς). Ωστόσο, επισημαίνεται ότι κατά τη διάρκεια συγγραφής της παρούσας εργασίας (2023) δε θα εξεταστεί η περίοδος διακυβέρνησης Biden – αν και δυνητικά μπορούν να συναχθούν ενδιαφέροντα αποτελέσματα – διότι δεν έχει ολοκληρώσει τη θητεία του.

Πιο συγκεκριμένα, συγκεντρώθηκαν και αναλύθηκαν 33 ομιλίες και ανακοινώσεις των Προέδρων Obama και Trump κατά την περίοδο από τον Ιανουάριο 2009 έως τον Ιανουάριο 2021. Επίσης, εξετάστηκαν δεδομένα από διεθνείς οργανισμούς, όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, η Παγκόσμια Τράπεζα και δημοσκοπήσεις έρευνας της κοινής γνώμης. Στο πλαίσιο αυτό, στο πρώτο κεφάλαιο εξετάζεται το ιστορικό υπόβαθρο στο οποίο αναπτύχθηκαν και εξελίχθηκαν οι σχέσεις των δύο χωρών, ενώ σε συγκριτικό πνεύμα, στο δεύτερο και τρίτο κεφάλαιο αναλύεται η ασκηθείσα εξωτερική πολιτική έναντι της Κίνας των Αμερικανών Προέδρων, Obama και Trump αντίστοιχα, σε μια προσπάθεια να διαπιστωθούν τυχόν ομοιότητες και διαφορές.

1 Ιστορικό Υπόβαθρο Σχέσεων ΗΠΑ-Κίνας

Παρόλες τις παγκόσμιες προκλήσεις, τις διεθνείς ανακατατάξεις και την πρωτοφανή για το διεθνές σύστημα κανόνων εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, τη στιγμή που γράφεται αυτή η εργασία, οι σχέσεις ΗΠΑ-Κίνας αποτελούν από τις πιο σημαντικές και σύνθετες σχέσεις μεταξύ κρατών στον κόσμο. Οι δύο χώρες είναι οικονομικές και στρατιωτικές υπερδυνάμεις και οι μεταξύ τους σχέσεις έχουν εκτεταμένες επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία και ασφάλεια. Τα τελευταία χρόνια, οι εντάσεις μεταξύ των δύο χωρών έχουν αυξηθεί εξαιτίας μιας σειράς παραγόντων, όπως της εμπορικής διένεξης – κυρίως την περίοδο διακυβέρνησης Trump –, των στρατιωτικών δραστηριοτήτων της Κίνας στην περιοχή Ασίας-Ειρηνικού, των ανησυχιών για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κίνα και του ζητήματος της Ταϊβάν. Σε αυτή τη διπλωματική εργασία, θα εξεταστούν εν συντομία η ιστορία των σχέσεων Κίνας-ΗΠΑ, η στάση που υιοθέτησαν οι κυβερνήσεις Obama, Trump και έως τώρα η κυβέρνηση Biden, και κατά πόσο η πολιτική των ΗΠΑ έναντι της Κίνας μεταβαλλόταν ανάλογα με την εναλλαγή Δημοκρατικών και Ρεπουμπλικάνων στην εξουσία.

1.1 Πρώιμη Ιστορία: Από τη Δυσπιστία στη Συνεργασία

Οι σχέσεις ΗΠΑ-Κίνας ποτέ δεν ήταν εύκολες. Από την απαρχή σύναψης διπλωματικών σχέσεων υπήρχε αμοιβαία έλλειψη εμπιστοσύνης και καχυποψία. Οι σχέσεις των δύο χωρών είναι μια ιστορία δύο εθνών με πολύ διαφορετικούς πολιτισμούς, πολιτικά συστήματα και παρελθόν, των οποίων οι δρόμοι έχουν διασταυρωθεί πολλές φορές, κυμαινόμενες ανά διαστήματα τόσο από διάθεση συνεργασίας, όσο και από έντονο ανταγωνισμό. Ως εκ τούτου, αποτελούν από τις πλέον περίπλοκες και ενδιαφέρουσες σχέσεις στο πεδίο των διεθνών σχέσεων και παρόλες τις σημαντικές διαφοροποιήσεις, ενδεχομένως να έχουν ιστορική αντιστοιχία μόνο με τις σχέσεις ΗΠΑ-ΕΣΣΔ. Η εξέταση του ιστορικού υπόβαθρου των σχέσεων ΗΠΑ-Κίνας θα διεξαχθεί από το 1900 και μετά, εστιάζοντας στα γεγονότα και στις συνθήκες που διαδραμάτισαν καίριο ρόλο στη διαμόρφωση των μεταξύ τους σχέσεων.

Στις αρχές του 20ου αιώνα, καθώς οι ΗΠΑ άρχισαν να εδραιώνονται ως παγκόσμια δύναμη και ενώ η Κίνα πάλευε με εσωτερικές διαιρέσεις και εξωτερικές πιέσεις από τις ξένες δυνάμεις της εποχής, ΗΠΑ και Κίνα άρχιζαν να αλληλεπιδρούν πιο στενά. Σε ένα έντονα μεταβαλλόμενο κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον στην Κίνα, εκδηλώθηκε στο βόρειο κομμάτι της χώρας σημειώθηκαν επεισόδια τα οποία έγιναν γνωστά ως η εξέγερση των Μπόξερ η οποία στόχευε τα ξένα συμφέροντα στην Κίνα (Thoralf, 2008). Τα βίαια επεισόδια αυτά οδήγησαν σε αυξημένη εμπλοκή των ΗΠΑ στη χώρα, η οποία κλιμακώθηκε σε στρατιωτική σύγκρουση, καθώς οι αμερικανικές δυνάμεις εντάχθηκαν σε έναν διεθνή συνασπισμό για να καταστείλουν την εξέγερση και να προστατεύσουν τα ξένα συμφέροντα στην χώρα. Η εξέγερση των Boxer, γνωστή και ως Κίνημα Yihetuan, ήταν μια βίαιη εξέγερση εναντίον των ξένων και εναντίον της διάδοσης του Χριστιανισμού που έλαβε χώρα στην βόρεια Κίνα μεταξύ 1899 και 1901. Η εξέγερση καθοδηγήθηκε από μια μυστική οργάνωση, γνωστή ως Society of Righteous ή Harmonious Fists, και είχε τις ρίζες της στην πολιτική και οικονομική αστάθεια που μάστιζε την Κίνα στα τέλη του

19ου αιώνα. Εκείνη την περίοδο, η Κίνα υπέφερε από εκτεταμένη φτώχεια και κοινωνικές αναταραχές, απόρροια εν μέρει της ήττας της Κίνας στον Πρώτο (1839-1842) και Δεύτερο (1857-1858) Πόλεμο του Οπίου και των συνθηκών κάτω από τις οποίες υπεγράφη ο τερματισμός των εχθροπραξιών με τις δυτικές δυνάμεις. Οι εν λόγω συμφωνίες που υπεγράφησαν έγιναν γνωστές ως «οι άδικες συνθήκες (“unequal treaties”）」 επειδή παραχωρούσαν στους ξένους υπηκόους υπερβολικά προνόμια.

Οι Πόλεμοι του Οπίου και οι συνέπειες τους, αποδυνάμωσαν την Κίνα, οδηγώντας την σε απώλεια εδαφών, εμπορικών παραχωρήσεων σε έτερες δυνάμεις και στην ουσία τον ασφυκτικό έλεγχο της οικονομίας και της πολιτικής κατάστασης της χώρας από τις δυτικές δυνάμεις, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα την αγανάκτηση των Κινέζων έναντι των ξένων υπηκόων στα εδάφη τους. Η Εξέγερση των Μπόξερ ξεκίνησε στη βόρεια επαρχία Shandong, όπου οι Μπόξερ είχαν στοχοποιήσει τους χριστιανούς ιεραποστόλους και τους Κινέζους που είχαν αλλαξοπιστήσει, θεωρώντας ότι ήταν υπεύθυνοι για τα προβλήματα της χώρας. Έχοντας την υποστήριξη της Κινεζικής κυβέρνησης, καθώς εμφορούνταν από παρόμοιες πεποιθήσεις για τους ξένους υπηκόους, οι Μπόξερ επιτέθηκαν σε εκκλησίες, σε σπίτια και επιχειρήσεις που ανήκαν σε ξένους και Κινέζους Χριστιανούς, σκοτώνοντας πολλούς από αυτούς και προκαλώντας τη στρατιωτική επέμβαση των ξένων δυνάμεων. Ως απάντηση, η Μεγάλη Βρετανία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιαπωνία, η Ρωσία και οι ΗΠΑ, σχημάτισαν ένα διεθνή συνασπισμό και έστειλαν στρατεύματα στην Κίνα προκειμένου να προστατεύσουν τους πολίτες και τα συμφέροντά τους. Τα ξένα στρατεύματα, μαζί με τις δυνάμεις της Κινεζικής κυβέρνησης που διαβλέποντας την έκβαση του πολέμου ανέκρουσε πρύμναν τασσόμενοι στο πλευρό τους, νίκησαν τους Μπόξερ και κατέπνιξαν την εξέγερση το 1901, ζητώντας αποζημιώσεις από την Κίνα για τις απώλειες που υπέστησαν. Η ένταση της οικονομικής και πολιτικής εκμετάλλευσης της Κίνας έπειτα από την εξέγερση των Μπόξερ είχε ευρύτερες συνέπειες για την Κίνα και τον υπόλοιπο κόσμο, αλλά κυρίως έθεσε τις βάσεις για την ανάπτυξη του σύγχρονου Κινεζικού εθνικισμού (Thoralf, 2008) καθώς αποτέλεσε το έναυσμα για μια νέα γενιά πολιτών και κινημάτων που θα διεκδικούσαν εθνική κυριαρχία και ανεξαρτησία από τις ξένες δυνάμεις, προασπίζοντας ταυτόχρονα την Κινεζική ταυτότητα και πολιτισμό.

Η ανάδειξη των αδυναμιών της Κίνας και η ευάλωτη θέση της απέναντι στον ιμπεριαλισμό των δυτικών δυνάμεων, σε συνδυασμό με το αρνητικό προηγούμενο που δημιουργήθηκε αναφορικά με την εμπλοκή των ΗΠΑ στις εσωτερικές υποθέσεις της Κίνας, δημιούργησε ένα μοτίβο έντασης μεταξύ των δύο χωρών (Kaufman, 2011). Τις δεκαετίες που ακολούθησαν, ΗΠΑ και Κίνα συνέχισαν να αλληλεπιδρούν κυρίως μέσω του εμπορίου και της διπλωματίας, διατηρώντας ωστόσο ανταγωνιστικά συμφέροντα και διαφορετικές κοσμοθεωρίες, κάτι που αποτυπώθηκε και στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου οι δύο χώρες είχαν αντικρουόμενα συμφέροντα.

Πιο συγκεκριμένα, ενώ οι ΗΠΑ είχαν πάρει θέση εναντίον της Γερμανίας, η Κίνα αρχικά παρέμεινε ουδέτερη, και μόνο ένα χρόνο πριν το τέλος του πολέμου κατόπιν Αμερικανικών πιέσεων, τον Αύγουστο του 1917, συντάχθηκε στο πλευρό των συμμάχων συνεισφέροντας στο κοινό μέτωπο εναντίον της Γερμανίας κυρίως οικονομικά, αλλά και στους τομείς του εργατικού δυναμικού και των πρώτων υλών. Ωστόσο, η πραγματική είσοδος της Κίνας στον πόλεμο είχε συντελεστεί ανεπίσημα τον Απρίλιο του 1916, όταν η πρώτη ομάδα Κινέζων εργατών έφτασαν

στη Γαλλία για να συνεισφέρουν στην πολεμική προσπάθεια εναντίον της Γερμανίας (Boissoneault, 2017). Συνολικά, περίπου 140.000 Κινέζοι εργάτες δούλεψαν σε εργοστάσια κυρίως της Γαλλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, εκτελώντας σειρά εργασιών όπως, σκάψιμο χαρακωμάτων, κατασκευή δρόμων και επισκευή υποδομών, παραγωγή όπλων και πυρομαχικών, επισκευή αεροπλάνων και εργασίας σε νοσοκομεία. Παρόλη την άγνωστη σε πολλούς, σημαντική βοήθεια που προσέφερε η Κίνα στους Συμμάχους, ο ρόλος της δεν αναγνωρίστηκε στην Διάσκεψη των Βερσαλλιών μετά το τέλος του πολέμου, όπου έχασε την περιοχή της Shandong καθώς παραχωρήθηκε στην ανταγωνίστρια-χώρα της περιοχής, Ιαπωνία. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι η Κίνα ήταν η μοναδική χώρα που δεν συνυπέγραψε τη Συνθήκη των Βερσαλλιών, στις 28 Ιουνίου 1919. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη λαϊκή κατακραυγή για τις ειρηνευτικές συνομιλίες των Βερσαλλιών η οποία αποτέλεσε εφαλτήριο της στροφής της Κίνας προς τον σοσιαλισμό, με την ίδρυση του Κινεζικού Κομμουνιστικού Κόμματος το 1921, στην Σανγκάη.

Ταλανιζόμενη από εσωτερικές έριδες και πολιτική αστάθεια για τα επόμενα χρόνια, η Κίνα θα βρισκόταν σε δεινή θέση να αντιμετωπίσει την Ιαπωνία κατά το δεύτερο Σινοϊαπωνικό Πόλεμο τον Ιούλιο του 1937. Πολύ σύντομα, η Κίνα θα έχανε το Πεκίνο, την Shanghai, την τότε πρωτεύουσα Nanjing και την Wuhan, ωστόσο η ανυποχώρητη αντίσταση που προέβαλε της χάρισε τον παγκόσμιο σεβασμό. Τα πρώτα χρόνια αυτής της σύγκρουσης, η Κινεζική κυβέρνηση έλαβε άρματα μάχης και μαχητικά αεροσκάφη αξίας 250 εκ. δολαρίων από τη Σοβιετική Ένωση το 1938, και στρατιωτικό εξοπλισμό από τη Γαλλία και τον Ηνωμένο Βασίλειο. Παρόλα αυτά, οι ΗΠΑ διατήρησαν πολιτική ουδετερότητας και δεν παρείχαν σημαντική στρατιωτική ή οικονομική βοήθεια στην Κινεζική κυβέρνηση του εθνικιστή Chiang Kai-shek. Καθώς ο πόλεμος Κίνας-Ιαπωνίας συνεχιζόταν, η κυβέρνηση των ΗΠΑ και η κοινή γνώμη της χώρας έκλινε ολοένα περισσότερο στο πλευρό της Κίνας (State Department).

Έτσι, συμμετέχοντας στη διεθνή καταδίκη της επιθετικότητας της Ιαπωνίας, οι ΗΠΑ με απόφαση του Προέδρου Roosevelt, ενέκριναν στρατιωτική βοήθεια 25 εκ. δολαρίων στην Κίνα τον Δεκέμβριο του 1940, επιτρέποντας στους Κινέζους να αγοράσουν εκατό Αμερικανικά μαχητικά αεροσκάφη P-40. Μέχρι τα τέλη της άνοιξης του 1941, οι ΗΠΑ είχαν επίσης δρομολογήσει την απόκτηση στρατιωτικού εξοπλισμού αξίας πάνω από 145 εκ. δολάρια στο πλαίσιο του προγράμματος Lend – Lease. Στα μέσα του 1941, ο Πρόεδρος Roosevelt ενέκρινε επίσης τη δημιουργία μια Αμερικανικής Ομάδας Εθελοντών (AVG), τις «Ιπτάμενες Τίγρεις», που αποτελείτο από 99 εθελοντές των ΗΠΑ που θα πέταγαν τα 100 μαχητικά P-40 που είχαν αγοραστεί πρόσφατα. Οι «Ιπτάμενες Τίγρεις» έφτασαν στην Κίνα στα τέλη του 1941, και ήταν οι πρώτοι Αμερικανοί που πολέμησαν στο πλάι των Κινέζων εναντίον των στρατευμάτων της Ιαπωνίας.

Πλέον, η εθνικιστική κυβέρνηση του Chiang Kai-shek είχε να αντιμετωπίσει τρεις προκλήσεις: την απειλή της ιαπωνικής εισβολής, της εξάπλωσης και εδραίωσης των κομμουνιστών και των εξεγέρσεων των πολέμαρχων στις κατά τόπους επαρχίες της Κινεζικής επικράτειας. Ο Chiang Kai-shek επικεντρώθηκε στις εσωτερικές απειλές αντί της ιαπωνικής επίθεσης, με τους εθνικιστές να ξοδεύουν το μεγαλύτερο μέρος των πόρων τους για να περιορίσουν τους κομμουνιστές. Την ίδια στιγμή, οι κομμουνιστές εργάζονταν για να ενισχύσουν την επιρροή τους στην αγροτική κοινωνία. Έτσι, αμέσως μετά το τέλος του Β'

Παγκοσμίου Πολέμου, ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος μεταξύ του Κινεζικού Κομμουνιστικού Κόμματος (ΚΚΚ) και του Εθνικιστικού Κόμματος, Kuomintang (ΚΜΤ), που ήταν στην εξουσία. Στη πραγματικότητα, ωστόσο, η σύγκρουση μεταξύ των δύο πλευρών μαινόταν στην ηπειρωτική Κίνα ήδη από το 1927.

Οι απαρχές του Κινεζικού εμφυλίου πολέμου (1927–1949) εντοπίζονται στις αρχές του 20ου αιώνα. Όταν η δυναστεία Qing κατέρρευσε το 1911, εξαιτίας της αυξανόμενης εσωτερικής αναταραχής και των εξωτερικών πιέσεων, ο Sun Yat-sen, ο ιδρυτής του ΚΜΤ, προσπάθησε να εφαρμόσει ορισμένες πτυχές μιας δημοκρατικής διακυβέρνησης στην Κίνα. Ωστόσο, η χώρα μαστιζόταν από φιλόδοξους πολέμαρχους, τον ξένο ιμπεριαλισμό και κοινωνικοοικονομικά ζητήματα, που εμπόδισαν τις προσπάθειες του Εθνικιστικού κόμματος να θέσει σε εφαρμογή μεταρρυθμίσεις προς αυτή την κατεύθυνση και να εδραιωθεί την εξουσία (State Department). Κάτω από αυτές τις συνθήκες, τη δεκαετία του 1920, το ΚΜΤ και το ΚΚΚ συνεργάστηκαν ενάντια στην κυριαρχία των πολέμαρχων και την ξένη επιρροή. Η σχέση των δύο κομμάτων ήταν γεμάτη ιδεολογικές και στρατηγικές διαφορές, καθώς το ΚΜΤ κατέβαλλε προσπάθειες να εκσυγχρονίσει και να ενοποιήσει το Κινεζικό κράτος, ενώ το ΚΚΚ στόχευε στην σοσιαλιστική επανάσταση ενισχύοντας παράλληλα τη θέση των αγροτών.

Η ολοκληρωτική ρήξη επήλθε το 1927, όταν το ΚΜΤ προχώρησε στην εκτέλεση χιλιάδων κομμουνιστών οδηγώντας στην εξέγερση του Nanchang. Αυτό το γεγονός σηματοδότησε την επίσημη έναρξη του Κινεζικού εμφυλίου ο οποίος σταμάτησε προσωρινά με την Ιαπωνική εισβολή (Cucchisi, 2002). Οι δύο πλευρές σταμάτησαν τις εχθροπραξίες για να αντιμετωπίσουν τον κοινό εχθρό, με το ΚΚΚ να παίζει σημαντικό ρόλο στην αντίσταση κατά των Ιαπώνων, ενισχύοντας έτσι τη δημοτικότητά του στον Κινεζικό λαό. Παρόλη την εξάντληση των Κινέζων στον πόλεμο εναντίον των Ιαπώνων, μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και την ήττα της Ιαπωνίας, ο εμφύλιος πόλεμος ξανάρχισε το 1946.

Οι ΗΠΑ φοβούμενες την εξάπλωση του κομμουνισμού, συνέχισαν να υποστηρίζουν τους εθνικιστές στρατιωτικά και οικονομικά, σε μια προσπάθεια να αποτρέψουν την εξάπλωση του κομμουνισμού στην Ασία, την ώρα που έβλεπαν την Κίνα ως πιθανή σύμμαχο της ΕΣΣΔ (Cheng, 2009). Οι ΗΠΑ είχαν ήδη στηρίξει την εθνικιστική κυβέρνηση της Κίνας, καθ' όλη τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ενάντια στους Ιάπωνες, ελπίζοντας ότι μετά το τέλος του πολέμου θα προέκυπτε μια σταθερή, καπιταλιστική και κυρίως φιλοαμερικανική Κίνα, προπύργιο κατά του κομμουνισμού στην περιοχή. Γι' αυτό τον λόγο, οι ΗΠΑ συνέχισαν να παρέχουν σημαντική οικονομική και στρατιωτική βοήθεια στην εθνικιστική κυβέρνηση, με όπλα, εξοπλισμό και εκπαίδευση. Ωστόσο, η σημαντική στρατιωτική βοήθεια της ΕΣΣΔ, οι αποτελεσματικές τακτικές του ΚΚΚ στο πεδίο, οι νίκες που είχε καταφέρει και η ισχυρή υποστήριξη από το λαό, οδήγησαν στην ήττα και εξορία των Εθνικιστών στην Ταϊβάν. Έπειτα από τρία χρόνια συγκρούσεων, την 1^η Οκτωβρίου 1949, ο Κινέζος κομμουνιστής ηγέτης, Mao Zedong, θα ανακήρυττε την ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας (PRC) από την πλατεία Tiananmen.

Η «πτώση» της Κίνας στον κομμουνισμό το 1949, έδωσε τέλος σε μια μακρά περίοδο κυβερνητικής αναταραχής και είχε εκτεταμένες συνέπειες τόσο σε εσωτερικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Στο εσωτερικό, σημειώθηκαν ριζικές αλλαγές σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο, με αγροτικές μεταρρυθμίσεις, κολεκτιβοποίηση, εκβιομηχάνιση, μείωση του αναλφαβητισμού, πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη, αλλά και εκκαθαρίσεις πολιτικών αντιπάλων και

παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σε διεθνές επίπεδο, η κομμουνιστική νίκη άλλαξε τη δυναμική του Ψυχρού Πολέμου. Οι ΗΠΑ που είχαν υποστηρίξει τους εθνικιστές, αρνήθηκαν να αναγνωρίσουν την κομμουνιστική κυβέρνηση, ανέστειλαν τις διπλωματικές τους σχέσεις με την πλέον Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας και συνέχισαν να αναγνωρίζουν την κυβέρνηση των εθνικιστών (ROC) στην Ταϊβάν, ως τη νόμιμη κυβέρνηση της Κίνας. Αντιθέτως, η ΕΣΣΔ ήταν από τις πρώτες χώρες, που αναγνώρισαν επίσημα την κυβέρνηση του ΚΚΚ, ενισχύοντας τη διεθνή θέση των κομμουνιστών, προωθώντας παράλληλα τον κομμουνισμό ως αντίβαρο στον καπιταλισμό.

Στην πραγματικότητα, η νίκη του ΚΚΚ υπό την ηγεσία του Mao Zedong ολοκλήρωσε την Κινεζική επανάσταση, που είχε ξεκινήσει το 1911. Η σύγκρουση εθνικιστών-κομμουνιστών δεν ήταν μόνο μια διελκυστίνδα για την κατάκτηση της εξουσίας, αλλά αποτέλεσε και λίκνο ιδεολογικής διαπάλης. Το αποτέλεσμα του Κινεζικού εμφυλίου δεν καθόρισε αποφασιστικά μόνο την πορεία της Κίνας· είχε ευρείες συνέπειες για το μελλοντικό γεωπολιτικό τοπίο της περιοχής, αλλά και του κόσμου ολόκληρου. Η κληρονομιά του εμφυλίου πολέμου ακόμα παραμένει ζωντανή, καθώς το ζήτημα της Ταϊβάν παραμένει άλυτο ζήτημα, που εμπλέκει δυναμικά τις ΗΠΑ, οι οποίες πλέον αναγνωρίζουν ότι η Κίνα θα αποτελέσει τον κύριο ανταγωνιστή της ηγεμονίας τους, αρχικά στην περιοχή της νοτιοανατολικής Ασίας και σε δεύτερο χρόνο σε όλο τον πλανήτη.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η σχέση ΗΠΑ-Κίνας έλαβε με δυναμικό τρόπο πιο ανταγωνιστικά χαρακτηριστικά, καθώς οι δύο χώρες ευθυγραμμίστηκαν με αντίπαλα ιδεολογικά μπλοκ. Ήδη, στις 30 Ιουλίου 1949, στην ομιλία του με τίτλο «*Λαϊκή Δημοκρατική Δικτατορία*» για την 28^η επέτειο του ΚΚΚ, ο Mao Zedong είχε αναφέρει ότι η Κίνα θα κληθεί να διαλέξει πλευρά στην εξωτερική της πολιτική και σε αυτή την κατεύθυνση θα έπρεπε να συμμαχήσει με την ΕΣΣΔ και να σχηματίσει ένα αντίπαλο δέος στις ΗΠΑ (Zedong, 1949). Έτσι, η Κίνα και η ΕΣΣΔ ευθυγραμμίστηκαν μεταξύ τους, βασιζόμενες στην κοινή ιδεολογία του κομμουνισμού και στις αμοιβαίες επιδιώξεις τους για την αντιμετώπιση της επιρροής των δυτικών καπιταλιστικών δυνάμεων, και ιδιαίτερα των ΗΠΑ. Αυτή η στάση οδήγησε σε δεκαετίες αποξένωσης ΗΠΑ-Κίνας, καθώς οι δύο χώρες συμμετείχαν στον Ψυχρό Πόλεμο που είχε χωρίσει τον πλανήτη σε δύο αντίπαλα στρατόπεδα. Πέραν της ιδεολογικής συμμαχίας Κίνας-ΕΣΣΔ, σημειώθηκε εμβάθυνση των σχέσεων τους, καθώς υπήρξε συνεργασία σε διάφορους τομείς, με έμφαση κυρίως στον στρατιωτικό και οικονομικό τομέα (Radchenko, 2020).

Λίγους μήνες μετά την ανακήρυξη της PRC, στις 26 Δεκεμβρίου 1949, ο Mao Zedong στο πρώτο του ταξίδι στο εξωτερικό, πραγματοποίησε μια πρωτοφανούς διάρκειας επίσκεψη (2 μήνες) στην ΕΣΣΔ, κατά τη διάρκεια της οποίας πρότεινε στον Joseph Stalin να υπογράψουν μια νέα συμφωνία που θα αντικαταστούσε την προηγούμενη που είχε συναφθεί με τους κινέζους εθνικιστές. Η σχέση των δύο ανδρών, δεν εξελίχθηκαν ιδιαίτερα ομαλά, με τον Stalin να αρνείται για μέρες να ξανασυναντηθεί με τον Mao, μετά την πρώτη τους συνάντηση στο Κρεμλίνο. Ο Κινέζος ηγέτης οργισμένος υπαινίχθηκε ότι αν οι Σοβιετικοί δεν ήθελαν να συνάψουν συμμαχία μαζί τους, θα αναζητούσε φίλους αλλού, ίσως στη Δύση. Έτσι, ο Stalin συμφώνησε και στις 14 Φεβρουαρίου 1950, οι δύο πλευρές υπέγραψαν τη «*Σινο-Σοβιετική Συνθήκη Φιλίας, Συμμαχίας και Αμοιβαίας Βοήθειας*».

Ωστόσο, κατά το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '50 εμφανίστηκαν εντάσεις μεταξύ των δύο χωρών που είχαν να κάνουν με τη διαφορετική ερμηνεία του κομμουνισμού ως ιδεολογία, την ηγεσία και επιρροή στο παγκόσμιο κομμουνιστικό κίνημα, ορισμένες συνοριακές διαφορές και στρατηγικές διαφωνίες στο επίπεδο εξωτερικής πολιτικής. Αυτές οι εντάσεις κλιμακώθηκαν τελικά σε μια σημαντική κρίση μεταξύ Κίνας και ΕΣΣΔ, γνωστή και ως Σινοσοβιετική ρήξη, στο τέλος της δεκαετίας του '60 (CIA, 1969). Οι δύο χώρες αντάλλαξαν κατηγορίες περί απομάκρυνσης από τον κομμουνισμό (Radchenko, 2019), ενώ τον Μάρτιο του 1969 ξέσπασαν σοβαρές μεθοριακές συγκρούσεις που είχαν ως αποτέλεσμα δεκάδες νεκρούς και από τις δύο πλευρές.

Η αύξηση των σοβιετικών στρατιωτικών δυνάμεων στα σύνορα με την Κίνα ενδέχεται να ήταν το γεγονός που έπεισε τον Μάο να ξεκινήσει τη διαδικασία προσέγγισης με τις ΗΠΑ. Αν και η εν λόγω προσέγγιση πήρε χρόνο, φαινόταν πως η Κινεζική ηγεσία είχε λάβει μια στρατηγικών διαστάσεων απόφαση, προκειμένου να εξισορροπηθεί η σοβιετική ισχύς. Οι διερευνητικές επαφές, η μεσολάβηση του Πακιστάν και ένα μυστικό ταξίδι του τότε Συμβούλου Εθνικής Ασφαλείας, Henry Kissinger, στην Κίνα, κατέληξαν στην ιστορικών διαστάσεων επίσκεψη του Αμερικανού Προέδρου, Richard Nixon, στην Κίνα, στις 21 -28 Φεβρουαρίου του 1972.

Εν μέσω Ψυχρού Πολέμου, ο Αμερικανός Πρόεδρος, επιδίωξε να εκμεταλλευτεί τις κακές σχέσεις Κίνας-ΕΣΣΔ, ελπίζοντας στη δημιουργία ενός στρατηγικού αντίβαρου έναντι της ΕΣΣΔ. Πέραν του ισχυρού συμβολισμού της επίσκεψης, τέθηκαν τα θεμέλια για μια ιστορική διασάσεων προσέγγιση των δύο ιδεολογικών αντιπάλων, βγάζοντας την Κίνα από τη διεθνή απομόνωση δεκαετιών, εκκινώντας τη διαδικασία για την αποκατάσταση των διπλωματικών τους σχέσεων, και αναγνωρίζοντας για πρώτη φορά την πολιτική της «Μίας Κίνας» που ισχύει ακόμα και σήμερα, δηλαδή την παραδοχή των ΗΠΑ, ότι η Ταϊβάν αποτελεί μέρος της Κίνας. Ωστόσο, αν και οι ΗΠΑ αναγνωρίζουν ότι η Ταϊβάν αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της Κίνας, δεν αποδέχονται την επανένωση της με τη χρήση βίας.

Αν και ο Νίξον οφείλει την πρόωμη καριέρα του στη αντικομμουνιστική του ρητορική, ήδη από τον Οκτώβριο του 1967, είχε συνειδητοποιήσει πως οι ΗΠΑ δεν μπορούσαν να υποστηρίξουν τον αποκλεισμό της Κίνας από το διεθνές γίγνεσθαι για πάντα (Nixon, 1967)². Σημειωτέον, πως την ίδια περίοδο μαινόταν ο Πόλεμος του Βιετνάμ, με την Αμερικανική κοινή γνώμη να αντιτίθεται όλο και περισσότερο στη συνέχισή του. Για τον Νίξον ήταν πλέον σαφές ότι η απεμπλοκή των ΗΠΑ από το Βιετνάμ περνούσε από το Πεκίνο με τη στήριξη που αφειδώς προσέφερε στους Viet Cong. Ήδη, από το 1969, ο Kissinger είχε ξεκινήσει συνομιλίες με τον εκπρόσωπο των Viet Cong, Le Duc Tho, προκειμένου να βρεθεί μία διπλωματική λύση στον πόλεμο. Σε λιγότερο από ένα χρόνο από την επίσκεψη Νίξον στην Κίνα, στις 27 Ιανουαρίου 1973, οι συνομιλίες στο Παρίσι θα οδηγούσαν στην υπογραφή της Ειρηνευτικής Συμφωνίας του Παρισιού, με τις ΗΠΑ να αποσύρουν όλα τα στρατεύματά τους μέχρι τις 29 Μαρτίου 1973.

Η επίσκεψη Νίξον στην Κίνα, «η εβδομάδα που άλλαξε κόσμο» ολοκληρώθηκε με το «Κοινό Ανακοινωθέν της Σαγκάης», όπως είναι γνωστό, στις 28 Φεβρουαρίου 1972, το πρώτο βήμα για

---

² Σε άρθρο του στο Foreign Affairs ο Νίξον ξεκαθάριζε επίσης πως γνωρίζει τον «πιθανό κίνδυνο που αποτελεί η κομμουνιστική Κίνα, (...). Ο κόσμος δεν μπορεί να είναι ασφαλής μέχρι να αλλάξει το Πεκίνο». Γι' αυτό τον λόγο αποδεχόταν την ανάγκη «λήψης μέτρων που θα αντιμετώπιζαν τον εν λόγω κίνδυνο».

την αποκατάσταση των διπλωματικών σχέσεων ΗΠΑ-Κίνας. Κανονικά, τα κοινά ανακοινωθέντα αποτελούν κείμενα όπου καταγράφονται τα σημεία στα οποία οι ενδιαφερόμενες πλευρές συμφωνούν. Όμως, λόγω των πολύ μεγάλων διαφορών μεταξύ των δύο χωρών εκείνης της εποχής, τα δύο μέρη απλώς συμφώνησαν να κάνουν ξεχωριστές δηλώσεις ώστε να καταγραφούν οι θέσεις τους και να διατυπωθούν τα σημεία στα οποία συμφωνούν. Έτσι, μέσα στο εν λόγω κείμενο, υπάρχει τμήμα που ξεκινάει με το «*η Κινεζική πλευρά δήλωσε: η κυβέρνηση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας είναι η μόνη νόμιμη κυβέρνηση της Κίνας*» και «*η Αμερικανική πλευρά δήλωσε: Οι Ηνωμένες Πολιτείες αναγνωρίζουν ότι όλοι οι Κινέζοι εκατέρωθεν του στενού της Ταϊβάν υποστηρίζουν ότι υπάρχει μόνο μία Κίνα, και ότι η Ταϊβάν αποτελεί μέρος της Κίνας. Η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών δεν αμφισβητεί αυτή τη θέση, επιβεβαιώνοντας το ενδιαφέρον τους για ειρηνική διευθέτηση του ζητήματος της Ταϊβάν από τους ίδιους τους Κινέζους*» (Shanghai Communique, 1972). Ωστόσο, παρά τις διεθνείς προεκτάσεις της, η επίσκεψη Νίχον δεν άλλαξε τις σχέσεις ΗΠΑ-Κίνας από τη μια μέρα στην άλλη. Μια αρκετά μακρά διαδικασία διαπραγμάτευσης ήταν απαραίτητη, προτού επιτευχθεί η επίσημη αποκατάσταση διπλωματικών σχέσεων το 1979.

Ίσως ο Νίχον να ήταν ο μόνος Αμερικανός πρόεδρος που θα μπορούσε να επισκεφτεί την κομμουνιστική Κίνα, χωρίς να προκαλέσει την υπερβολική οργή των συντηρητικών, καθότι ήταν γνωστός αντικομμουνιστής. Δεν του κόστισε πολιτικά και μάλιστα, πέτυχε μια συντριπτική νίκη στις εκλογές του 1972. Ένας Δημοκρατικός πρόεδρος μάλλον ενδεχομένως να δίσταζε να επισκεφτεί την Κίνα αναλογιζόμενος το πιθανό πολιτικό κόστος. Ο Νίχον ήταν ο πρώτος ενεργεια Αμερικανός πρόεδρος που επισκέφτηκε ποτέ την Κίνα, και του οποίου η επίσκεψη τερμάτισε 25 χρόνια διπλωματικής απομόνωσης της Κίνας από τις ΗΠΑ. Άξιο μνείας είναι ότι ο Αμερικανός πρόεδρος συναντήθηκε με τον Μao μόνο μία φορά, κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, εξαιτίας των προβλημάτων υγείας του κινέζου ηγέτη, με τη φωτογραφία της χειραψίας των δύο ανδρών να είναι ίσως το πιο διάσημο photo-op του ταξιδιού.

Εικόνα 1. Χειραψία του Mao με τον Nixon (Πηγή: US National Archives and Records Administration, 1972)

Έτσι, κατά τη διάρκεια του μεγαλύτερου μέρους του ταξιδιού, ήταν ο Κινέζος πρωθυπουργός Chou En-lai που συνόδευε τον Nixon και τη σύζυγό, οι οποίοι επισκέφθηκαν ιστορικά αξιοθέατα της Κίνας, όπως το Σινικό Τείχος, την Απαγορευμένη Πόλη, και την Σαγκάη. Ο Chou En-lai ήταν ο κύριος Κινέζος πολιτικός με τον οποίο η Αμερικανική πλευρά είχε συζητήσεις για τις διμερείς σχέσεις και με τον οποίο οι Αμερικανοί αντάλλαζαν απόψεις για μια σειρά από διεθνή ζητήματα – από τον πόλεμο του Βιετνάμ και τη Σοβιετική Ένωση μέχρι το καθεστώς της Ταϊβάν.

Τρία χρόνια μετά το θάνατο του κινέζου πρωθυπουργού, Chou En-lai, τον Ιανουάριο 1976 και του Mao Zedong, τον Σεπτέμβριο 1976, ο διάδοχος στην ηγεσία της χώρας, Deng Xiaoping, πραγματοποίησε με τη σειρά του, στις 31 Ιανουαρίου 1979, μια ιστορική επίσκεψη στις ΗΠΑ (29/01/79 – 04/02/79) για να επισημοποιήσει την αποκατάσταση των σχέσεων των δύο χωρών. Ορισμένους μήνες νωρίτερα, και σχεδόν αμέσως μετά την ανάληψη της Αμερικανικής προεδρίας από τον Δημοκρατικό πολιτικό, Jimmy Carter, ο νέος πρόεδρος είχε στείλει τον Σύμβουλο Εθνικής Ασφάλειας, Zbigniew Brzezinski, για συνομιλίες στην Κίνα τον Μάιο 1978 και έπειτα από περίπου 6 μήνες διαπραγματεύσεων, την 1 Ιανουαρίου 1979, οι δύο πλευρές εξέδωσαν κοινό ανακοινωθέν για την επίσημη αποκατάσταση των διπλωματικών τους σχέσεων. Στο κοινό ανακοινωθέν οι ΗΠΑ αναγνώρισαν την κυβέρνηση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας ως τη μοναδική νόμιμη κυβέρνηση της Κίνας και επίσης πως η Ταϊβάν αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της χώρας (“One China” policy). Επιπλέον, προβλεπόταν η άμεση διακοπή των διπλωματικών σχέσεων των ΗΠΑ με την Ταϊβάν, το κλείσιμο της πρεσβείας τους εκεί (Φεβρουάριος 1979) και

το άνοιγμα πρεσβείας εκ νέου στο Πεκίνο (Μάρτιος 1979). Οι ΗΠΑ συμφώνησαν ακόμα να αποσύρουν πλήρως τις δυνάμεις τους και τις στρατιωτικές εγκαταστάσεις από την Ταϊβάν και τα Στενά της, όπως επίσης και να ενημερώσουν τις αρχές της Ταϊβάν για τον τερματισμό της αμοιβαίας αμυντικής συμφωνίας που είχε συναφθεί.

Η μεγάλη επιτυχία του Deng, του επέτρεψε να πραγματοποιήσει την κρίσιμης σημασίας μεταρρύθμιση και «ανοίγματος» της Κίνας στον έξω κόσμο. Ο Deng έγινε ο πρώτος Κινέζος ηγέτης που επισκέφθηκε τις ΗΠΑ μετά την ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, καθώς είχε γρήγορα αντιληφθεί ότι χρειαζόταν τις ΗΠΑ για τον εκσυγχρονισμό της χώρας του. Ο Deng φέρεται να είχε πει στους συνεργάτες του: *«Κοιτάζοντας την ιστορία, διαπιστώνουμε ότι όλες εκείνες οι χώρες που συντάχθηκαν στο πλευρό των ΗΠΑ είναι πλούσιες, ενώ όλες εκείνες που πήραν θέση εναντίον τους παρέμειναν φτωχές. (Ως εκ τούτου), θα ταχθούμε με το μέρος των ΗΠΑ»* (Chen, 2019).

Τα επόμενα χρόνια χαρακτηρίστηκαν από αυξημένη συνεργασία σε διάφορα πεδία με την οικονομική συνεργασία, το εμπόριο και τις επενδύσεις, να σημειώνουν σημαντική αύξηση. Οι σχέσεις των δύο χωρών σημείωσαν άνθηση και αμερικανοί πρόεδροι επισκέφθηκαν τη χώρα (Ronald Reagan, 26/04/84-01/05/84 και George H. W. Bush, 25-27/02/89). Ωστόσο, οι διαφορές δεν εξέλειψαν, με κύριο το ζήτημα της Ταϊβάν και τις ανησυχίες για τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα αποτελούσε άλλο ένα αγκάθι στις Σινο-Αμερικανικές σχέσεις και λίγα χρόνια αργότερα η ιδιαίτερα αιματηρή καταστολή των συγκεντρωμένων στην Tiananmen, θα έφερνε τις σχέσεις σε ιστορικό χαμηλό από την εποχή της επαναπροσέγγισης στις αρχές του 1970.

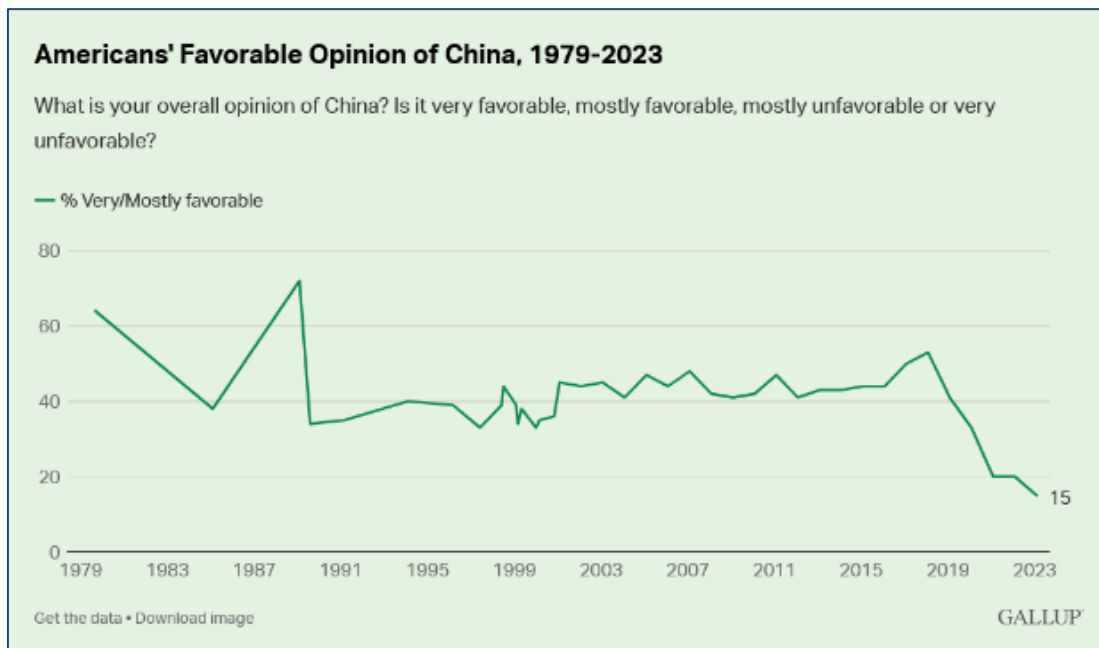
Έτσι, ένα μήνα περίπου μετά την επίσκεψη Bush στο Πεκίνο (Φεβρουάριος 1989) και τις συναντήσεις με τον ηγέτη της Κίνας, Deng Xiaoping, και άλλους ανώτατους κινέζους αξιωματούχους, το καλό κλίμα στις σχέσεις ΗΠΑ-Κίνας θα άλλαζε άρδην, όταν το Κινεζικό Κομμουνιστικό Κόμμα έδωσε εντολή στον στρατό να απομακρύνει τους συγκεντρωμένους που διαδήλωναν υπέρ της δημοκρατίας από την πλατεία Tiananmen στο Πεκίνο (Sutter, 1990). Στις 15 Απριλίου 1989, χιλιάδες κινέζοι φοιτητές είχαν συγκεντρωθεί στην πλατεία Tiananmen, για να τιμήσουν τον πρώην Γενικό Γραμματέα του Κομμουνιστικού Κόμματος, Hu Yaobang, που μόλις είχε πεθάνει. Ο Hu αποτελούσε σύμβολο καταπολέμησης της διαφθοράς και των πολιτικών μεταρρυθμίσεων. Η συγκέντρωση των φοιτητών εξελίχθηκε σε φόρουμ διαμαρτυρίας, με τους συγκεντρωμένους να ζητούν ελευθερία του Τύπου, αντιμετώπιση του υψηλού πληθωρισμού, καταπολέμηση της διαφθοράς και ευρύτερες πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Τις επόμενες μέρες το κίνημα διαμαρτυρίας γιγαντώθηκε και εξαπλώθηκε και σε άλλες περιοχές της χώρας.

Σαστισμένη από τη μεγάλη συμμετοχή στις συγκεντρώσεις, που έφτασε να περιλαμβάνει πολίτες κάθε εργασιακής ομάδας και ηλικίας, η Κινεζική ηγεσία διχάστηκε ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης των διαδηλώσεων. Απηχώντας τη θέση του πρωθυπουργού, Li Peng, στην κυβερνητική εφημερίδα People's Daily, στις 26 Απριλίου 1989, δημοσιεύτηκε άρθρο γνώμης (editorial) που χαρακτήριζε τους διαδηλωτές «αντεπαναστάτες» που καταφέρονταν «εναντίον του ΚΚΚ». Αντίθετα, ο Γενικός Γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος, Zhao Ziyang, υποστήριζε τις καλές προθέσεις των συγκεντρωμένων.

Παράλληλα, το ίδιο χρονικό διάστημα, η 4ήμερη επίσκεψη του Ρώσου ηγέτη, Mikhail Gorbachev, στις 15 Μαΐου 1989, έφερε σε δύσκολη θέση την ηγεσία του ΚΚΚ που ήθελε να τον υποδεχθεί στην πλατεία Tiananmen (Radchenko, 2014). Πεισιμύητος πλέον για τις προθέσεις των διαδηλωτών να ανατρέψουν το ΚΚΚ, ο Κινέζος ηγέτης, Deng Xiaoping, αποφάσισε την επιβολή στρατιωτικού νόμου στις 19 Μαΐου. Παρόλα αυτά, οι διαδηλώσεις συνεχίστηκαν μέχρι τις 2 Ιουνίου, όταν και αποφασίστηκε να καταπνίξουν τη συγκέντρωση και να καταστείλουν τους διαδηλωτές χρησιμοποιώντας τον στρατό. Το βράδυ της 3ης και της 4ης Ιουνίου, ο Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός εισέβαλε στην πλατεία με τανκς, συντρίβοντας τους διαδηλωτές και προκαλώντας αναρίθμητους θανάτους και τραυματισμούς. Έως τώρα, κανείς δεν ξέρει τον ακριβή αριθμό των νεκρών, με τις εκτιμήσεις να τους υπολογίζουν σε εκατοντάδες ή ακόμα και χιλιάδες (State Department).

Στις ΗΠΑ, την επόμενη μέρα, στις 5 Ιουνίου, ο πρόεδρος George H.W. Bush, κλήθηκε να διαχειριστεί την πιο δύσκολη στιγμή των σχέσεων Κίνας-ΗΠΑ από τον πόλεμο της Κορέας. Έτσι, κατά τη διάρκεια συνέντευξης Τύπου, καταδίκασε τις ενέργειες του ΚΚΚ και ανακοίνωσε δέσμη μέτρων σε αντίδραση για την βίαιη καταστολή της Tiananmen. Ήτοι, την αναστολή πώλησης στρατιωτικού εξοπλισμού στην Κίνα, την αναστολή επισκέψεων Αμερικανών αξιωματούχων και την συνάντηση με κινέζους στρατιωτικούς αξιωματούχους και την επανεξέταση των αιτημάτων των Κινέζων φοιτητών στις ΗΠΑ, για παράταση της άδειας παραμονής τους στη χώρα (Bush, 1989).

Ωστόσο, πολλά μέλη του Κογκρέσου των ΗΠΑ και η Αμερικανική κοινή γνώμη υποστήριζαν ευρύτερες οικονομικές κυρώσεις (State Department). Άξιο μνείας είναι ότι πριν από αυτό το γεγονός, η Αμερικανική κοινή γνώμη είχε σχηματίσει θετική άποψη για την Κίνα, όμως καθώς εξελίσσονταν οι διαδηλώσεις στην Tiananmen, και καθώς ξεκαθάριζε η άκαμπτη στάση του ΚΚΚ όλο και περισσότεροι Αμερικανοί τάσσονταν (Εικόνα 1) στο πλευρό των διαδηλωτών που ζητούσαν δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις. Η Αμερικανική ελίτ ωστόσο ήταν αποφασισμένη να μην αφήσει την αυταρχική αντίδραση της Κινεζικής κυβέρνησης να διαταράξει την οικονομική σχέση των δύο χωρών διότι διακυβευόνταν σημαντικά οικονομικά συμφέροντα.

Εικόνα 2. Γνώμη Αμερικανών για την Κίνα, 1979-2023 (Πηγή: Gallup, 2023)

Μάλιστα, ο τότε πρώην Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών, Henry Kissinger, σε άρθρο του στην Washington Post δίνοντας έμφαση κυρίως στο άνοιγμα του Deng στην ελεύθερη αγορά, είχε επισημάνει:

«Η επιβολή κυρώσεων από το Κογκρέσο για ζητήματα εσωτερικής φύσεως δεν έχει προηγούμενο (...). Καμία κυβέρνηση στον κόσμο δεν θα ανεχόταν να καταληφθεί η κεντρική πλατεία της πρωτεύουσάς της για 8 εβδομάδες, από δεκάδες χιλιάδες διαδηλωτές (...). Επομένως, η καταστολή ήταν αναπόφευκτη» (Kissinger, 1989).

Συν τοις άλλοις, η Κίνα είχε ένα βασικό σύμμαχο στις ΗΠΑ – τον ίδιο τον Αμερικανό πρόεδρο, ο οποίος έκανε ότι ήταν δυνατόν για να μη διαταραχθούν οι σχέσεις των δύο χωρών. Ο Bush δεν ανακάλεσε τον Αμερικανό πρέσβη στο Πεκίνο, James Lilly, αλλά αντίθετα ένα μόλις μήνα μετά την αιματοχυσία, έστειλε τον Σύμβουλο Εθνικής Ασφάλειας, Brent Scowcroft, σε μια μυστική επίσκεψη στο Πεκίνο για να βεβαιωθεί ότι οι σχέσεις δεν θα υποστούν πλήγμα. Το αποκορύφωμα ωστόσο, ήταν μία προσωπική επιστολή που έστειλε ο Bush στον Deng, στις 20 Ιουνίου 1989, στην οποία τονίζόταν το η γνήσια φιλία του Αμερικανού προέδρου, και ότι αντιλαμβανόταν ότι η διατήρηση των καλών σχέσεων ΗΠΑ-Κίνας είναι προς το συμφέρον και των δύο χωρών, ακόμα και υπό το πρίσμα των δύσκολων συνθηκών της αιματηρής καταστολής στην Τιανανμεν. Σχεδόν απολογητικά ο Αμερικανός πρόεδρος ανέφερε ότι οι κυρώσεις που αποφάσισε να επιβάλει ήταν «αναπόφευκτες» και ότι οποιεσδήποτε δηλώσεις περί ειρηνικής επίλυσης των ζητημάτων με τους διαδηλωτές «θα ήταν καλοδεχόμενες στην Αμερικανική κοινή γνώμη» (Bush, 1989). Έτσι, μέχρι το 1991, η κυβέρνηση του είτε είχε ελαττώσει, ή είχε εξαλείψει πολλές από τις κυρώσεις που είχε επιβάλει στην Κίνα δύο χρόνια νωρίτερα.

Τα γεγονότα της Τιανανμεν έμελλε να καθορίσουν τις σχέσεις ΗΠΑ-Κίνας. Όμως, στα χρόνια που πέρασαν, οι στενοί οικονομικοί δεσμοί και ο οικονομικός ανταγωνισμός κατέλαβαν ταυτόχρονα κυρίαρχη θέση στις σχέσεις των δύο χωρών. Στα επόμενα δύο κεφάλαια θα

εξεταστεί η εξωτερική πολιτική έναντι της Κίνας των κυβερνήσεων Obama και Trump, με απώτερο στόχο να διαπιστωθεί κατά πόσο η ασκηθείσα πολιτική ανάλογα με την εναλλαγή Δημοκρατικών-Ρεπουμπλικάνων στην εξουσία, διαφέρει και αν ναι, σε τι βαθμό και τι επίπεδο.

2 Διακυβέρνηση Obama

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα εξεταστεί το προεκλογικό πρόγραμμα των εκστρατειών του Barack Obama και οι σημαντικότερες αποφάσεις που έλαβε ως πρόεδρος αναφορικά με την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ έναντι της Κίνας. Κύριες πηγές για το εν λόγω εγχείρημα θα αποτελέσουν το “The American Presidency Project” του Πανεπιστημίου Santa Barbara της Καλιφόρνιας και οι ανακοινώσεις του Λευκού Οίκου της περιόδου Obama. Στόχος είναι να διαπιστωθούν η στάση του Obama έναντι της Κίνας σε δύο χρόνους· προεκλογικά (Φεβρουάριος 2007 – Νοέμβριος 2008) και αφότου εξελέγη πρόεδρος (1^η θητεία: Ιανουάριος 2009 – Ιανουάριος 2013, 2^η θητεία: Ιανουάριος 2013 – Ιανουάριος 2017).

2.1 Προεκλογικές Αναφορές στην Κίνα

Όταν ανακοίνωνε την υποψηφιότητα του στο Springfield του Illinois, τον Φεβρουάριο 2007, η ομιλία του όπως ήταν φυσικό επικεντρώθηκε στα εσωτερικής φύσεως ζητήματα που απασχολούσαν κυρίως τους Αμερικανούς ψηφοφόρους. Αν και αναφέρθηκε σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής, η Κίνα δεν είχε θέση σε αυτά· ο πόλεμος του Ιράκ μονοπωλούσε το ενδιαφέρον. Η πρώτη φορά που ο Obama ανέφερε την Κίνα, ήταν κατά τη διάρκεια ομιλίας του στην Selma της Alabama, στις 7 Μαρτίου 2007, όταν αναφερόμενος στην περιορισμένη πρόσβαση στην εκπαίδευση των αфроαμερικάνων, σημείωσε ότι οι ΗΠΑ πρέπει πλέον να ανταγωνιστούν με το εξειδικευμένο προσωπικό της Κίνας και της Ινδίας (Obama, 2007a).

Στις 23 Απριλίου 2007, σε ομιλία του στο think tank διεθνών σχέσεων, Chicago Council on Global Affairs, αναγνώρισε πως στην εποχή της παγκοσμιοποίησης η ασφάλεια των ΗΠΑ είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ασφάλεια εν γένει στον κόσμο και πως οι ΗΠΑ πρέπει να ηγηθούν στην προσπάθεια οικοδόμησης ενός ασφαλούς κόσμου, όπου οι διαβουλεύσεις και η συνεργασία θα αντικαταστήσουν τις εχθροπραξίες. Σε αυτό το πλαίσιο, σημείωσε, πως οι ΗΠΑ θα πρέπει να επιδιώξουν την οικοδόμηση νέων συμμαχιών και την ενίσχυση της παρουσίας τους σε περιοχές σημαντικές για τα συμφέροντά τους, και κατονόμασε την Κίνα, που ενώ προσφέρει ευκαιρίες για συνεργασία, αποτελεί την ίδια στιγμή «*πρόκληση για τις ΗΠΑ και τους εταίρους τους*» στην περιοχή. Μάλιστα προανήγγειλε πως αν εκλέγονταν, οι ΗΠΑ θα αναλάμβαναν πιο ενεργό ρόλο στην περιοχή, και θα προχωρούσαν στη δημιουργία ενός πιο αποδοτικού περιφερειακού πλαισίου στην Ασία, που θα προστάτευε τις ενδιαφερόμενες χώρες από κάθε είδους απειλές (Obama, 2007b).

Επιπλέον, θεωρώντας πως η κλιματική αλλαγή είναι κρίσιμη για την ασφάλεια των ΗΠΑ σημείωσε πως η χώρα του θα πρέπει να δώσει το καλό παράδειγμα και θα πρέπει να ασκηθεί πίεση στα κράτη που ρυπαίνουν περισσότερο – ΕΕ, Ρωσία, Κίνα και Ινδία – να δεσμευτούν ότι θα μειώσουν τις εκπομπές τους. Ήταν η πρώτη φορά που ο Obama υπαινίχθηκε πως θα χρειαστεί συνεργασία με την Κίνα για την μείωση των εκπομπών ρύπων, κάτι που κατάφερε με την Συμφωνία του Παρισιού, τον Δεκέμβριο 2015, κατά τη διάρκεια της δεύτερης θητείας του.

Ο Obama είχε νωρίς³ συνειδητοποιήσει πως η ηγεμονία των ΗΠΑ θα αμφισβητηθεί από την ανερχόμενη Κίνα και είχε προειδοποιήσει για τον υποβόσκων ανταγωνισμό μεταξύ των δύο χωρών. Αναφερόμενος στην οικονομία, στις 13 Φεβρουαρίου 2008, είχε διατυπώσει πως η εξάρτηση των ΗΠΑ από την Κίνα, εγκυμονεί κινδύνους⁴. Ο Obama διατείνονταν πως προάγοντας τις διαβουλεύσεις με όλους και αναλαμβάνοντας να ηγηθούν, οι ΗΠΑ θα εμπόδιζαν την Κίνα να εκμεταλλευτεί το κενό που ενδεχομένως άφηναν οι ΗΠΑ από περιοχές στις οποίες είχαν μέχρι πρότινος παρουσία.

Οδύοντας προς τις Αμερικανικές εκλογές του Νοεμβρίου 2008, ο Obama όξυνε ελαφρώς τη ρητορική του έναντι της Κίνας, λέγοντας, στις 19 Μαρτίου 2008, πως αν και πρέπει να υπάρξει συνεργασία με την Κίνα, αυτό θα γίνει ταυτόχρονα με την υπεράσπιση της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της θρησκευτικής ελευθερίας του Θιβέτ (Obama, 2008a). Στην ίδια ομιλία, επεσήμανε για ακόμη μια φορά τον κίνδυνο η οικονομία των ΗΠΑ να υπερκεραστεί από αυτή της Κίνας, αναδεικνύοντας την ανάγκη για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΗΠΑ. Καθώς μαινόταν η εμπλοκή των ΗΠΑ στο Ιράκ, ο Obama υποστήριζε την απόσυρση των Αμερικανικών στρατευμάτων, συνδέοντας το κόστος του πολέμου με την οικονομική εξάρτηση από την Κίνα. Έλεγε χαρακτηριστικά τον Μάρτιο 2008 στο Charleston, ότι η παραμονή των ΗΠΑ στο Ιράκ, σημαίνει χρηματοδότηση του κόστους παραμονής των στρατευμάτων με δάνεια από την Κίνα, κάτι που θα ήταν επισφαλές για την Αμερικανική οικονομία και κακό για την εθνική ασφάλεια. Και σημείωνε πως το μάθημα που διδάσκει η ιστορία είναι ότι για να είναι ένα κράτος στρατιωτική υπερδύναμη, πρέπει να είναι και οικονομική υπερδύναμη (Obama, 2008b).

Στο ζήτημα της Ταϊβάν, επ' αφορμής της εκλογής του νέου προέδρου της χώρας, ο Obama συνεχάρη τον νεοεκλεγθέντα, Ma Ying-Jeou, ξεδιπλώνοντας την πολιτική του για το νησί της νοτιοανατολικής Ασίας. Κάλεσε την Κίνα να αποδεχθεί το αποτέλεσμα της δημοκρατικής εκλογικής διαδικασίας και να σταματήσει να απειλεί με στρατιωτικά μέσα την Ταϊβάν, αποσύροντας τους πυραύλους που είχε αναπτύξει στη νοτιοανατολική Κίνα (Obama, 2008c). Επιπλέον, στη δήλωσή του, κάλεσε την Κίνα να δώσει περισσότερο χώρο στην Ταϊβάν στους διεθνείς οργανισμούς⁵ ώστε να επωφεληθούν όλοι οι Κινέζοι πολίτες. Σε ό,τι αφορά το τι πρέπει να πράξουν οι ΗΠΑ, ο Obama υποστήριξε πως η Washington θα πρέπει α/ να υποστηρίξουν τις δημοκρατικές διαδικασίες της Ταϊβάν, β/ να αποκαταστήσουν τους διαύλους επικοινωνίας με τους αξιωματούχους της Ταϊπέι, γ/ να συνεχίσουν την παροχή στρατιωτικού εξοπλισμού που θα ενισχύσει τις αποτρεπτικές της δυνατότητες, και δ/ να ενθαρρύνουν τις αντιμαχόμενες πλευρές να οικοδομήσουν εμπορικούς και πολιτιστικούς δεσμούς, με απώτερο σκοπό την επίλυση των διαφορών τους ειρηνικά. Κυρίως όμως, ο Obama επισήμανε ότι οι ΗΠΑ θα πρέπει να επιμείνουν στην πολιτική της «μίας Κίνας», σεβόμενες τα τρία κοινά ανακοινωθέντα ΗΠΑ-Κίνας για την Ταϊβάν και τον Αμερικανικό νόμο που καθορίζει τις σχέσεις ΗΠΑ-Ταϊβάν (Taiwan Relations

---

³ Στις 21 Αυγούστου 2007, σε ομιλία του στο Kansas σημείωνε χαρακτηριστικά: «Η γεμάτη αυτοπεποίθηση Ρωσία και η ανερχόμενη Κίνα μας υπενθυμίζουν – τόσο στα λόγια, όσο και με πράξεις – ότι η υπεροχή μας δεν σημαίνει ότι δε θα αμφισβητηθεί ποτέ».

⁴ Σε ομιλία του στο Wisconsin ανέφερε: «οι ΗΠΑ δεν μπορούν να οικοδομήσουν το μέλλον τους βασιζόμενες σε μια πιστωτική κάρτα που εκδίδεται από την τράπεζα της Κίνας».

⁵ Ο Obama αναφερόταν στην συμμετοχή της Ταϊβάν στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας με καθεστώς παρατηρητή, που επετεύχθη στην 62^η Γενική Συνέλευση του Οργανισμού, με την ονομασία “Chinese Taipei”.

Act). Εν ολίγοις, ο Obama δεν παρέκκλινε από την πολιτική της «μιας Κίνας», προσφέροντας ταυτόχρονα πολιτική και στρατιωτική στήριξη στο νησί (Obama, 2008c).

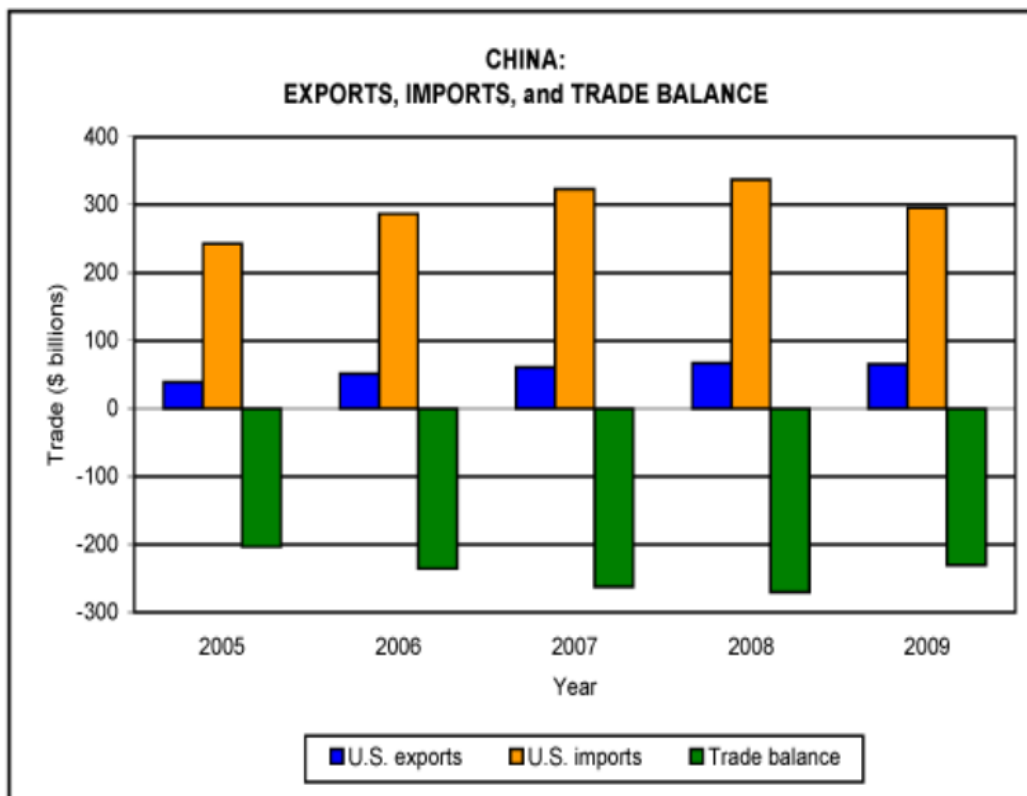
Καθόλη τη διάρκεια της προεκλογικής του εκστρατείας, το επίκεντρο της κριτικής του, αποτελούσε η παραμονή των ΗΠΑ στο Ιράκ, που πέραν της οικονομικής επιβάρυνσης, το μόνο που προσέφερε ήταν επιπλέον εξάρτηση από ξένους πιστωτές, όπως η Κίνα⁶. Σε αυτή την κατεύθυνση, υποστήριξε ότι οι ΗΠΑ δεν θα πρέπει να έχουν σε ισχύ μόνιμες εμπορικές σχέσεις με την Κίνα (Permanent Normal Trade Relations, PNTR), καθεστώς που της είχε παραχωρηθεί το 2001 από την κυβέρνηση Clinton για να γίνει μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και για να γίνει προσβάσιμη η χώρα στις Αμερικανικές εταιρείες.

Στην ομιλία του – σε ένα κοινό εργατών – στην “Alliance for American Manufacturing”, στο Pittsburgh, ξεδίπλωσε με μεγαλύτερη λεπτομέρεια πώς αντιλαμβάνεται τις εμπορικές σχέσεις με την Κίνα και τα προβλήματα που τις διέπουν. Επαναλαμβάνοντας την αντίθεσή του στην PNTR, ισχυριζόμενος ότι δεν ήταν δίκαιη για τα Αμερικανικά συμφέροντα, αναγνώρισε με ξεκάθαρους όρους το ζήτημα του εμπορίου με την Κίνα. Η τοποθέτησή του ωστόσο, ήταν προσεκτική χωρίς να δαιμονοποιεί συλλήβδην τους Κινέζους πολίτες. Μάλιστα, ανέφερε ότι η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των Κινέζων πολιτών θα συνεισέφερε στη σταθερότητα της χώρας, ούτως ώστε να αποτελέσει ελκυστική αγορά για τις Αμερικανικές εταιρείες. Αναγνώρισε ότι το εμπόριο με την Κίνα μπορεί να ωφελήσει τις Αμερικανικές εταιρείες, μόνο εάν το Πεκίνο υιοθετήσει και τηρήσει τους κανόνες που τηρούν όλοι. Για πρώτη φορά ανέφερε ότι η Κίνα έχει αυξημένες εξαγωγές στις ΗΠΑ, χωρίς να ανοίγει πραγματικά τις δικές της αγορές στις Αμερικανικές εταιρείες, με αποτέλεσμα την αύξηση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου. Και συνέχισε την κριτική, κατηγορώντας την ότι παραβιάζει τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, ενώ χειραγωγεί το νόμισμά της, υποτιμώντας το σημαντικά και προσδίδοντας στα Κινεζικά προϊόντα αθέμιτο πλεονέκτημα (Obama, 2008d).

Μια από τις πρώτες προεκλογικές δεσμεύσεις του Obama ήταν να χρησιμοποιήσει όλα τα διπλωματικά μέσα για να καταφέρει να πείσει την Κίνα να σταματήσει να χειραγωγεί το νόμισμά της. Στο σημείο αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι το 2008, το συνολικό εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ αυξήθηκε κατά 24,2 δισ. δολάρια (+3%) στα 920,7 δισ. δολάρια, με το έλλειμμα των ΗΠΑ με την Κίνα να αυξάνεται κατά 8,3 δισ. δολάρια, φτάνοντας συνολικά τα 270,3 δισ. δολάρια. Ένα χρόνο αργότερα, το ιστορικό υψηλό έλλειμμα του 2008, θα μειωνόταν θεαματικά κατά 34%, στα 612,4 δισ. δολάρια (45,3%), απόρροια της παγκόσμια ύφεσης και της μειωμένης ζήτησης. Το 2009, το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ με την Κίνα μειώθηκε κατά 39,9 δισ. δολάρια (15%) στα 230,4 δισ. δολάρια. Ωστόσο, το 2009, η Κίνα παρέμεινε ο μεγαλύτερος εξαγωγέας στις ΗΠΑ και η 3^η μεγαλύτερη αγορά για τις Αμερικανικές εξαγωγές. Αιτία αυτού του μεγάλου ελλείμματος αποτελεί διαχρονικά μεταξύ άλλων, η χειραγώγηση της αξίας και υποτίμηση του Κινεζικού νομίσματος Renminbi (RMB), η οποία καθιστά τα Κινεζικά προϊόντα φθηνότερα, με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι Κινεζικές εξαγωγές.

---

⁶ Ομιλία στο Cooper Union, στην Νέα Υόρκη, 27 Μαρτίου 2008.

Εικόνα 3. Εμπορικό Έλλειμμα ΗΠΑ-Κίνας (Πηγή: Επιτροπή Παγκόσμιου Εμπορίου των ΗΠΑ, 2010)

Ο Obama έκανε ολοένα και πιο ξεκάθαρο ότι αντιλαμβανόταν την Κίνα ως τον κύριο ανταγωνιστή της ηγεμονίας των ΗΠΑ στο μέλλον, κάνοντας μια πρώτη νύξη σε αυτή την κατεύθυνση, σε συνέντευξή του στο CNN, στις 8 Μαΐου 2008, όπου σημείωνε πως στην περίπτωση που η Κίνα καταφέρει να γίνει οικονομική υπερδύναμη, οι στρατιωτικές της δυνατότητες θα ενισχυθούν κατά τρόπο ανάλογο. Και προανήγγελλε πως αν εκλεγόταν θα ξεκινούσε σκληρές διαπραγματεύσεις για τις εμπορικές σχέσεις των δύο χωρών (Obama, 2008ε). Παρόλα αυτά, πρόκρινε τη συνεργασία και το διάλογο, ως τα μόνα μέσα που θα πετύχαιναν θετικά αποτελέσματα. Ο Obama όμως διευκρίνιζε πως οι ΗΠΑ δε θα πρέπει να κάνουν υποχωρήσεις στις αξίες τους και δε θα πρέπει να αποφεύγουν να εγείρουν τα ζητήματα παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁷ από την Κίνα.

Συνοψίζοντας, αφού εξετάστηκαν ενδελεχώς οι προεκλογικές ομιλίες του Obama και το προεκλογικό πρόγραμμα των Δημοκρατικών του 2008, γίνεται σαφές πως οι κύριοι άξονες που αφορούσαν την Κίνα σχετίζονταν με την αναγνώριση της μεγάλης προόδου που είχε πετύχει στον οικονομικό και κατασκευαστικό τομέα, καθιστώντας την αναδυόμενη δύναμη και σημαντικό ανταγωνιστή της ηγεμονίας των ΗΠΑ. Η χρηματοδότηση του Αμερικανικού χρέους με δάνεια από το Πεκίνο και το εμπορικό ζήτημα με το πολύ υψηλό έλλειμμα εις βάρος των ΗΠΑ, αποτέλεσαν κεντρικά προβλήματα τα οποία αναδείκνυε συνεχώς στις ομιλίες του. Παράλληλα, θέσεις του Δημοκρατικού κόμματος και κατ' επέκταση του Obama αποτελούσαν η

⁷ Σε συνέντευξη στο CNN ανέφερε πως «όπως εγείρουμε το θέμα παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με τους Ρώσους, έτσι πρέπει να κάνουμε και με τους Κινέζους».

δέσμευση στην πολιτική της «μιας Κίνας», με ταυτόχρονη προσήλωση στον νόμο “Taiwan Relations Act” και την ειρηνική επίλυση των διαφορών με την Ταϊβάν, αναγνωρίζοντας παράλληλα ότι χωρίς την Κίνα δε θα ήταν δυνατό να αντιμετωπιστεί η κλιματική κρίση.

2.2 Εκλογή Obama στην Προεδρία των ΗΠΑ

Λιγότερο μετά από ένα χρόνο, αφότου ανέλαβε τα καθήκοντα του προέδρου (20 Ιανουαρίου 2009), ο Obama έγινε ο πρώτος Αμερικανός πρόεδρος που επισκέφθηκε την Κίνα κατά τον πρώτο χρόνο της θητείας του. Εν μέσω οικονομικής κρίσης (η Lehman Brothers είχε καταρρεύσει τον 15 Σεπτεμβρίου 2008), πραγματοποίησε 4ήμερη επίσκεψη στην Κίνα (15-18 Νοεμβρίου 2009), όπου είχε συνομιλίες με τον πρόεδρο Hu Jintao. Ο νέος Αμερικανός πρόεδρος, αποδίδοντας μεγάλη σημασία στις σχέσεις με την Κίνα και έχοντας υψηλές προσδοκίες, ευελπιστούσε να τις αναβαθμίσει και να τις επεκτείνει. Βασιζόμενος στη φιλελεύθερη κοσμοθεωρία, επιδίωξε να το πετύχει μέσω της συνεργασίας και του διαλόγου (Ljunggren, 2020).

Οι πρώτες ενδείξεις της κυβέρνησης Obama δείκνυαν ότι ο νέος πρόεδρος ήθελε να καταστήσει την Κίνα εταίρο με τον οποίο θα συνεργαζόταν σε σειρά ζητημάτων. Ταξιδεύοντας στο Πεκίνο στις 20-21 Φεβρουαρίου 2009, η υπουργός Εξωτερικών Hillary Clinton σε μια ατυχή δήλωσή της ανέφερε ότι η Αμερικανική κυβέρνηση δεν πρέπει να αφήσει τα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων να επηρεάσουν τις προσπάθειες για οικονομική ανάκαμψη, την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τη συνεργασία με την Κίνα στον τομέα της ασφάλειας⁸.

Στην ίδια κατεύθυνση, σε μια από τις πρώτες τοποθετήσεις της Αμερικανικής κυβέρνησης για το τι μέλλει γενέσθαι σχετικά με την Κίνα, ο Υφυπουργός Εξωτερικών, James Steinberg, σε ομιλία του στην Washington, στις 24 Σεπτεμβρίου 2009, έκανε μια άνευ προηγουμένου δήλωση για μια σιωπηρή συμφωνία μεταξύ των δύο κρατών, υποστηρίζοντας ότι οι ΗΠΑ έπρεπε να αποδεχθούν την άνοδο της Κίνας, με το Πεκίνο σε αντάλλαγμα, να διαβεβαιώνει ότι η ανάπτυξη της χώρας δε θα γινόταν σε βάρος της ασφάλειας ή της ευημερίας άλλων κρατών της περιοχής. Και πρόσθεσε emphaticά, πως το Πεκίνο οφείλει να παράσχει διαβεβαιώσεις ότι η ανάπτυξη των στρατιωτικών της δυνατοτήτων δεν θα αποτελέσει απειλή για τις γειτονικές χώρες. Επιπροσθέτως, τόνισε ότι αυτή η συμφωνία πρέπει να γίνει πρώτη προτεραιότητα για την νέα Αμερικανική κυβέρνηση, και πρότεινε την παροχή «διαβεβαιώσεων στρατηγικού χαρακτήρα» και από τις δύο χώρες (Steinberg, 2009).

Οι Κινέζοι όπως ήταν αναμενόμενο, εξέλαβαν τις προτάσεις για συνεννόηση ως ένδειξη αδυναμίας. Σε απάντηση λίγες μέρες αργότερα, ο τίτλος της Κινεζικής εφημερίδας Global Times, έλεγε περιπαικτικά: «Στρατηγικές διαβεβαιώσεις; Ναι παρακαλώ!». Και επεσήμανε ότι:

«Ο Steinberg είπε αυτό που σκεφτόμαστε εμείς εδώ και καιρό. Το Πεκίνο είναι αυτό που στην πραγματικότητα έχει ανάγκη τη στρατηγική διαβεβαίωση των ΗΠΑ.»

⁸ Λίγες μέρες μετά, η μη κυβερνητική οργάνωση Human Rights Watch δημοσίευσε άρθρο με τίτλο «Η γκάφα της Clinton στο Πεκίνο (“Hillary Clinton's Beijing Gaffe”)", <https://www.hrw.org/news/2009/02/26/hillary-clintons-beijing-gaffe>

Πρώτον να τερματίσουν (οι ΗΠΑ) τις πωλήσεις όπλων στην Ταϊβάν και δεύτερον να σταματήσουν όλες τις στρατιωτικές δραστηριότητες παρακολούθησης και επιτήρησης στις θαλάσσιες περιοχές της Κίνας» (Global Times, 2009).

Ωστόσο, παρόλες τις προσπάθειες σύγκλισης, αυτό δεν σήμαινε πως οι Αμερικανοί ήταν αφελείς για τις προθέσεις της Κίνας. Ο Υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ, Robert M. Gates, είχε σημειώσει χαρακτηριστικά, σε άρθρο του ήδη από την 1^η Ιανουαρίου 2009⁹, ότι:

«Η Κίνα έχει αυξήσει τις αμυντικές της δαπάνες (...), με επενδύσεις στον κυβερνοπόλεμο, στα αντιαεροπορικά και αντιπλοϊκά συστήματα, στους βαλλιστικούς πυραύλους που θα μπορούσαν να απειλήσουν τη δυνατότητα των ΗΠΑ να προβάλουν την ισχύ (...) τους στον Ειρηνικό. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να μπορούμε να εξαπολύουμε χτυπήματα από μεγάλη απόσταση, χρησιμοποιώντας παράλληλα τα συστήματα αεράμυνας μας. Πρέπει να διατηρήσουμε τη στρατηγική της αποτροπής» (Gates, 2009).

Παρά τις δύσκολες δημοσιονομικές συνθήκες και τη μείωση χρηματοδότησης του αμυντικού προϋπολογισμού κατά τη διάρκεια και των δύο θητειών Obama, ο Αμερικανικός προϋπολογισμός για την άμυνα ανερχόταν στο ένα τρίτο των παγκόσμιων δαπανών για την προμήθεια όπλων. Ο Κινεζικός προϋπολογισμός από την άλλη, αυξανόταν συνεχώς, ενώ πλέον αποτελεί τον δεύτερο μεγαλύτερο διεθνώς. Κύρια στόχευση του Πεκίνου αποτελεί ο εκσυγχρονισμός του Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού, με έμφαση στην θαλάσσια ισχύ ώστε να προασπιστούν τα Κινεζικά συμφέροντα στις θαλάσσιες περιοχές ενδιαφέροντος.

2.2.1 Πρώτες επαφές των δύο πλευρών

Κατά τη διάρκεια επίσκεψής του στην Κίνα, ο Obama έτυχε μια από της χειρότερες υποδοχές στη χώρα από οποιονδήποτε άλλο Αμερικανό πρόεδρο, τόσο σε διπλωματικό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο επικοινωνίας. Η Κινεζική κυβέρνηση έφτασε μάλιστα στο σημείο να λογοκρίνει την ομιλία του σε φοιτητές στη Σαγκάη. Η δημόσια συνάντηση με τον Κινέζο πρόεδρο, Hu Jintao, ήταν τόσο ψυχρή που έγινε αντικείμενο διακωμώδησης¹⁰, ενώ στις ΗΠΑ ο Obama παρουσιαζόταν ως οφειλέτης που υποκλίνεται στον χρηματοδότη των ΗΠΑ, το Κινεζικό Κομμουνιστικό Κόμμα.

Μετά το πέρας των επαφών του Obama με τον Κινέζο πρόεδρο, Hu Jintao, οι δύο πλευρές εξέδωσαν κοινό ανακοινωθέν πέντε σημείων, στο οποίο δεσμεύτηκαν να εργαστούν από κοινού σε διάφορα θέματα, όπως τα οικονομικά ζητήματα, το Ιράν και η κλιματική αλλαγή. Η επίσκεψη

---

⁹ Σε άρθρο του με τίτλο, "A Balanced Strategy, Reprogramming the Pentagon for a New Age", ο Gates σημείωνε πως «για την επίτευξη ενός πολιτικού σκοπού, κατά τον Clausewitz, οι ΗΠΑ χρειάζονται έναν ικανό στρατό».

<https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2009-01-01/balanced-strategy>

¹⁰ Βλ. την μεγάλης θεαματικότητας εκπομπή "Saturday Night Live" και το επεισόδιο "China Debt Cold Opening".

<https://www.youtube.com/watch?v=6QAsRYOyr18>

θεωρήθηκε αποτυχημένη¹¹ (Ljunggren, 2020) καθώς ο Obama απέτυχε να αποσπάσει χειροπιαστές δεσμεύσεις για μια σειρά ζητημάτων που ενδιέφεραν τις ΗΠΑ. Στο κοινό ανακοινωθέν των δύο χωρών που εκδόθηκε, σημειωνόταν πως «οι ΗΠΑ και η Κίνα έχουν διαφορές στα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» και ότι «οι δύο πλευρές συμφώνησαν να σέβονται τα κύρια συμφέροντα ο ένας του άλλου, αποδεχόμενες το μοντέλο ανάπτυξης που έχει επιλέξει ο καθένας» (U.S.-China Joint Statement, 2009). Φυσικά για τους Κινέζους αυτό περιελάμβανε το Θιβέτ, την Xinjiang και την Ταϊβάν.

Αν και ο Obama είχε μεταβεί στο Πεκίνο σε μια προσπάθεια να ενισχύσει το βαθμό εμπιστοσύνης και τη συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών, η Κίνα άδραξε την ευκαιρία να παρουσιαστεί ως εκείνη που δεν υποχωρεί από τις θέσεις της, αντιτιθέμενη εμφανώς στις αιτιάσεις των Αμερικανών. Η εικόνα του Obama ως ενός αδύναμου προέδρου και η κριτική που του ασκήθηκε στο εσωτερικό των ΗΠΑ, σε συνδυασμό με την αποτυχία να επιτευχθεί συμφωνία αργότερα, στη Διάσκεψη για την Κλιματική Αλλαγή της Κοπεγχάγης (7-18 Δεκεμβρίου 2009), οδήγησε τον Αμερικανό πρόεδρο να επανεξετάσει την πολιτική του έναντι της Κίνας (Ljunggren, 2020) και να εξαγγείλει την «Στροφή στην Ασία (Pivot to Asia)».

2.2.2 Στροφή στην Ασία (Pivot to Asia)

Ένδειξη αυτής της μεταστροφής που ενδεχομένως να είχε προαποφασιστεί, ήταν το πρώτο ταξίδι στο εξωτερικό της νέας Υπουργού Εξωτερικών, Hillary Clinton, η οποία επέλεξε χώρες της Ασίας, αντί της Ευρώπης για τις πρώτες της επαφές με ξένους αξιωματούχους. Επισκέφθηκε την Ιαπωνία, την Ινδονησία, την Νότια Κορέα και την Κίνα (15-22 Φεβρουαρίου 2009), για να καταδείξει τη σημασία των σχέσεων των ΗΠΑ με τις χώρες του Ειρηνικού, και τόνισε πως η Ασία θα αποτελέσει περιοχή μεγάλου ενδιαφέροντος στο μέλλον (Clinton, 2009). Λίγους μήνες αργότερα, στις 22 Ιουλίου 2009, συμμετέχοντας στο Περιφερειακό Φόρουμ ASEAN στην Ταϊλάνδη, δήλωσε πως «οι ΗΠΑ επέστρεψαν στην νοτιοανατολική Ασία». Η πολιτική αυτή συνεχίστηκε τα δύο επόμενα έτη, και μέχρι το φθινόπωρο του 2011, ήταν πλέον ξεκάθαρη η εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης Obama στην περιοχή. Το άρθρο της Αμερικανίδας υπουργού Εξωτερικών με τίτλο, “America’s Pacific Century”, στο Foreign Policy, στις 11 Οκτωβρίου 2011, θα ανέλυε διεξοδικά τη στρατηγική μεταστροφή και στόχευση των ΗΠΑ στην περιοχή με περισσότερους πόρους, διπλωματικό κεφάλαιο και επισκέψεις κυβερνητικών αξιωματούχων.

Σε αυτό το πλαίσιο, κατά τη διάρκεια της επίσκεψης Obama στην Αυστραλία και μιλώντας (17 Νοεμβρίου 2011) στο κοινοβούλιο της χώρας, ο Αμερικανός πρόεδρος ανέφερε ότι:

«Μετά από μια δεκαετία, κατά τη διάρκεια της οποίας πολεμήσαμε σε δύο πολέμους που μας στοίχισαν ακριβά, σε αίμα και πόρους, οι ΗΠΑ στρέφουν την προσοχή τους στις τεράστιες δυνατότητες της περιοχής της Ασίας και του Ειρηνικού.»

---

¹¹ Ο Αμερικανικός τύπος της εποχής αντιμετώπισε αρνητικά τον αντίκτυπο της επίσκεψης. Ενδεικτικά αναφέρονται οι τίτλοι των μεγαλύτερων εφημερίδων της εποχής: The New York Times, “China Holds Firm on Major Issues in Obama’s Visit”, the Wall Street Journal, “Obama Hits a Wall on His Visit to China” και το Foreign Policy, “Obama’s Asia trip: a series of unfortunate events”.

Η συγκεκριμένη περιοχή είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη της σημαντικότερης προτεραιότητάς μου· τη δημιουργία θέσεων εργασίας για τους Αμερικανούς πολίτες» (Obama, 2011).

Και σημειώνει ότι η κυβέρνησή του έχει λάβει μια συνειδητή και στρατηγικής φύσεως απόφαση. Δηλαδή, οι ΗΠΑ να διαδραματίσουν μεγαλύτερο ρόλο στη περιοχή στο μέλλον (Obama, 2011). Στην ομιλία του, ο Obama επαναβεβαίωσε τη δέσμευση των ΗΠΑ στην ασφάλεια των συμμάχων τους στην περιοχή, ήτοι της Ιαπωνίας, της Νότιας Κορέας, των Φιλιππίνων και της Αυστραλίας. Και συνεπώς στις φιλελεύθερες αρχές του, συμπεριέλαβε την Κίνα στην εξίσωση που θα εξασφάλιζε ειρήνη και ευημερία στην περιοχή, μη διστάζοντας ωστόσο να εγείρει τα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έπαιζαν σημαντικό ρόλο στο αξιακό σύστημα της διακυβέρνησής του (Ljunggren, 2020). Η αυξανόμενη ισχύς και επιρροή της Κίνας, είχαν καταστήσει το Πεκίνο αναγκαίο εταίρο ακόμη και για διεθνή ζητήματα που ενδεχομένως να βρίσκονταν μακριά από την περιοχή. Για το λόγο αυτό, η συνεργασία που προσπάθησε να πετύχει ο Obama, είχε ως στόχο είτε την Κινεζική στήριξη των θέσεων των ΗΠΑ, είτε την ελαχιστοποίηση της εναντίωσης σε αυτά. Όπως ανέφερε ο σύμβουλος του Obama για θέματα Ασίας, Jeffrey Bader:

«Ουδέποτε βασίστηκε η πολιτική των ΗΠΑ έναντι της Κίνας σε κάποια αφελή αντίληψη περί 'καλοπροαίρετης' Κίνας, που θα θυσιάζε τα συμφέροντά της για τα δικά μας, και θα υιοθετούσε ένα πολιτικό σύστημα, που θα προσιδίαζε στις δυτικές αξίες. Ούτε πιστέψαμε ποτέ ότι η Κίνα θα έπαυε να είναι ένας σκληρός ανταγωνιστής. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής έχουν κατανοήσει ότι οι σχέσεις ΗΠΑ-Κίνας θα διέπονται από ένα μείγμα συνεργασίας και ανταγωνισμού, με την ελπίδα να μεγιστοποιηθεί η συνεργασία και να γίνει συνετή διαχείριση του ανταγωνισμού, ώστε να μην κλιμακωθούν οι διαφορές σε σύγκρουση» (Bader, 2017).

Παρόλες τις προσπάθειες συνεννόησης και συνεργασίας κατά την πρώτη θητεία της κυβέρνησης Obama με την Κίνα, ήταν σαφές ότι η εξωτερική πολιτική του Πεκίνου δεν άφηνε περιθώρια σύγκλισης. Ίσως υποτιμώντας το μέγεθος της πρόκλησης, δεν επετεύχθη μια βιώσιμη ισορροπία μεταξύ φιλελεύθερης πολιτικής και μιας μίνιμουμ συνεννόησης επί των μεγάλων ζητημάτων με την Κίνα. Αν και ο Obama, στο τελευταίο debate της προεκλογικής εκστρατείας στις 22 Οκτωβρίου 2012, με τον Ρεπουμπλικάνο αντίπαλό του, Mitt Romney, συμφώνησε ότι η Κίνα δεν ακολουθεί τους κανόνες στο διεθνές εμπόριο, και οι δύο υποψήφιοι αφιέρωσαν αρκετό χρόνο να διαφωνούν για το ποιος θα υιοθετούσε τη σκληρότερη πολιτική απέναντι στην Κίνα εάν εκλεγόταν. Ο Romney δεσμεύθηκε να ανακηρύξει επίσημα ότι το Πεκίνο χειραγωγεί το νόμισμά του – με το ενδεχόμενο να επιβληθούν επιπλέον δασμοί. Ακολουθώντας πιο διπλωματική οδό, ο Obama ισχυρίστηκε ότι θα συνεχίσει να καταθέτει προσφυγές κατά της Κίνας στον Διεθνή Οργανισμό Εμπορίου (WTO), για αθέμιτες εμπορικές πρακτικές.

2.2.3 Στρατηγικές προκλήσεις για τις ΗΠΑ

Οι ολοένα και πιο επιθετικές διεκδικήσεις του Πεκίνου, στην Νότια Σινική Θάλασσα, οι δυσχέρειες που έθετε η Κινεζική γραφειοκρατία στην είσοδο των δυτικών εταιρειών στην Κίνα, η κυβερνοκατασκοπεία και η κλοπή Αμερικανικών βιομηχανικών μυστικών, έθεσε τα θεμέλια μεταστροφής της εξωτερικής πολιτικής της κυβέρνησης Obama έναντι της Κίνας (Sutter, 2017). Η απροθυμία της Κίνας να εξελιχθεί σε πιο συνεργάσιμο εταίρο, έγινε γρήγορα αντιληπτή από τον Obama που επιδίωξε τη σύναψη στενότερης συνεργασίας με χώρες της Ασίας, ενώ παρά τις δυσκολίες άφηνε ανοιχτούς διαύλους επικοινωνίας και συνεννόησης με το Πεκίνο. Στην ουσία, ο Obama συνέχισε την πολιτική του προκατόχου του, George W. Bush, που επεδίωκε τη συνεργασία με την Κίνα, προσπαθώντας να πετύχει ταυτόχρονα τον περιορισμό της Κινεζικής ισχύος (Rahawestri, 2010).

Στον τομέα του εμπορίου ωστόσο, ο Obama υιοθέτησε μια πιο αυστηρή στάση, επιβάλλοντας δασμούς στα Κινεζικά ελαστικά αυτοκινήτων (Σεπτέμβριος 2009) και στα ηλιακά πάνελ (Μάιος 2012) και εμποδίζοντας (Σεπτέμβριος 2012) την απόκτηση τεσσάρων αιολικών πάρκων στις ΗΠΑ, από μια Κινεζική εταιρεία για λόγους εθνικής ασφάλειας¹². Όλες οι αποφάσεις του Obama στόχευαν στη διατήρηση της στρατηγικής ηγεμονίας των ΗΠΑ και στην αποτροπή αύξησης ισχύος και επιρροής της Κίνας.

Η δεύτερη θητεία του Obama (Ιανουάριος 2013 – Ιανουάριος 2017) συνέπεσε με την άνοδο στην ηγεσία του ΚΚΚ του Xi Jinping (15 Νοεμβρίου 2012) και την ανάληψη της προεδρίας της Κίνας, στις 14 Μαρτίου 2013. Την περίοδο αυτή το Πεκίνο υιοθέτησε μια πιο διεκδικητική εξωτερική πολιτική που επιδείνωσε τις σχέσεις με τις ΗΠΑ, παρόλες τις προσπάθειες της κυβέρνησης Obama για συνεννόηση. Οι προσεκτικές τοποθετήσεις, το χαμηλό προφίλ και η μετριοπάθεια των προηγούμενων Κινέζων ηγετών αντιμετωπίστηκαν αρνητικά από την νέα ηγεσία (Sutter, 2017), ενώ η εξωτερική πολιτική της χώρας έγινε πιο διεκδικητική και τολμηρή. Μετερχόμενη απειλητική ρητορική, η Κίνα επέκτεινε τον έλεγχό της σε αμφισβητούμενες περιοχές στην Νότια Σινική Θάλασσα, αύξησε σε μεγάλο βαθμό την οικονομική και στρατιωτική της ισχύ, συνέχισε τις αμφίβολες οικονομικές τακτικές της, και χρησιμοποίησε τα μεγάλα αποθεματικά της σε συνάλλαγμα για να επεκτείνει την επιρροή της (Sutter, 2017).

Στην πρώτη τους συνάντηση στη σύνοδο της Καλιφόρνιας (07-08 Ιουνίου 2013), ο Xi και ο Obama αναγνώρισαν την ύπαρξη διαφορών μεταξύ τους και υπογράμμισαν την προσπάθεια σφυρηλάτησης μιας νέας σχέσης μεταξύ των δύο χωρών. Πιο αποφασιστικός αυτή τη φορά, ο Obama αναφέρθηκε στον ανταγωνισμό ΗΠΑ-Κίνας στον Ειρηνικό, την κατασκοπεία στον κυβερνοχώρο και το ρόλο του Πεκίνου αναφορικά με τις φιλοδοξίες της Βόρειας Κορέας για το πυρηνικό της πρόγραμμα. Ο Xi σαφώς πιο ανοιχτός στο ενδεχόμενο συνεννόησης σε σύγκριση με τα χρόνια που ακολούθησαν, σημείωσε πως η περιοχή του Ειρηνικού είναι αρκετά μεγάλη και για τις δύο χώρες και στόχος είναι η πολυεπίπεδη συνεργασία που θα ενισχύσει τη σταθερότητα και τις οικονομικές προοπτικές των δύο χωρών (Xi, 2013). Αν και πιο δυναμική, η μετρημένη στάση της κυβέρνησης Obama, είχε περιορισμένο αντίκτυπο στην Κινεζική πλευρά

---

¹² Ο Obama απαγόρευσε την εξαγορά των αιολικών πάρκων στο Oregon διότι βρίσκονταν κοντά σε μια βάση του Πολεμικού Ναυτικού στην οποία στάθμευαν drones και αεροπλάνα ηλεκτρονικού πολέμου.

και δεν αποδείχθηκε αρκετά αποτελεσματική στο να περιορίσει τις διεκδικητικές τάσεις της κυβέρνησης Xi. Ο Obama επέλεξε τη θετική προσέγγιση με την Κίνα και οι όποιες διαφορές αντιμετωπίζονταν συνήθως ιδιωτικά, ώστε να μην επηρεάσουν το σύνολο των σχέσεων των δύο χωρών (Sutter, 2016).

Κατά την επίσκεψη του Xi στις ΗΠΑ (22-28 Σεπτεμβρίου 2015), οι δύο ηγέτες συμφώνησαν να συνεργαστούν και για να διαχειριστούν εποικοδομητικά τις διαφορές τους, με την κυβερνοκατασκοπεία και την κλιματική αλλαγή να είναι στο επίκεντρο. Οι δύο πλευρές έθεσαν τις βάσεις για τη Συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή, και συμφώνησαν να μην επιτρέψουν την κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας στον κυβερνοχώρο, που θα έδινε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε εταιρείες της μιας ή της άλλης πλευράς¹³. Οι ΗΠΑ ισχυρίζονταν ότι εδώ και πολλά χρόνια, Κινέζοι χάκερς υποκλέπτουν από Αμερικανικές εταιρείες και κρατικές οντότητες, πνευματική ιδιοκτησία και βιομηχανικά μυστικά, αξίας εκατοντάδων δισ. δολαρίων. Στη συνέχεια, η Κίνα χρησιμοποιεί αυτά τα δεδομένα για να ενισχύσει τις στρατιωτικές της δυνατότητες και να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα των Κινεζικών προϊόντων (Burke, 2021). Επιπλέον, αναφορικά με τα τεχνητά νησιά στην Νότια Σινική Θάλασσα, ο Xi δεσμεύτηκε ότι η Κίνα δεν στοχεύει στη στρατιωτικοποίησή τους. Παρόλα αυτά, οι στρατιωτικές εργασίες σε αυτά συνεχίστηκαν απρόσκοπτα.

Incident/ Campaign Year(s)	Attributed Country	Perpetrating Entity	Campaign, Incident, or Identifier	Description	Citation
2015	China	Fujie Wang, and others ^b	Anthem Hack	Stole massive amounts of PII held by the health insurance company Anthem Inc., as well as other companies.	Department of Justice, "Member of Sophisticated China-Based Hacking Group Indicted for Series of Computer Intrusions, Including 2015 Data Breach of Health Insurer Anthem Inc. Affecting Over 78 Million People," press release, May 9, 2019, at https://www.justice.gov/opa/pr/member-sophisticated-china-based-hacking-group-indicted-series-computer-intrusions-including .
2014-2015	Iran	IRGC	N/A	Targeted intelligence community (IC) employees as part of an intelligence campaign with fake accounts used to deploy malware.	Department of Justice, "Former U.S. Counterintelligence Agent Charged with Espionage on Behalf of Iran; Four Iranians Charged with a Cyber Campaign Targeting Her Former Colleagues," press release, February 13, 2019, at https://www.justice.gov/opa/pr/former-us-counterintelligence-agent-charged-espionage-behalf-iran-four-iranians-charged-cyber .
2010-2015	China	MSS	N/A	Targeted aerospace companies to steal intellectual property related to turbofan engine technology.	Department of Justice, "Chinese Intelligence Officers and Their Recruited Hackers and Insiders: Conspired to Steal Sensitive Commercial Aviation and Technological Data for Years," press release, October 30, 2018, at https://www.justice.gov/opa/pr/chinese-intelligence-officers-and-their-recruited-hackers-and-insiders-conspired-steal .
2006-2014	China	PLA	N/A	Hacked into computers of U.S. manufacturers in order to steal sensitive information to benefit Chinese state enterprises.	Department of Justice, "U.S. Charges Five Chinese Military Hackers for Cyber Espionage Against U.S. Corporations and a Labor Organization for Commercial Advantage," press release, May 19, 2014, at https://www.justice.gov/opa/pr/us-charges-five-chinese-military-hackers-cyber-espionage-against-us-corporations-and-labor .
2011-2013	Iran	ITSecTeam & Mersad Company	N/A	Waged DDOS attacks against financial services companies, and hacked into networks of a municipal dam in Rye Brook, N.Y.	Department of Justice, "Seven Iranians Working for Islamic Revolutionary Guard Corps-Affiliated Entities Charged for Conducting Coordinated Campaign of Cyber Attacks Against U.S. Financial Sector," press release, March 24, 2016, at https://www.justice.gov/opa/pr/seven-iranians-working-islamic-revolutionary-guard-corps-affiliated-entities-charged .

Source: CRS analysis.
Notes: Abbreviations used in the table include Advanced Persistent Threat (APT); Democratic People's Republic of North Korea (North Korea); Distributed Denial of Service (DDOS); Federal Security Service (FSB); Islamic Republic of Iran (Iran); Islamic Revolutionary Guard Corps (IRGC); The People's Republic of China (China); Main Intelligence Directorate, Military (GRU); Intelligence Community (IC); Ministry of Intelligence and Security (MOIS); Ministry of State Security (MSS); People's Liberation

Εικόνα 4. Προέλευση Κυβερνοεπιθέσεων (Πηγή: Ερευνητική Υπηρεσία του Κογκρέσου, 2023)

¹³ Χάκερς που συνδέονται με τον Κινεζικό στρατό υπέκλεψαν μεγάλο αριθμό δεδομένων από περισσότερες από 100 Αμερικανικές εταιρείες, σύμφωνα με το Wired: "Chinese Military Group Linked to Hacks of More Than 100 Companies", <https://www.wired.com/2013/02/chinese-army-linked-to-hacks/>

Η διστακτικότητα του Obama απέτυχε να σταματήσει την επιθετική πολιτική της Κίνας έναντι των Αμερικανικών συμφερόντων. Ήταν εύκολο για το Πεκίνο να αντιληφθεί την υποχωρητικότητα της κυβέρνησης Obama και την ανυπαρξία πιθανών αρνητικών επιπτώσεων για τις δραστηριότητες του (Sutter, 2017). Τόσο η κυβερνοκατασκοπεία, όσο και η επέκταση στην Νότια Σινική Θάλασσα συνεχίστηκε, με τον Χι να παρουσιάζεται ως ένας ισχυρός ηγέτης, σε σύγκριση με έναν αδύναμο Obama, που μόνη του μέριμνα ήταν να μη διαταραχτούν οι σχέσεις των δύο χωρών. Η προβλεψιμότητα της Αμερικανικής κυβέρνησης και η απουσία πιθανών επιπτώσεων για τα Κινεζικά συμφέροντα, όχι μόνο επέτρεψε, αλλά ενδεχομένως να ενθάρρυνε τον Χι, να αναβαθμίσει τις επεκτατικές του φιλοδοξίες.

3 Διακυβέρνηση Trump

Σε αυτό το κεφάλαιο θα εξεταστούν οι προεκλογικές θέσεις του Donald Trump και οι σημαντικότερες αποφάσεις που έλαβε ως πρόεδρος έναντι της Κίνας. Όπως στο προηγούμενο κεφάλαιο, έτσι και σε αυτό, κύριες πηγές θα αποτελέσουν, μεταξύ άλλων, το “The American Presidency Project” του Πανεπιστημίου Santa Barbara της Καλιφόρνιας και οι ανακοινώσεις του Λευκού Οίκου της περιόδου Trump (Ιανουάριος 2017 – Ιανουάριος 2021). Στόχος είναι να διαπιστωθούν η αρχική στάση του Trump έναντι της Κίνας, η πορεία των σχέσεων των δύο χωρών, έως το ξέσπασμα του μεταξύ τους εμπορικού πολέμου, και τέλος η δραστική αλλαγή στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ έναντι του Πεκίνου.

Αν και η εκλογή του Donald Trump, τον Νοέμβριο 2016, αποτέλεσε αρνητική έκπληξη για πολλούς αναλυτές, για την Κινεζική ηγεσία ενδεχομένως να αποτελούσε ευσεβή πόθο, έναντι της αντιπάλου του, Hillary Clinton, θεωρώντας τον λιγότερο επικίνδυνο για τα Κινεζικά συμφέροντα (Sutter, 2017).

3.1 Προεκλογικές Αναφορές στην Κίνα

Στην ομιλία ανακήρυξης της υποψηφιότητας του, στις 16 Ιουνίου 2015, στην Νέα Υόρκη, ο Trump αφιέρωσε εκτενές μέρος της ομιλίας του στην Κίνα και τις οικονομικές πρακτικές της. Η διαφορά σε σχέση με την ανακοίνωση υποψηφιότητας του Obama ήταν παραπάνω από εμφανής. Τη στιγμή που ο Obama είχε κάνει περιορισμένες αναφορές στην Κίνα κατά την προεκλογική περίοδο, στη συγκεκριμένη ομιλία μόνο, ο Trump αναφέρθηκε σε αυτήν 23 φορές, επισημαίνοντας ότι η πρακτική του Πεκίνου να υποτιμά το Κινεζικό νόμισμα σε τόσο μεγάλο βαθμό, καθιστά σχεδόν αδύνατο για τις Αμερικανικές εταιρείες να ανταγωνιστούν τις αντίστοιχες Κινεζικές (Trump, 2015a). Και με το γνωστό του ύφος κατηγόρησε τους προηγούμενους Αμερικανικούς ηγέτες για το υπερμέγεθες χρέος των ΗΠΑ:

«Χρωστάμε στην Κίνα 1,3 τρις. δολάρια (...). Έρχονται στις ΗΠΑ, μας παίρνουν τις δουλειές μας, τα χρήματά μας, και μετά μας τα δανείζουν πίσω, και τους πληρώνουμε και τόκους. Πόσο ηλίθιοι είναι οι ηγέτες μας που επέτρεψαν να συμβεί κάτι τέτοιο;» (Trump, 2015a).

Σε άλλο σημείο στην ομιλία του, ο Trump κατηγόρησε την Κίνα για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές της και για την δημιουργία ενός τεχνητού νησιού στην Νότια Σινική Θάλασσα για στρατιωτικούς σκοπούς, επισημαίνοντας ότι η ενίσχυση του στρατού της Κίνας αποτελεί ανησυχητικό γεγονός, παρομοιάζοντας την με την ISIS (Trump, 2015a). Σύμφωνα με τον Trump το κύριο πρόβλημα των ΗΠΑ, συνίστατο στη μη αξιοποίηση της οικονομικής ισχύος τους, μέσω της οποίας θα μπορούσαν να πιέσουν το Πεκίνο να εγκαταλείψει τις αθέμιτες πρακτικές που έχουν οδηγήσει στο μεγάλο εμπορικό έλλειμμα μεταξύ των δύο χωρών.

Στις 10 Νοεμβρίου 2015, ο Trump ανακοίνωσε το σχέδιο δράσης του¹⁴, *Reforming the U.S.-China Trade Relationship to Make America Great Again*, που προέβλεπε τη σύναψη δικαιότερης εμπορικής συμφωνίας με την Κίνα, κατόπιν διαπραγματεύσεων, αφού πρώτα οι ΗΠΑ ανακηρύξουν επίσημα ότι χειραγωγεί το νόμισμά της (Trump, 2015b). Δύο μήνες αργότερα κατά τη διάρκεια συνάντησής του με μέλη της εκδοτικής ομάδας των New York Times, σε πιο αυστηρούς τόνους ανέφερε πως ο μοναδικός μοχλός πίεσης που διαθέτουν οι ΗΠΑ, είναι ο μεγάλος όγκος των εμπορικών τους συναλλαγών και απείλησε με την επιβολή δασμών 45% στα Κινεζικά προϊόντα.

Παρόλα αυτά, στην ομιλία του, στις 27 Απριλίου 2016, για την εξωτερική πολιτική που θα ακολουθούσε αν εκλεγόταν, αν και διατύπωσε πως η είσοδος της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου αποτέλεσε «ολοκληρωτική καταστροφή για τις ΗΠΑ» και την κατηγόρησε ευθέως για κρατική και βιομηχανική κατασκοπεία, δεν απέκλεισε τη συνεργασία μαζί της. Αντίθετα δήλωσε πως οι διμερείς σχέσεις πρέπει να βελτιωθούν με την εξισορρόπηση του εμπορικού ισοζυγίου των δύο χωρών σημειώνοντας τα εξής:

«Επιθυμούμε να ζήσουμε ειρηνικά με τη Ρωσία και την Κίνα. Έχουμε σοβαρές διαφορές με αυτά τα δύο κράτη, ωστόσο δεν είμαστε καταδικασμένοι να είμαστε αντίπαλοι. Πρέπει να αναζητήσουμε κοινό έδαφος, με βάση τα κοινά μας συμφέροντα» (Trump, 2016a).

Κατά τη διάρκεια των εσωκομματικών εκλογών του Ρεπουμπλικανικού κόμματος, ο Trump αναλώθηκε κυρίως σε προσωπικές επιθέσεις εναντίον της κύριας Δημοκρατικής αντιπάλου του για την προεδρία, Hillary Clinton. Μια ενδιαφέρουσα καινοτομία που ομολογουμένως εισήγαγε πρώτος σε μεγάλο βαθμό στη προεκλογική διαδικασία, ήταν η χρήση του Twitter, εν είδει πλατφόρμας παρουσίασης των επίσημων θέσεων της προεκλογικής του εκστρατείας. Πιστός στις θέσεις του, κατά την ομιλία ανάδειξής του ως υποψήφιου προέδρου των Ρεπουμπλικανών, στις 21 Ιουλίου 2016, επανέλαβε τις κατηγορίες εναντίον της Κίνας περί χειραγώγησης του νομίσματος της και κλοπής Αμερικανικής πνευματικής ιδιοκτησίας, ενώ δεσμεύθηκε ότι θα επαναδιαπραγματευτεί μια νέα εμπορική συμφωνία με το Πεκίνο. Σε αυτή την κατεύθυνση και οξύνοντας τη ρητορική του καθώς πλησίαζε ο χρόνος των εκλογών, ο Trump ξεκαθάριζε ότι θα υπάρξουν συνέπειες για την Κίνα αν συνεχίσει να χειραγωγεί τον νόμισμά της.

Σε μια προσπάθεια διατύπωσης συνεκτικής και περιεκτικής εξωτερικής πολιτικής έναντι της Κίνας, το Ρεπουμπλικανικό κόμμα ακολούθησε τις θέσεις Trump οι οποίες συνοψίζονται κυρίως στα εξής (Republican Party Platform, 2016):

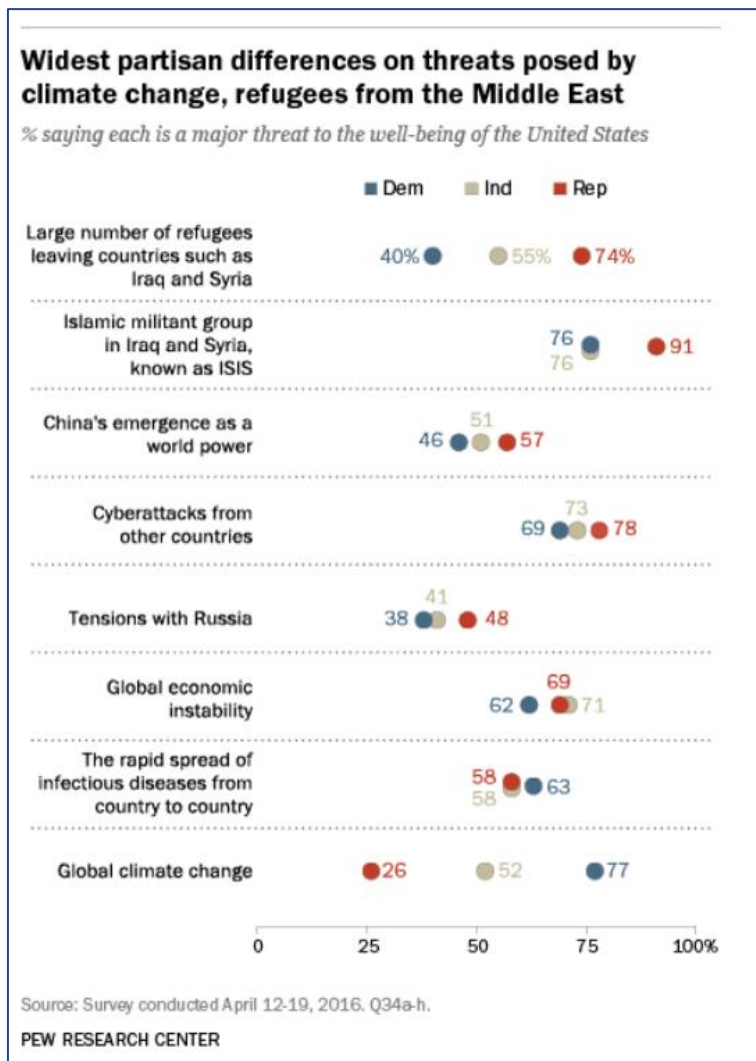
1. Αντιμετώπιση της χειραγώγησης του Κινεζικού νομίσματος και του αποκλεισμού των Αμερικανικών προϊόντων.
2. Αντιμετώπιση του ελλείματος στο εμπορικό ισοζύγιο ΗΠΑ-Κίνας.
3. Προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας εταιρειών και των κρατικών αρχών των ΗΠΑ από τις κακόβουλες δραστηριότητες του Πεκίνου.

---

¹⁴ Μία μέρα νωρίτερα, στις 9 Νοεμβρίου 2015, δημοσιεύτηκε άρθρο του στη Wall Street Journal, με τίτλο “Ending China’s Currency Manipulation”. <https://www.wsj.com/articles/ending-chinas-currency-manipulation-1447115601>

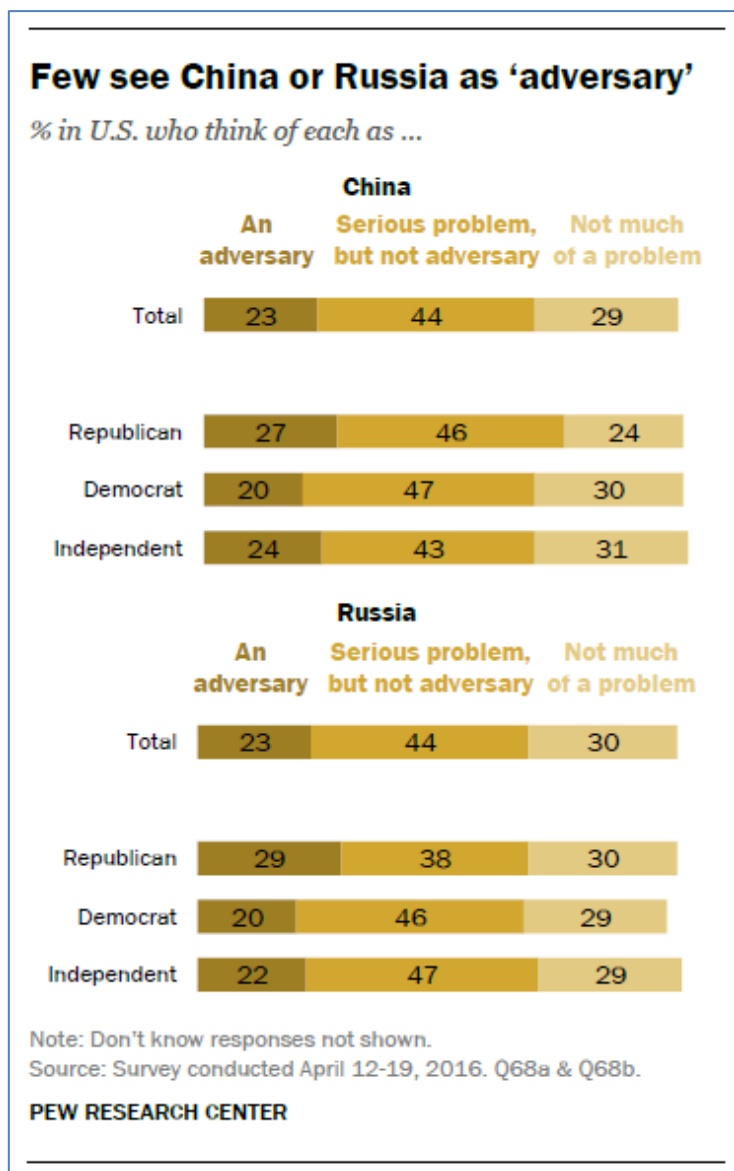
4. Απεξάρτηση από τις Κινεζικές εισαγωγές σπάνιων γαιών και ορυκτών.
5. Προστασία του κυβερνοχώρου από τις Κινεζικές δραστηριότητες.
6. Άσκηση πιέσεων στο Πεκίνο να εμπλακεί στον περιορισμό του πυρηνικού προγράμματος της Βόρειας Κορέας.
7. Παροχή στήριξης στην Ταϊβάν στη βάση του Taiwan Relations Act και στην ειρηνική επίλυση των διαφορών με την Κίνα.
8. Άσκηση κριτικής για τις παραβιάσεις των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με ιδιαίτερη μνεία σε Θιβέτ, Χονγκ Κόνγκ και Xinjiang.
9. Άσκηση κριτικής του Κινεζικού επεκτατισμού στην Νότια Σινική Θάλασσα και της συναφούς στρατιωτικής δραστηριότητας στην περιοχή.

Την ίδια περίοδο, εν μέσω όξυνσης της κριτικής εναντίον του Πεκίνου, όπως προκύπτει από την Εικόνα 5, η κοινή γνώμη των ΗΠΑ δεν αντιλαμβανόταν την Κίνα σαν σπουδαία απειλή. Η πιο σημαντική απειλή που αντιμετώπιζαν οι ΗΠΑ εκείνο το διάστημα, ήταν η ISIS, με τις κυβερνοεπιθέσεις και την παγκόσμια οικονομική αστάθεια να ακολουθούν. Ενώ η εισροή προσφύγων φαίνεται να ανησυχούσε ιδιαίτερα τους Ρεπουμπλικάνους (74%), οι Δημοκρατικοί μάλλον θεωρούσαν το ζήτημα ήσσονος σημασίας (40%). Μελετώντας τον εν λόγω πίνακα, συνάγεται ότι η διάσταση απόψεων Δημοκρατικών – Ρεπουμπλικάνων είναι ξεκάθαρη σε όλα τα πεδία. Η ανάδειξη της Κίνας ως σημαντικής δύναμης αποτελούσε απειλή για το 46% των Δημοκρατικών, σε αντίθεση με το 57% των Ρεπουμπλικάνων. Όπως προκύπτει από την συγκεκριμένη έρευνα κοινής γνώμης, το στοιχείο του φόβου ήταν εμφανώς μεγαλύτερο στους Ρεπουμπλικάνους.

Εικόνα 5. Διαφορές ανά κόμμα αναφορικά με τις απειλές που αντιμετωπίζουν οι ΗΠΑ. (Πηγή: Pew research Center, 2016)

Επιπροσθέτως, σε έτερο ερώτημα της έρευνας, όπως φαίνεται στην Εικόνα 6, το συνολικό ποσοστό των Αμερικανών που αντιλαμβάνεται την Κίνα ως «εχθρό» ανέρχεται σε μόλις 23%, με τις διαφορές Δημοκρατικών-Ρεπουμπλικάνων να είναι αμελητέες. Οι ψηφοφόροι των δύο κομμάτων σχεδόν ταυτίζονται στην εκτίμηση ότι η Κίνα δεν αποτελεί «εχθρό, αλλά συνιστά σοβαρό πρόβλημα» για τις ΗΠΑ. Παρά τους υψηλούς τόνους της προεκλογικής εκστρατείας και την υποτιθέμενη σκληρή στάση του Trump έναντι της Κίνας, οι Αμερικανοί πολίτες δεν ταυτίστηκαν με την ιδέα ότι η Κίνα αποτελεί άμεση απειλή που χρήζει αντιμετώπισης.

Εικόνα 6. Η Κίνα ως εχθρός των ΗΠΑ. (Πηγή: Pew research Center, 2016)

3.2 Εκλογή Trump στην Προεδρία των ΗΠΑ

Πέραν της έκπληξης που προκάλεσαν τα αποτελέσματα των εκλογών του Νοεμβρίου 2016, η εκλογή Trump δημιούργησε ένα μεγάλο κενό στο πεδίο άσκησης εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ, κυρίως εξαιτίας των αντιφατικών και πρωτόγνωρων δηλώσεων του κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου. Μετά το πρώτο σοκ των αποτελεσμάτων, η αβεβαιότητα έδωσε τη θέση της στην ανησυχία για το κατά πόσο ο Trump θα εφάρμοζε όσα προεκλογικά είχε πει. Αν μη τι άλλο, η έλλειψη προβλεψιμότητας, την οποία είχε επικαλεστεί προεκλογικά¹⁵ έγινε πράξη από πολύ νωρίς.

¹⁵ Σε πλήρη αντίθεση με τη διαφάνεια της κυβέρνησης Obama, ο Trump είχε υποστηρίξει στην ομιλία του, Remarks on Foreign Policy, στις 27 Απριλίου 2016, πως «οι ΗΠΑ πρέπει να γίνουν πιο απρόβλεπτες καθώς είναι τελείως προβλέψιμες». <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-foreign-policy>

Σε μια κίνηση που προκάλεσε την έντονη αντίδραση του Πεκίνου και αψηφώντας τα ειωθότα¹⁶, στις 3 Δεκεμβρίου 2016, ο Trump αποδέχθηκε συγχαρητήριο τηλεφώνημα από την πρόεδρο της Ταϊβάν, Tsai Ing-wen, ενώ λίγες μέρες αργότερα, σε συνέντευξη του στο Fox News Sunday, ανέφερε ότι οι ΗΠΑ δεν πρέπει να δεσμεύονται από την πολιτική της «μίας Κίνας», εκτός αν υπάρξει συμφωνία με το Πεκίνο στο πεδίο του εμπορίου¹⁷. Άγνωστο αν οι εν λόγω κινήσεις ήταν μέρος μιας συνεκτικής και καλά οργανωμένης μεταστροφής της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ· αποτέλεσε, εντούτοις, ένα είδος σήματος κινδύνου για τους Κινέζους αξιωματούχους που ανέμεναν ένα μερκαντιλιστή πρόεδρο, προσανατολισμένο στην μεγιστοποίηση οικονομικών ωφελειών, χωρίς να δίνει ιδιαίτερη σημασία στα ζητήματα σεβασμού των διεθνών κανόνων και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στην ίδια κατεύθυνση και απηχώντας την επιθετική στάση του νέου υπουργού Εξωτερικών, Rex Tillerson¹⁸, κατά την πρώτη του συνέντευξη Τύπου, ο εκπρόσωπος του Λευκού Οίκου, Sean Spicer, ανέφερε ότι οι ΗΠΑ θα προστάτευαν τα συμφέροντά τους στην Νότια Σινική Θάλασσα από τις ενέργειες έτερων χωρών, φωτογραφίζοντας εμφανώς την Κίνα. Η ήπια και ξεκάθαρη στάση της Κίνας, με την αποφυγή αιχμηρών απαντήσεων, μάλλον είχε ως στόχο την αποσόβηση μιας ήδη λανθάνουσας κρίσης μεταξύ των δύο χωρών (Glaser et al., 2017). Προσδοκώντας την καλλιέργεια στενότερων σχέσεων, οι Κινέζοι αξιωματούχοι εργάστηκαν μακριά από το φως της δημοσιότητας, εστιάζοντας στη διατήρηση ανοιχτών διαύλων επικοινωνίας, ώστε να πετύχουν απτά αποτελέσματα, όπως και έγινε λίγο αργότερα (Glaser et al., 2017), καθώς ούτε 45% δασμοί επιβλήθηκαν, όπως είχε εξαγγείλει προεκλογικά ο Trump, ούτε ανακηρύχθηκε επίσημα ότι η Κίνα χειραγωγεί το νόμισμά της.

Η αντισυμβατική στάση του Trump και η πλήρης περιφρόνηση του στους διπλωματικούς διαύλους επικοινωνίας, αρχικά κλόνισε την αισιοδοξία του Πεκίνου για τις σχέσεις με τον νέο πρόεδρο. Όμως λίγο αργότερα, κατά τη διάρκεια τηλεφωνικής συνομιλίας (9 Φεβρουαρίου 2017) με τον Κινέζο Πρόεδρο, ο Trump επανήλθε στην μακρόχρονη επίσημη στάση των ΗΠΑ, επιβεβαιώνοντας το σεβασμό στην πολιτική της «μίας Κίνας». Μάλιστα, ο Xi φέρεται να είχε θέσει ως απαραίτητη προϋπόθεση για την επικοινωνία με τον Trump, την επιστροφή στην πολιτική της «μίας Κίνας» (Sutter, 2017).

3.2.1 Πρώτη Συνάντηση Trump-Χι

Δύο μήνες αργότερα, στις 6-7 Απριλίου 2017, ο Trump φιλοξένησε τον Χι στο θέρετρο του Mar-a-Lago, όπου είχαν συζητήσεις για μια σειρά ζητήματα. Η συνάντηση φαίνεται να έγινε σε φιλικό κλίμα και να είχε θετικό αντίκτυπο, καθώς τέθηκαν οι βάσεις για μια καλή σχέση συνεργασίας. Έχοντας επενδύσει στην συγκεκριμένη συνάντηση – ο Trump ζήτησε μέχρι και

---

¹⁶ Από το 1979 δεν είχε υπάρξει απευθείας τηλεφωνική επικοινωνία μεταξύ Αμερικανού προέδρου και του προέδρου της Ταϊβάν.

¹⁷ Βλ. Reuters, Trump says U.S. not necessarily bound by 'one China' policy, <https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-china-idUSKBN1400TY>

¹⁸ Ο Tillerson είχε δηλώσει κατά τη διάρκεια ακρόασης για την επικύρωση της τοποθέτησης του ως υπουργού Εξωτερικών πως «πρέπει να σταλεί ένα σαφές μήνυμα στην Κίνα. Πρώτον, η τεχνητή δημιουργία νησιών πρέπει να σταματήσει, και δεύτερον, η πρόσβαση της Κίνας σε αυτά πρέπει να μην επιτραπεί». <https://www.reuters.com/article/us-congress-tillerson-china-idUSKBN14V2KZ>

από την εγγονή του να συνεισφέρει στην προσπάθεια, τραγουδώντας ένα Κινεζικό τραγούδι. Ο Αμερικανός πρόεδρος, με το γνωστό του υπερβολικό ύφος, δήλωσε πως η σχέση που απόκτησε με τον Κινέζο πρόεδρο ήταν εξαιρετική. Σε πιο χαμηλούς τόνους, ο Χι αναφέρθηκε στο μεταξύ τους καλό κλίμα, λέγοντας ότι επιδιώχθηκε να επιτευχθεί κατανόηση και εμπιστοσύνη και σημείωσε ότι οι δύο ηγέτες έθεσαν τις βάσεις για μια σχέση συνεργασίας και φιλίας. Αν και οι δύο άνδρες συζήτησαν μια σειρά θεμάτων, συμπεριλαμβανομένης της Βόρειας Κορέας και της Νότιας Σινικής Θάλασσας, επίκεντρο της συνάντησης φαίνεται να ήταν το εμπορικό έλλειμμα των δύο χωρών. Προ συναντήσεως με τον Χι, ο Trump είχε πει σε δημοσιογράφους στο Air Force One, ότι η Κίνα έχει φερθεί άδικα στις ΗΠΑ και ότι οι μεταξύ τους συναφθείσες εμπορικές συμφωνίες ήταν κάκιστες.

Ένα άλλο ζήτημα που κυριάρχησε στις συζητήσεις των δύο πλευρών, ήταν το ζήτημα της Βόρεια Κορέας, στο οποίο ο Trump είχε επίσης επενδύσει πολιτικά. Ο Trump επιθυμούσε διακαώς να μεσολαβήσει η Κίνα στην Pyongyang, για να εγκαταλείψει η τελευταία την ανάπτυξη βαλλιστικών πυραύλων και πυρηνικών όπλων. Μάλιστα όπως φαίνεται στις αναρτήσεις στο Twitter της Εικόνας 7, συνδέοντας άσχετα ζητήματα μεταξύ τους, ο Trump υποσχέθηκε ηπιότερη αντιμετώπιση στο πεδίο του εμπορικού ελλείμματος ΗΠΑ-Κίνας, αν το Πεκίνο ασκούσε πίεση στην Βόρεια Κορέα για το πυρηνικό της πρόγραμμα.

<p>@realDonaldTrump: "China has been taking out massive amounts of money & wealth from the U.S. in totally one-sided trade, but won't help with North Korea. Nice!"</p> <p>3:47 PM - 2 Jan 2017</p>
<p>@realDonaldTrump: "North Korea is behaving very badly. They have been "playing" the United States for years. China has done little to help!"</p> <p>6:07 AM - 17 Mar 2017</p>
<p>@realDonaldTrump: "I explained to the President of China that a trade deal with the U.S. will be far better for them if they solve the North Korean problem!"</p> <p>4:59 AM - 11 Apr 2017</p>
<p>@realDonaldTrump: "North Korea is looking for trouble. If China decides to help, that would be great. If not, we will solve the problem without them! U.S.A."</p> <p>5:03 AM - 11 Apr 2017</p>
<p>@realDonaldTrump: "Why would I call China a currency manipulator when they are working with us on the North Korean problem? We will see what happens!"</p> <p>5:18 AM - 16 Apr 2017</p>
<p>@realDonaldTrump: "China is very much the economic lifeline to North Korea so, while nothing is easy, if they want to solve the North Korean problem, they will."</p> <p>6:04 AM - 21 Apr 2017</p>

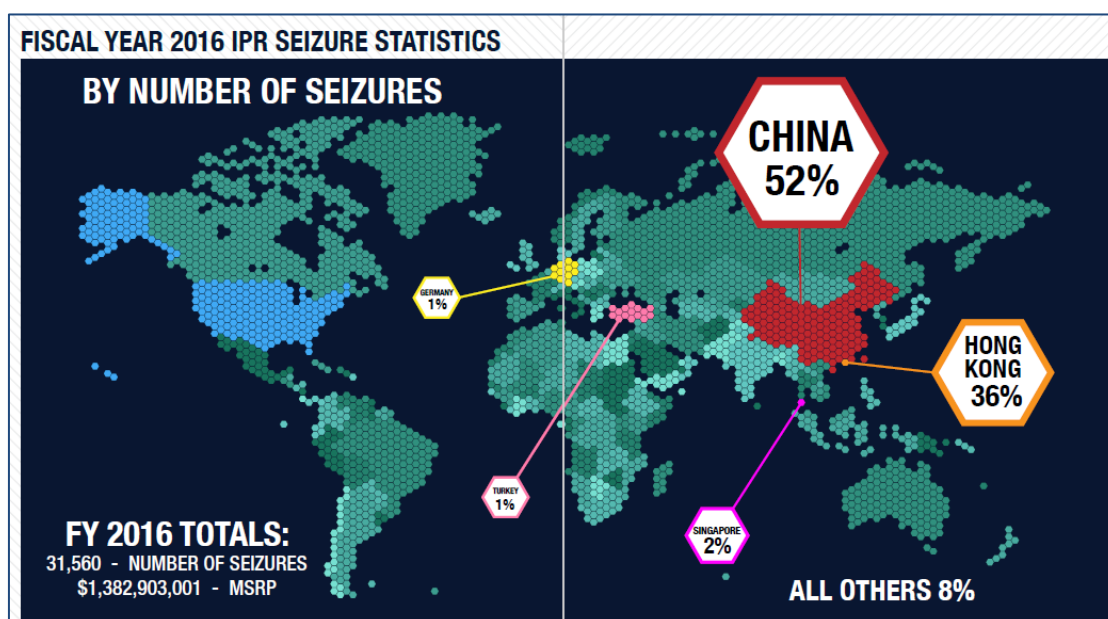
Εικόνα 7. Tweets του Αμερικανού προέδρου για την Κίνα και την Βόρεια Κορέα. (Πηγή: Twitter, 2017)

Οι μεγάλες μάλλον προσδοκίες που είχε ο Trump για το ρόλο της Κίνας στην επίλυση του ζητήματος της Βόρειας Κορέας, διαψεύστηκαν γρήγορα και σηματοδότησαν την απαρχή τη μεταστροφής της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Σε ένδειξη δυσαρέσκειας, λίγους μήνες αργότερα, το υπουργείο των Εξωτερικών των ΗΠΑ έκανε γνωστό, ότι προτίθεται να προχωρήσει στην πώληση στρατιωτικού εξοπλισμού στην Ταϊβάν, αξίας 1,42 δισ. δολαρίων, ενώ Αμερικανικά πλοία προχώρησαν σε αβλαβείς διελεύσεις στην Νότια Σινική Θάλασσα. Σε μια ένδειξη για το τι μέλλει γενέσθαι, σε συζήτηση με τους δημοσιογράφους στο Air Force One, ο Trump ανέφερε ότι εδώ και δεκαετίες, οι Κινεζικές εισαγωγές χάλυβα καταστρέφουν τη βιομηχανία χάλυβα των ΗΠΑ, κάτι που θα σταματήσει είτε μέσω περιορισμού των εισαγωγών, είτε μέσω δασμών, ή ακόμα συνδυάζοντας και τα δύο (Trump, 2017).

3.2.2 Πρώτα «Σύννεφα» στις Σχέσεις ΗΠΑ-Κίνας

Τα μικρά βήματα που έγιναν για την άμβλυνση των οικονομικών διαφορών των δύο χωρών, δεν συνετέλεσαν στο να επιτευχθεί αξιόλογη πρόοδος. Η επιτροπή Οικονομικού Διαλόγου ΗΠΑ-Κίνας δεν κατάφερε να καταλήξει σε λύσεις για το εμπορικό έλλειμμα των δύο χωρών, ύψους 374 δισ. δολαρίων. Έτσι, στις 9 Αυγούστου 2017, αφότου το Αμερικανικό Υπουργείο Εμπορίου διαπίστωσε ότι οι Κινεζικές εταιρείες που εξάγουν αλουμινόχαρτο στις ΗΠΑ λαμβάνουν οικονομική βοήθεια από την Κινεζική κυβέρνηση, επέβαλε δασμούς στις συγκεκριμένες εισαγωγές. Λίγες ημέρες μετά, στις 14 Αυγούστου 2017, ο Αμερικανός πρόεδρος έδωσε εντολή να ξεκινήσει επίσημα έρευνα για να διαπιστωθεί εάν η Κίνα προχωρά σε κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας από τις ΗΠΑ. Η απόφαση Trump να χρησιμοποιήσει τιμωρητικά μέτρα, αποτέλεσε πραγμάτωση της προεκλογικής προειδοποίησης περί χρήσης της οικονομικής ισχύος των ΗΠΑ ώστε να εξαναγκαστεί το Πεκίνο να σταματήσει τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές του. Η κλιμάκωση στις σχέσεις των δύο χωρών ήταν πλέον γεγονός. Το Κινεζικό Υπουργείο Εμπορίου αντιδρώντας έντονα, αρνήθηκε τις κατηγορίες, εκφράζοντας την έντονη δυσαρέσκεια του και χαρακτήρισε την απόφαση ανεύθυνη.

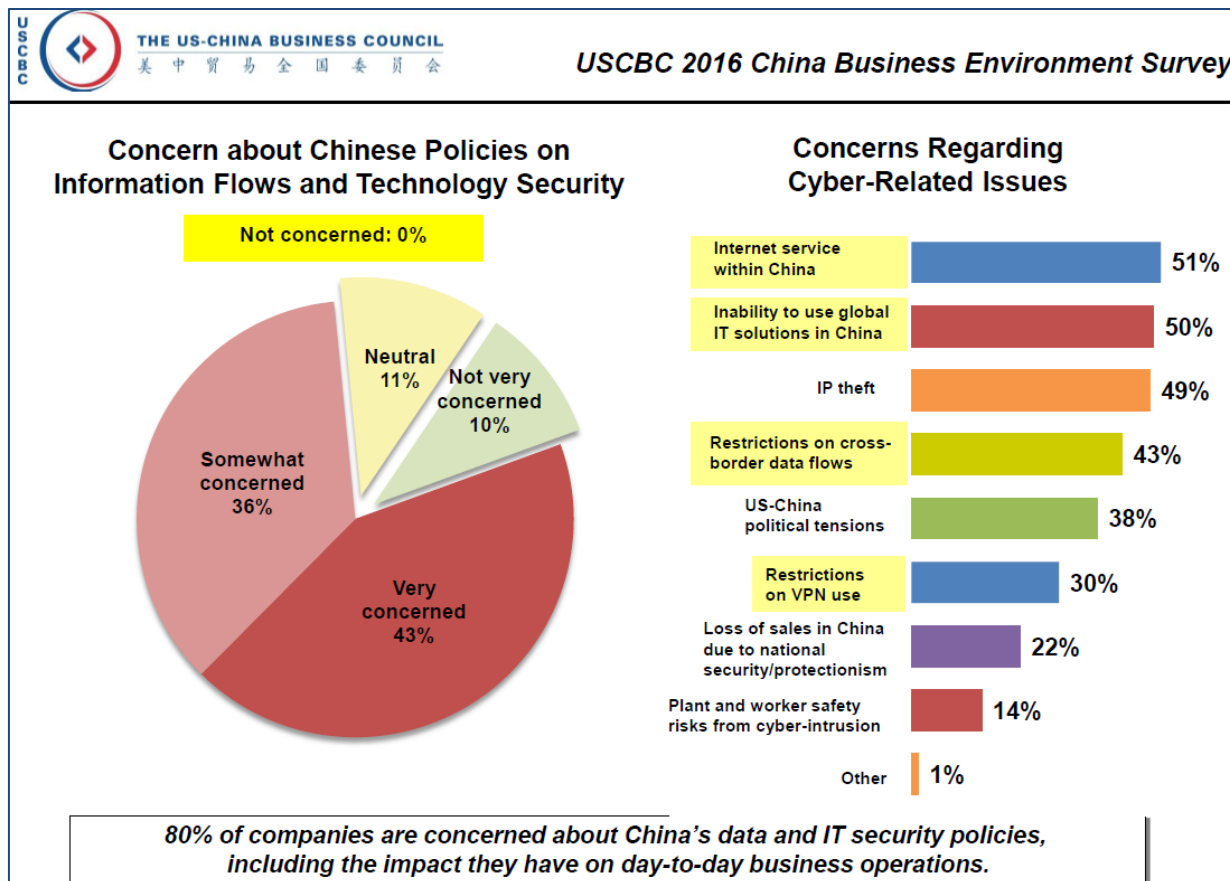

Εικόνα 8. Χώρες προέλευσης των προϊόντων απομίμησης – αποτέλεσμα κλοπής πνευματικής ιδιοκτησίας. (Πηγή: U.S. Customs and Border Protection, 2017)

Μερικούς μήνες νωρίτερα, τον Φεβρουάριο 2017, το ερευνητικό ινστιτούτο Ασιατικών χωρών, National Bureau of Asian Research, είχε δημοσιεύσει έκθεση, στην οποία η Κίνα κατονομαζόταν ως ο μεγαλύτερος παραβάτης στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Την ίδια περίοδο, όπως φαίνεται στην Εικόνα 8, στην ετήσια αναφορά της, η U.S. Customs and Border Protection διαπίστωνε ότι η Κίνα (συμπεριλαμβανομένου του Χονγκ Κονγκ) είναι υπεύθυνη για το 88% των προϊόντων απομίμησης που κατασχέθηκαν στις ΗΠΑ, με τα διαφυγόντα κέρδη να υπολογίζονται σε περίπου 1,2 δισ. δολάρια. Επιπλέον, σε μία έρευνα του Επιχειρηματικού

Συμβουλίου ΗΠΑ-Κίνας, για το επιχειρηματικό κλίμα στην Κίνα, όπως προκύπτει από την Εικόνα 9, το ζήτημα των πνευματικών δικαιωμάτων ήταν ψηλά στις ανησυχίες των μελών του, με το 49% των ερωτηθέντων να εκφράζει τον προβληματισμό του για την κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο.

Εικόνα 9. Έρευνα για τις ανησυχίες των μελών του Επιχειρηματικού Συμβουλίου ΗΠΑ-Κίνας στην Κίνα. (Πηγή: The US-China Business Council, 2017)

Το διάστημα που ακολούθησε, χαρακτηρίστηκε από συχνή επικοινωνία μεταξύ του Trump και του Xi, κατά τη διάρκεια της οποίας συζητήθηκε το ζήτημα της Βόρειας Κορέας και το εμπορικό ισοζύγιο των δύο χωρών. Η απόφαση του Xi να δώσει εντολή στην κεντρική Τράπεζα της Κίνας, να επιβάλει κυρώσεις στο τραπεζικό σύστημα της Βόρειας Κορέας, εκτιμήθηκε σε τέτοιο βαθμό από τον Trump, που έκανε μνεία σε αυτήν κατά την διάρκεια των συναντήσεων του με ξένους ηγέτες, όπως τον πρωθυπουργό της Ιαπωνίας, Shinzo Abe (21 Σεπτεμβρίου 2017), και τον Ισπανό πρωθυπουργό, Mariano Rajoy (26 Σεπτεμβρίου 2017). Γνωρίζοντας την προσοχή που έδινε ο Trump στην εικόνα και τη σημειολογία, και χρησιμοποιώντας την κολακεία ως διπλωματικό εργαλείο για να του ασκήσουν επιρροή, οι Κινέζοι προετοίμασαν μια ιδιαίτερα πομπώδη υποδοχή στον Αμερικανό πρόεδρο, στο Πεκίνο στις 8-10 Νοεμβρίου 2017. Μάλιστα, ο Trump έγινε ο πρώτος ξένος ηγέτης που είχε δείπνο εντός της Απαγορευμένης Πόλης από την ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, το 1949.

Κατά τη διάρκεια της εν λόγω επίσκεψης, οι δύο ηγέτες είχαν συζητήσεις για μια σειρά ζητήματα, ενώ υπεγράφησαν εμπορικές και επενδυτικές συμφωνίες, αξίας άνω των 250 δις.

δολαρίων. Ο Trump χαρακτήρισε τις συζητήσεις για το εμπόριο και το ζήτημα της Βόρειας Κορέας εποικοδομητικές, και σε μια άνευ προηγουμένη κίνηση, κατηγόρησε τις προηγούμενες κυβερνήσεις των ΗΠΑ (Εικόνα 10) για το εμπορικό έλλειμμα των δύο χωρών. Το Κινεζικό Υπουργείο Εξωτερικών, στο ίδιο θετικό κλίμα, ανέφερε ότι και οι δύο ηγέτες αναγνώρισαν τη σημαντική πρόοδο που έχει επιτευχθεί στην ανάπτυξη των σχέσεων Κίνας-ΗΠΑ.

Εικόνα 10. Tweet του Donald Trump. (Πηγή: Twitter, 2017)

Παρά το καλό κλίμα που εξέπεμψε η επίσκεψη Trump, η απογοήτευση στο οικονομικό πεδίο ήταν εμφανής. Ο Υφυπουργός Οικονομικών για τις διεθνείς σχέσεις, David Malpass, δήλωσε ότι ο Οικονομικός Διάλογος με την Κίνα είχε σταματήσει και δεν προβλεπόταν επανεκκίνηση των συνομιλιών. Τον Δεκέμβριο 2017, ο αντιπρόσωπος των ΗΠΑ στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), Robert Lighthizer, άσκησε κριτική στον οργανισμό επισημαίνοντας τη γραφειοκρατική και αναποτελεσματική δομή του, λέγοντας πως υπάρχουν χώρες που δεν συμμορφώνονται με τους εμπορικούς κανόνες. Στο ίδιο μήκος κύματος, μιλώντας στη σύνοδο κορυφής του APEC στο Βιετνάμ νωρίτερα, (10 Νοεμβρίου 2017), ο Trump χωρίς να κατονομάσει την Κίνα, είχε επισημάνει ότι υπάρχουν χώρες που δεν συμμορφώνονται με τις αρχές του ΠΟΕ και παραπονέθηκε πως ο οργανισμός είχε φερθεί με άδικο τρόπο στις ΗΠΑ. Έτσι, σε μια ένδειξη – προάγγελο της κλιμάκωσης που επρόκειτο να ακολουθήσει στις εμπορικές σχέσεις των δύο χωρών, οι ΗΠΑ δήλωσαν επίσημα στον ΠΟΕ ότι αντιτίθενται στη χορήγηση καθεστώτος οικονομίας ελεύθερης αγοράς στην Κίνα¹⁹. Άξια μνείας επίσης είναι η αναφορά στο κείμενο της Εθνικής Στρατηγικής Ασφάλειας των ΗΠΑ (NSS) στην «*ρεβιζιονιστική Κίνα*» που επιθυμεί «*να εκτοπίσει τις ΗΠΑ από την περιοχή του Ινδο-Ειρηνικού*»²⁰, κατηγορώντας την

¹⁹ Οι ΗΠΑ τάχθηκαν στο πλευρό της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διαμάχη της με την Κίνα στον ΠΟΕ, καθώς οι Βρυξέλλες υποστήριζαν ότι ο ρόλος του κράτους στην Κινεζική οικονομία στρεβλώνει τον ανταγωνισμό.

<https://www.cnbc.com/2017/11/30/us-formally-opposes-china-market-economy-status-at-wto.html>

²⁰ Στην πρώτη έκθεση της κυβέρνησης Trump για την Εθνική Στρατηγική Ασφάλειας των ΗΠΑ (NSS), σημειωνόταν πως «*η Κίνα αυξάνει την ισχύ της, εις βάρος άλλων χωρών*» και η επέκτασή της στη Νότια Σινική Θάλασσα «*απειλεί την εθνική κυριαρχία των άλλων κρατών (στην περιοχή) και υπονομεύει την σταθερότητα*». <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>

παράλληλα, ότι επιδιώκει «να υπονομεύσει την ασφάλεια και ευημερία των ΗΠΑ», προτείνοντας την καταπολέμηση των Κινεζικών πρακτικών με μια σειρά από μέτρα.

Το 2018 ουσιαστικά ξεκίνησε με τον Trump να θέτει εμφανικά το ζήτημα του εμπορικού ελλείμματος στην επικοινωνία του με τον Xi, στις 15 Ιανουαρίου 2018. Καθώς το έλλειμμα, το 2017, αυξήθηκε κατά 24,2 δισ. δολάρια, φτάνοντας στα 920,7 δισ., ο Trump εξέφρασε την απογοήτευσή του και κατέστησε σαφές ότι η κατάσταση δεν μπορεί να συνεχιστεί διότι δεν είναι πλέον βιώσιμη για τις ΗΠΑ (Trump, 2018a). Σε μία συνέντευξη του στο Reuters, στις 17 Ιανουαρίου 2018, ο Αμερικανός πρόεδρος σημείωσε ότι εξετάζει το ενδεχόμενο να επιβάλει ένα μεγάλο πρόστιμο στην Κίνα για κλοπή Αμερικανικής πνευματικής ιδιοκτησίας και ερωτηθείς σχετικά με το ενδεχόμενο ενός εμπορικού πολέμου μεταξύ των δύο χωρών, εξέφρασε την ελπίδα του να μη συμβεί κάτι τέτοιο, υποβαθμίζοντας παράλληλα τις τυχόν επιπτώσεις μια τέτοιας αντιπαράθεσης. Υπενθυμίζεται, ότι καθόλη τη διάρκεια της προεκλογικής του εκστρατείας, ο Trump απειλούσε με επιβολή δασμών αν δεν βρισκόταν λύση στο εμπορικό έλλειμμα.

Συνδέοντας ανεπιτυχώς διαφορετικές πτυχές της εξωτερικής πολιτικής έναντι της Κίνας, και πιο συγκεκριμένα, ευελπιστώντας ότι η Κίνα θα πίεζε την Βόρεια Κορέα σχετικά με το πυρηνικό-βαλλιστικό πρόγραμμα της *Pyongyang*, ο Trump ανέβαλε τη λήψη μέτρων, που πίστευε θα ανάγκαζαν το Πεκίνο να αναθεωρήσει τις εμπορικές του πρακτικές. Ωστόσο, η απουσία προόδου στο ζήτημα της Βόρειας Κορέας, σε συνδυασμό ενδεχομένως με την πίεση κυβερνητικών αξιωματούχων – γνωστών για τα μη φιλικά αισθήματα τους προς την Κίνα (λ.χ. Steve Bannon, Mike Pence, Peter Navarro, Robert Lighthizer) – οδήγησε τον Trump, στις 23 Ιανουαρίου 2018, να επιβάλλει δασμούς στα Κινέζικα πλυντήρια ρούχων και στα πάνελ φωτοβολταϊκών.

Λίγες μέρες αργότερα, στο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ του Davos, στις 26 Ιανουαρίου 2018, ο Trump τόνισε ότι οι ΗΠΑ δεν θα αποδέχονταν πλέον αθέμιτες οικονομικές πρακτικές, όπως κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας, ή κρατικών επιδοτήσεων σε ιδιωτικές εταιρείες (Trump, 2018b). Πίσω στις ΗΠΑ, απευθυνόμενος, στις 30 Ιανουαρίου 2018, στους Αμερικανούς πολίτες, ο Trump χαρακτήρισε την Κίνα «αντίπαλο» που θέτει εν αμφιβόλω τα Αμερικανικά συμφέροντα και απειλεί την οικονομία των ΗΠΑ (Trump, 2018c)²¹. Σε μια προσπάθεια να αποτρέψει μία εμπορική διένεξη ΗΠΑ-Κίνας, το Πεκίνο έστειλε τον υψηλόβαθμο κυβερνητικό αξιωματούχο, Yang Jiechi, στις ΗΠΑ (8-9 Φεβρουαρίου 2018) όπου είχε συναντήσεις με τον Αμερικανό πρόεδρο, τον Υπουργό Εξωτερικών και τον σύμβουλο εθνικής ασφάλειας²². Στην ίδια κατεύθυνση, σε μια απόπειρα να αποσοβήσει την κρίση, το Πεκίνο έστειλε στην Washington, στο τέλος του μήνα, τον στενό σύμβουλο του Xi για οικονομικές υποθέσεις, Liu He. Όμως, παρόλες τις δεσμεύσεις για μεταρρυθμίσεις της Κινεζικής

---

²¹ Πιο συγκεκριμένα, εξομοιώνοντας την τρομοκρατική απειλή με την Κίνα, δήλωσε: «Σε όλο τον κόσμο, είμαστε αντιμέτωποι με αδιάστατα καθεστώτα, τρομοκρατικές ομάδες και αντιπάλους όπως η Κίνα και η Ρωσία που αμφισβητούν τα συμφέροντα μας, την οικονομία μας και τις αξίες μας. Έχοντας να αντιμετωπίσουμε αυτούς τους φρικτούς κινδύνους, γνωρίζουμε ότι η αδυναμία είναι ο πιο σίγουρος δρόμος προς τη σύγκρουση, ενώ η αδιαμφισβήτητη ισχύς είναι ο πιο ασφαλής τρόπος να αμυνθούμε».

²² Ο Κινεζικός Τύπος σημείωνε ότι αιτία της επίσκεψης, ήταν οι δασμοί που είχαν επιβληθεί νωρίτερα στα φωτοβολταϊκά πάνελ και στον χαρακτηρισμό της Κίνας, ως «στρατηγικού αντίπαλου».

https://news.cgtn.com/news/3551444d77454464776c6d636a4e6e62684a4856/share_p.html

οικονομίας και την προθυμία της Κινεζικής πλευράς να εξετάσει λίστα απαιτήσεων των ΗΠΑ, δεν κατέστη εφικτό να πειστεί η Αμερικανική πλευρά να μην προχωρήσει στην επιβολή δασμών.

3.2.3 Αρχή Εμπορικού Πολέμου ΗΠΑ-Κίνας

Έτσι, στις 8 Μαρτίου 2018, ο Trump έδωσε εντολή να επιβληθούν 25% δασμοί στις εισαγωγές χάλυβα και 10% στις εισαγωγές αλουμινίου, τονίζοντας:

«Βρισκόμαστε σε διαπραγματεύσεις με την Κίνα. Δεν γνωρίζω ωστόσο αν προκύψει κάτι από αυτές. Τρέφω μεγάλο σεβασμό για τον Xi, αλλά το έλλειμμα ανέρχεται σε τουλάχιστον 500 δισ. δολάρια. Και αν προστεθεί και η πνευματική ιδιοκτησία, το ποσό είναι πολύ υψηλότερο. Το έλλειμμα θα μειωθεί με τον ένα ή τον άλλο τρόπο» (Trump, 2018d).

Σε αντίποινα, η Κίνα ανακοίνωσε ότι σκοπεύει με τη σειρά της να επιβάλει δασμούς σε Αμερικανικά προϊόντα, με το Κινεζικό Υπουργείο Εμπορίου να προειδοποιεί τις ΗΠΑ ότι οι διμερείς σχέσεις βρίσκονται *«στο χείλος του γκρεμού»*. Ο εκπρόσωπος του Κινεζικού Υπουργείου Εξωτερικών, Hua Chunying, είχε δηλώσει σχετικά:

«Είμαστε πλήρως έτοιμοι να προστατεύσουμε τα νόμιμα συμφέροντά μας. Η Κίνα δεν φοβάται να πολεμήσει έναν εμπορικό πόλεμο. Έχουμε τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουμε οποιοσδήποτε προκλήσεις. Προφανώς κάποιοι στις ΗΠΑ δεν εκτίμησαν σωστά την κατάσταση, ήταν λίγο αλαζονικοί και υποτίμησαν τελείως την αποφασιστικότητα και τις δυνατότητες της Κίνας να προστατεύσει τα συμφέροντά της, όπως και το κόστος που θα πληρώσουν οι ΗΠΑ για τις απερίσκεπτες ενέργειες τους» (Hua, 2018).

Την 1η Απριλίου 2018, το Πεκίνο επέβαλε δασμούς σε σειρά Αμερικανικών προϊόντων με τον Trump, να ανακοινώνει επιπλέον δασμούς σε Κινεζικά προϊόντα. Η διένεξη πλέον είχε εξελιχθεί σε εμπορικό πόλεμο μεταξύ των δύο χωρών. Πιστός της θεωρίας του ρεαλισμού στο παγκόσμιο γίγνεσθαι, και βασιζόμενος στην οικονομική ισχύ των ΗΠΑ, ο Trump – με μια δόση αλαζονείας – ανακοίνωσε στις 5 Απριλίου 2018, ότι εξετάζει την επιβολή νέων δασμών ύψους 100 δισ. δολαρίων. Το Κινεζικό Υπουργείο Εμπορίου, σε μια μετρημένη δήλωση, ανέφερε πως παρόλο που δεν επιθυμεί να συμμετάσχει σε έναν εμπορικό πόλεμο, δεν φοβάται να το κάνει. Η αλλαγή της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ έναντι της Κίνας ήταν γεγονός. Μπορεί η Αμερικανική πλευρά να επικαλούνταν αθέμιτες πρακτικές και το μεγάλο εμπορικό έλλειμμα, ωστόσο η κύρια αιτία, ήταν η απειλή της αμφισβήτησης της Αμερικανικής ηγεμονίας (Kwan, 2020).

Σε μια κίνηση που έπιασε εξαπίνης το Πεκίνο, το Υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ ανακοίνωσε την απαγόρευση για επτά χρόνια²³, πώλησης Αμερικανικών εξαρτημάτων στην Κινεζική εταιρεία τεχνολογίας, ZTE, τον δεύτερο μεγαλύτερο κατασκευαστή smartphones και τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού στην Κίνα. Ο περιορισμός μεταφοράς τεχνολογίας θα αποτελούσε εφεξής σημαντική πτυχή ανάσχεσης της ανόδου της Κίνας. Άλλωστε, ο επικεφαλής στρατηγικής του Λευκού Οίκου, Steve Bannon, είχε δηλώσει ευθαρσώς:

«Είμαστε σε οικονομικό πόλεμο με την Κίνα. Οι Κινέζοι δεν ντρέπονται να το παραδεχτούν. Ένας από εμάς (οι ΗΠΑ ή η Κίνα) θα είναι ηγεμονική δύναμη σε 25 – 30 χρόνια. Αν συνεχίσουμε την μέχρι τώρα πολιτική μας, ηγεμονική δύναμη θα είναι οι Κινέζοι. Για μένα ο οικονομικός πόλεμος με την Κίνα είναι το παν. Πρέπει να είμαστε απολύτως επικεντρωμένοι σε αυτό. Αν συνεχίσουμε να χάνουμε – νομίζω είμαστε 5 χρόνια μακριά, 10 το πολύ – θα φτάσουμε σε ένα σημείο που δεν θα μπορούσαμε να ανακάμψουμε»²⁴ (Bannon, 2017).

Παράλληλα με την επιβολή δασμών, οι δύο πλευρές διατήρησαν τακτικές επαφές, προκειμένου να διατηρήσουν ανοιχτό το ενδεχόμενο σύγκλισης απόψεων, που θα έθετε τέλος στη μεταξύ τους διένεξη. Σε δύο εκθέσεις που είδαν το φως της δημοσιότητας: “*How China’s Economic Aggression Threatens the Technologies and Intellectual Property of the United States and the World*” (Ιούνιος 2018) από τον επικεφαλής του Γραφείου Εμπορίου και Βιομηχανίας, Peter Navarro, και “*Update Concerning China’s Acts, Policies And Practices Related To Technology Transfer, Intellectual Property, And Innovation*” (Νοέμβριος 2018) από το γραφείο του εμπορικού αντιπροσώπου των ΗΠΑ, Robert Lighthizer, αναλύονταν διεξοδικά και τεκμηριωμένα, οι πρακτικές της Κίνας που ζημιώνουν τις ΗΠΑ, προσδίδοντας μια αίσθηση αναγκαιότητας στην επιβολή ενός είδους δικαιοσύνης από τις ΗΠΑ, έναντι των αθέμιτων πρακτικών του Πεκίνου.

Καθόλη τη διάρκεια του καλοκαιριού, έντονες διαβουλεύσεις διεξάγονταν στο Πεκίνο, σχετικά με τις προθέσεις της κυβέρνησης Trump, με τους Κινέζους να καταλήγουν πως στρατηγική προτεραιότητα των ΗΠΑ ήταν ο περιορισμός της Κίνας (Glaser et al., 2018). Όπως ήταν αναμενόμενο, η επιδείνωση των σχέσεων των δύο χωρών επηρέασε όλη την ατζέντα των ζητημάτων των δύο χωρών. Έτσι, επήλθε επίσης τέλος στο ζήτημα της Βόρειας Κορέας και υπήρξε αναζωπύρωση των εντάσεων για το ζήτημα της Ταϊβάν.

Ανεβάζοντας τους τόνους, ο διευθυντής του FBI, Christopher Wray, στις 18 Ιουλίου 2018, στο Φόρουμ για την Ασφάλεια, στο Aspen, ανέφερε πως «*η Κίνα, από πλευράς αντικατασκοπίας, αντιπροσωπεύει την πιο μεγάλη, την πιο σημαντική απειλή που αντιμετωπίζουν οι ΗΠΑ*». Στο ίδιο μήκος κύματος, την επόμενη μέρα, στη διαρκή επιτροπή Πληροφοριών της Βουλής των Αντιπροσώπων, πραγματοποιήθηκε συνεδρίαση με τίτλο «*Η Απειλή της Κίνας για την*

---

²³ Το υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ επέβαλε την απαγόρευση, επικαλούμενο ότι η ZTE στέλνει παράνομα Αμερικανικά προϊόντα στο Ιράν. <https://www.reuters.com/article/us-china-zte/u-s-bans-american-companies-from-selling-to-chinese-phone-maker-zte-idUSKBN1HN1P1>

²⁴ Για το λόγο αυτό, ο Bannon ανέφερε ότι στελεχώνει θέσεις ευθύνης της κυβέρνησης με άτομα που θα κινηθούν σε αυτή την κατεύθυνση. <https://prospect.org/power/steve-bannon-unrepentant/>

Αμερικανική Κυβέρνηση, την Ερευνά στον Ιδιωτικό Τομέα και την Καινοτομία». Η όξυνση της κριτικής σε κάθε πτυχή του Αμερικανικού κρατικού μηχανισμού καταδείκνυε ξεκάθαρα τις προτεραιότητες του Αμερικανικού συστήματος εξουσίας. Σε αυτό το πλαίσιο, στις 4 Οκτωβρίου 2018, ο αντιπρόεδρος των ΗΠΑ, Mike Pence, σε μια επιθετική ομιλία, που προκάλεσε την οργή του Πεκίνου, δεν αποδοκίμασε μόνο τις οικονομικές πρακτικές της Κίνας, αλλά και το πολιτικό της σύστημα, την πολιτική της για τις θρησκευτικές υποθέσεις, τη στάση της στο ζήτημα της Ταϊβάν, την επεκτατική της πολιτική στην Νότια Σινική Θάλασσα και την παρέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις των ΗΠΑ.

Μετά από περίπου ένα χρόνο από την τελευταία τους συνάντηση, ο Trump συναντήθηκε με τον Χι, στις 30 Νοεμβρίου 2018, στο περιθώριο της Συνόδου των G20 στο Buenos Aires, με τις δύο πλευρές να λένε πως οι συζητήσεις έγιναν σε καλό κλίμα. Οι δύο άνδρες συμφώνησαν να αναστείλουν για 90 ημέρες την επιπλέον αύξηση στους δασμούς, και συμφώνησαν να επανεκκινήσουν στις αρχές του 2019 τις διαπραγματεύσεις για το εμπόριο. Σύμφωνα με την ανακοίνωση του Λευκού Οίκου, οι δασμοί θα παρέμεναν στο 10% και αν δεν υπήρχε πρόοδος στις διαπραγματεύσεις, έπειτα από ένα διάστημα 90 ημερών, θα ανέβαιναν στο 25%. Επίσης, η σχετική ανακοίνωση σημείωνε πως οι διαπραγματεύσεις θα αφορούσαν επίσης τις κυβερνοεπιθέσεις και τις διαρθρωτικές αλλαγές για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας. Η Κινεζική ανακοίνωση ωστόσο δεν έκανε αναφορά στα παραπάνω και ήταν εν γένει ασαφής χωρίς να κάνει γνωστές τις λεπτομέρειες που είχε αποκαλύψει η Αμερικανική πλευρά (Glaser et al., 2019).

Το πρώτο εξάμηνο του 2019 χαρακτηρίστηκε από νέους γύρους διαπραγματεύσεων, με εκατέρωθεν επισκέψεις Αμερικανών και Κινέζων αξιωματούχων σε Πεκίνο και Washington αντίστοιχα. Η έντονη φημολογία περί προόδου και επιτυχούς έκβασης των συζητήσεων οδήγησε τον Trump να κάνει πίσω σχετικά με την επιβολή μεγαλύτερων δασμών, έπειτα από την παρέλευση των 90 ημερών²⁵. Ωστόσο, η έλλειψη ενός σαφούς χρονοδιαγράμματος για την ολοκλήρωσή τους, αποτέλεσε κακό σημάδι αναφορικά με τον χρονικό ορίζοντα των διαβουλεύσεων. Παράλληλα, στις 28 Ιανουαρίου 2019, το Αμερικανικό Υπουργείο Δικαιοσύνης ζήτησε από τον Καναδά, την έκδοση της CFO της Huawei, Meng Wanzhou, κατηγορώντας την για οικονομική απάτη, ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, παρεμπόδιση της δικαιοσύνης, και παραβίαση των κυρώσεων εναντίον του Ιράν. Επίσης, παρά την μικρή εκτίμηση που είχε η κυβέρνηση Trump στον WTO, οι ΗΠΑ κέρδισαν δύο υποθέσεις-προσφυγές κατά της Κίνας (Φεβρουάριος και Απρίλιος 2019) στον οργανισμό, αποκτώντας έτσι επιπλέον επιχειρήματα στις διαπραγματεύσεις των δύο χωρών.

Παρά τη σημαντική πρόοδο που είχε σημειωθεί στις διαπραγματεύσεις των δύο χωρών²⁶, το Πεκίνο εν τέλει, έκανε πίσω σχεδόν σε όλα τα ζητήματα που είχαν έως τότε συμφωνηθεί. Η αντίδραση του Trump ήταν σχεδόν ακαριαία και την επομένη, στις 5 Μαΐου 2019, με ανάρτησή του στο Twitter, ανακοίνωσε την αύξηση των δασμών από το 10% στο 25%. Τρεις μέρες μετά σε ομιλία του στην Φλόριντα, κατηγορήσε το Πεκίνο ότι εκείνο ευθύνεται για το ναυάγιο στις

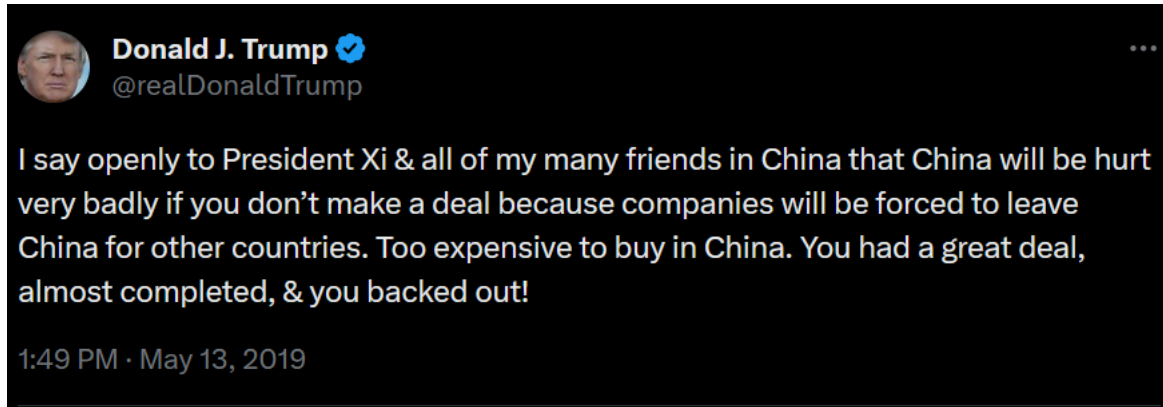
---

²⁵ Μιλώντας σε δημοσιογράφους, στις 12 Φεβρουαρίου 2019, ανέφερε ότι «σε περίπτωση που είμαστε κοντά σε συμφωνία (...), θα μπορούσα να είμαι λίγο πιο επιεικής με την προθεσμία». <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-lighthizer/trump-says-he-could-let-china-trade-deal-deadline-slip-not-inclined-to-idUSKCN1Q10XR>

²⁶ Ένα προσχέδιο συμφωνίας 150 σελίδων είχε ήδη ολοκληρωθεί.

διαπραγματεύσεις και ως εκ τούτου θα πληρώσει το τίμημα (Trump, 2019). Όπως ήταν αναμενόμενο, η Κίνα προχώρησε σε αντίποινα, επιβάλλοντας νέους δασμούς σε Αμερικανικά προϊόντα, την ώρα που ο Αμερικανός πρόεδρος απειλούσε το Πεκίνο ότι θα ζημιωνόταν σοβαρά από έναν νέο γύρο επιβολής δασμών, αν δεν προχωρούσε σε συμφωνία με τις ΗΠΑ (Εικόνα 11).

Εικόνα 11. Tweet του Donald Trump. (Πηγή: Twitter, 2019)

Τους επόμενους μήνες, οι διαπραγματεύσεις κινήθηκαν υποτονικά, ενώ ούτε η συνάντηση Trump-Χι, στις 29 Ιουνίου 2019, στο περιθώριο της συνάντησης των G20 στην Osaka, μπόρεσε να δώσει ώθηση στις συζητήσεις. Άλλωστε, περίπου ενάμιση μήνα πριν, στις 16 Μαΐου 2019, σε ένα μεγάλο πλήγμα για τον Κινεζικό τεχνολογικό κολοσσό της Huawei, η Αμερικανική κυβέρνηση είχε αποφασίσει την ένταξη της εταιρείας, στη μαύρη λίστα εταιρειών που έχουν περιορισμούς στις συναλλαγές της με Αμερικανικές επιχειρήσεις. Εξαιτίας της έλλειψης προόδου και έχοντας την πεποίθηση ότι θα μπορούσε να πείσει κι άλλο το Πεκίνο να κάνει παραχωρήσεις, ο Trump ανακοίνωσε την επιβολή επιπλέον δασμών 10% στα Κινεζικά προϊόντα που έως τότε δεν είχαν τύχει επιβολής δασμών. Η Κίνα ανταπόδωσε υποτιμώντας το νόμισμά της στο χαμηλότερο επίπεδο από το 2008, ενώ το Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ απάντησε ανακοινώνοντας επισήμως ότι η Κίνα χειραγωγεί την αξία του νομίσματός της, κατόπιν οδηγιών του Trump. Νέος γύρος κλιμάκωσης της εμπορικής διένεξης ακολούθησε με εκατέρωθεν αύξηση των δασμών και με οργισμένες αναρτήσεις του Αμερικανικού προέδρου στο Twitter.

3.2.4 Σύναψη Συμφωνίας “Phase One of Trade Agreement”

Έπειτα από ένα καλοκαίρι με έντονες κατηγορίες και επιβολή νέων δασμών εκατέρωθεν, το φθινόπωρο ξεκίνησε με καλύτερους οϊωνούς. Ο Trump ανακοίνωσε ότι σε ένδειξη καλής θέλησης, ενόψει της 70ης επετείου της ΛΔΚ, δεν θα προχωρήσει στην επιβολή νέων δασμών. Η Κίνα ανταποκρίθηκε θετικά και ανέβαλε με τη σειρά της, τη δική της αύξηση των δασμών σε Αμερικανικά προϊόντα. Μερικούς μήνες αργότερα, και έπειτα από εντατικές διαβουλεύσεις και επαφές των δύο κυβερνήσεων, ο Λευκός Οίκος ανακοίνωσε στις 13 Δεκεμβρίου 2019, ότι οι δύο πλευρές κατέληξαν σε συμφωνία, την επονομαζόμενη “Phase One of Trade Agreement”.

Παρά την πομπώδη παρουσίαση της συμφωνίας από την Αμερικανική κυβέρνηση, με φράσεις όπως ο Πρόεδρος Donald Trump πέτυχε μια «*ιστορικών διαστάσεων συμφωνία*» η οποία είναι μια «*τεράστια νίκη*» για την Αμερικανική οικονομία, στην πραγματικότητα, δεν

αντιμετώπιζε τα ακανθώδη ζητήματα που είχαν εγείρει νωρίτερα οι ΗΠΑ. Ωστόσο, προέβλεπε τον τερματισμό της αναγκαστικής μεταφοράς τεχνογνωσίας των Αμερικανικών εταιρειών που ήθελαν να δραστηριοποιηθούν στην Κινεζική αγορά, και κυρίως την αγορά από το Πεκίνο, Αμερικανικών προϊόντων ύψους 200 δισ. δολαρίων, επιπλέον όσων είχε εισάγει το 2017²⁷. Επίσης, αν και υπήρχε αναφορά στα πνευματικά δικαιώματα, εξέλειπε ο ακριβής τρόπος επίλυσης της κλοπής Αμερικανών πνευματικών δικαιωμάτων. Επί της ουσίας, η συμφωνία αποτέλεσε μία διέξοδο για τους δύο ηγέτες από έναν οικονομικό πόλεμο που φαινόταν να μην εξυπηρετεί κανενός τα συμφέροντα, πέρα από τις μικροπολιτικές επιδιώξεις που απευθύνονταν στο εσωτερικό τους ακροατήριο. Ο πραγματικός αντίκτυπος της συμφωνίας ήταν περιορισμένος, εξ' ου και η πρόβλεψη για δεύτερο στάδιο που θα είχε η συμφωνία.

Η μείωση του χάσματος μεταξύ της ισχύος ΗΠΑ-Κίνας αποτελούσε και αποτελεί και σήμερα τη βασική αιτία των εντάσεων των δύο χωρών. Τόσο ο Αμερικανός αντιπρόεδρος Pence, όσο και ο Υπουργός Εξωτερικών Pompeo, το είχαν ξεκαθαρίσει νωρίς, σε ομιλίες τους τον Οκτώβριο 2019. Ο Pompeo δήλωνε με σαφήνεια:

«Συνειδητοποιούμε επιτέλους τον βαθμό στον οποίο το ΚΚΚ είναι εχθρικό προς τις ΗΠΑ και τις αξίες μας.(...) Τώρα ξέρουμε ότι η Κίνα απειλεί την εθνική ασφάλεια της Αμερικής (...) και τα στρατηγικά μας πλεονεκτήματα. Επιπλέον, βλέπουμε το καθεστώς της Κίνας να καταπατά τα πιο βασικά ανθρώπινα δικαιώματα των πολιτών της. Το είδαμε στο Χονγκ Κονγκ, το είδαμε και στην Xinjiang» (Pompeo, 2019).

Και ο Pence υπογράμμιζε τη στρατηγική πρόκληση που έθετε η Κίνα για τις ΗΠΑ:

«Έχω μιλήσει για τις επιζήμιες πολιτικές του Πεκίνου για τα συμφέροντα της Αμερικής. Έχω αναφερθεί στην αγορά Αμερικανικού χρέους από την Κίνα, τον στρατιωτικό επεκτατισμό, τις θρησκευτικές διώξεις, το κράτος παρακολούθησης των πάντων. Όταν αναλαμβάναμε την εξουσία, οι αναλυτές προέβλεπαν ότι η οικονομία της Κίνας θα ξεπέρναγε την οικονομία των ΗΠΑ σε λίγα χρόνια. Αλλά χάρη στην τολμηρή οικονομική ατζέντα του Προέδρου Trump, αυτό έχει ανατραπεί» (Pence, 2019).

Η επιθυμία επανεξέτασης της πολιτικής έναντι της Κίνας – ήδη από την προεκλογική περίοδο του 2016 – απολάμβανε ισχυρής διακομματικής στήριξης. Όμως η επιθυμία για μια πιο δυναμική εξωτερική πολιτική δεν υποκαθιστούσε σε καμία περίπτωση τη χάραξη μιας συγκροτημένης, συνολικής στρατηγικής. Τα αντιφατικά μηνύματα της κυβέρνησης Trump σε συνδυασμό με τις παρορμητικές αναρτήσεις, που σε ορισμένες περιπτώσεις διαφοροποιούνταν

---

²⁷ Το 2017, η Κίνα είχε εισάγει Αμερικανικά αγαθά αξίας 170 δισ. δολαρίων. Αυτό σήμαινε ότι το 2020 και 2021 θα έπρεπε να εισάγει αγαθά αξίας 370 δισ. δολαρίων, στόχος σχεδόν ανέφικτος.

σε διάστημα μικρότερο των 36 ωρών²⁸, έδειχναν ότι δεν υπήρχε σαφής στρατηγική για τους στόχους προς επίτευξη. Ίσως, επειδή ο ενδεχόμενος μεγαλεπήβολος στόχος των ΗΠΑ, δηλαδή ο τερματισμός του στενού κρατικού ελέγχου του ΚΚΚ στην οικονομία της Κίνας να ήταν ανέφικτος. Επ' ουδενί η Κίνα θα εγκατέλειπε τον κεντρικό πυρήνα του οικονομικού της μοντέλου, τον στενό κρατικό έλεγχο στις ιδιωτικές επιχειρήσεις της χώρας.

Η επίσημη υπογραφή της συμφωνίας, “Phase One of Trade Agreement”, παραγκωνίστηκε από την εξάπλωση του κορονοϊού τους πρώτους μήνες του 2020, που ήταν εκλογική χρονιά για τον Trump. Αντί της συνεργασίας έναντι ενός κοινού προβλήματος, υπήρξε νέα ένταση στις σχέσεις των δύο χωρών, καταδεικνύοντας το βαθμό καχυποψίας και έλλειψης εμπιστοσύνης. Με τις προεδρικές εκλογές των ΗΠΑ να είναι προγραμματισμένες για τον Νοέμβριο, ο Trump προχωρούσε σε αναρτήσεις στο Twitter, είτε για να κατηγορήσει την Κίνα για τον κορονοϊό, είτε για να κομπάζει για τη στενή του συνεργασία με το Πεκίνο. Έχοντας υπογράψει μια συμφωνία με σαφείς περιορισμούς, οι ΗΠΑ ήταν πρόθυμες να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις για τα πιο ακανθώδη ζητήματα που είχε με την Κίνα και που είχαν να κάνουν κυρίως με τον ασφυκτικό έλεγχο του κράτους στην Κινεζική οικονομία (βλ. κρατικές επιδοτήσεις και οικονομική κυβερνοκατασκοπεία).

Ωστόσο, η ραγδαία εξάπλωση του κορονοϊού, έθεσε σε δεύτερη μοίρα τις συζητήσεις για το διμερές εμπόριο. Αντ' αυτού, η Αμερικανική κυβέρνηση πρότεινε νέους περιορισμούς στην εξαγωγή εξοπλισμού παραγωγής ημιαγωγών και άλλων προϊόντων υψηλής τεχνολογίας σε Κινεζικές εταιρείες, κίνηση για την οποία είχε προϋδεάσει νωρίτερα, ο Αμερικανός Υπουργός Άμυνας, Mark T. Esper, μιλώντας στην Διάσκεψη Ασφαλείας του Μονάχου, στις 15 Φεβρουαρίου 2020. Είχε αναφέρει συγκεκριμένα ότι η Κίνα προσπαθεί να αυξήσει την επιρροή της μέσω της εταιρείας τηλεπικοινωνιών Huawei και του εξοπλισμού 5G προς εξαγωγή (Esper, 2020). Σε αυτήν την περίπτωση οι υποδομές των Αμερικανών συμμάχων θα καθίσταντο ευάλωτες τόσο σε διακοπές της λειτουργίας τους, όσο και σε κατασκοπευτικές δραστηριότητες.

Η πανδημία του κορονοϊού μονοπώλησε το ενδιαφέρον τους επόμενους μήνες, με τις δύο χώρες να συνεχίζουν να ανταλλάσσουν κατηγορίες, σχετικά με την έναρξη και τη διαχείριση της εξάπλωσης του ιού. Η δριμεία ρητορική κυρίως του Trump οξύνθηκε υπέρ το δέον, μάλλον εξαιτίας του πλήγματος που έβλεπε να καταφέρνει η πανδημία στην προοπτική επανεκλογής του. Ενδεικτικά, στις 4 Μαΐου 2020, σε συνέντευξή του στο Fox News, σημείωσε πως αν οι Κινέζοι δεν προχωρήσουν στην αγορά Αμερικανικών προϊόντων, τότε η συμφωνία θα ακυρωθεί. Και συνέχισε λέγοντας στις 21 Μαΐου 2020, ότι ο εκπρόσωπος του Κινεζικού Υπουργείου Εξωτερικών, Zhao Lijian, προσπαθεί να αποπροσανατολίσει από τον πόνο και το θάνατο που η Κίνα είχε σκορπίσει σε ολόκληρο τον κόσμο (Trump, 2020).

---

²⁸ Για παράδειγμα, έλεγε με ανάρτησή του, στις 21 Αυγούστου 2019 ότι «τα πηγαίνουμε υπέροχα με την Κίνα» και δυο μέρες μετά αναρτούσε: «Οι Αμερικανικές μας εταιρείες εντέλλονται να αρχίσουν αμέσως να αναζητούν εναλλακτική λύση αντί της δραστηριοποίησής τους στην Κίνα, που θα προβλέπει μεταφορά τους και κατασκευή των προϊόντων τους στις ΗΠΑ».

3.2.5 Στρατηγική Μεταστροφή της Εξωτερικής Πολιτικής των ΗΠΑ έναντι της Κίνας

Στις 20 Μαΐου 2020, ο Λευκός Οίκος δημοσίευσε έκθεση με τίτλο «Η Στρατηγική των ΗΠΑ έναντι της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας», στην οποία γινόταν λόγος με ξεκάθαρο τρόπο, για την «απειλή» που αποτελεί η στρατιωτική ενίσχυση του Πεκίνου για τις ΗΠΑ και τους συμμάχους τους. Το εν λόγω κείμενο καλούσε για «επανεκτίμηση» της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής έναντι της Κίνας, που θα αναγνώριζε τον «στρατηγικό ανταγωνισμό μεταξύ των δύο συστημάτων». Για να προστατευτούν τα Αμερικανικά συμφέροντα και η Αμερικανική επιρροή, οι συγγραφείς προέκριναν την επιστροφή σε μια «ρεαλιστική πολιτική», παραμένοντας ταυτόχρονα ανοιχτοί στη συνεργασία με την Κίνα, όποτε ταυτίζονταν τα συμφέροντά των δύο χωρών. Αν και η επιστροφή σε μια «ρεαλιστική πολιτική» αποτέλεσε κυρίως ένα σύνθημα κενού περιεχομένου (Ettinger, 2019) της λαϊκίστικης διακυβέρνησης Trump, στην πραγματικότητα υπήρξε το έναυσμα για μεταστροφή στην προάσπιση των εθνικών συμφερόντων και της εθνικής κυριαρχίας των ΗΠΑ, σε αντίθεση με την πιο συνεργατική και υποχωρητική προσέγγιση Obama.

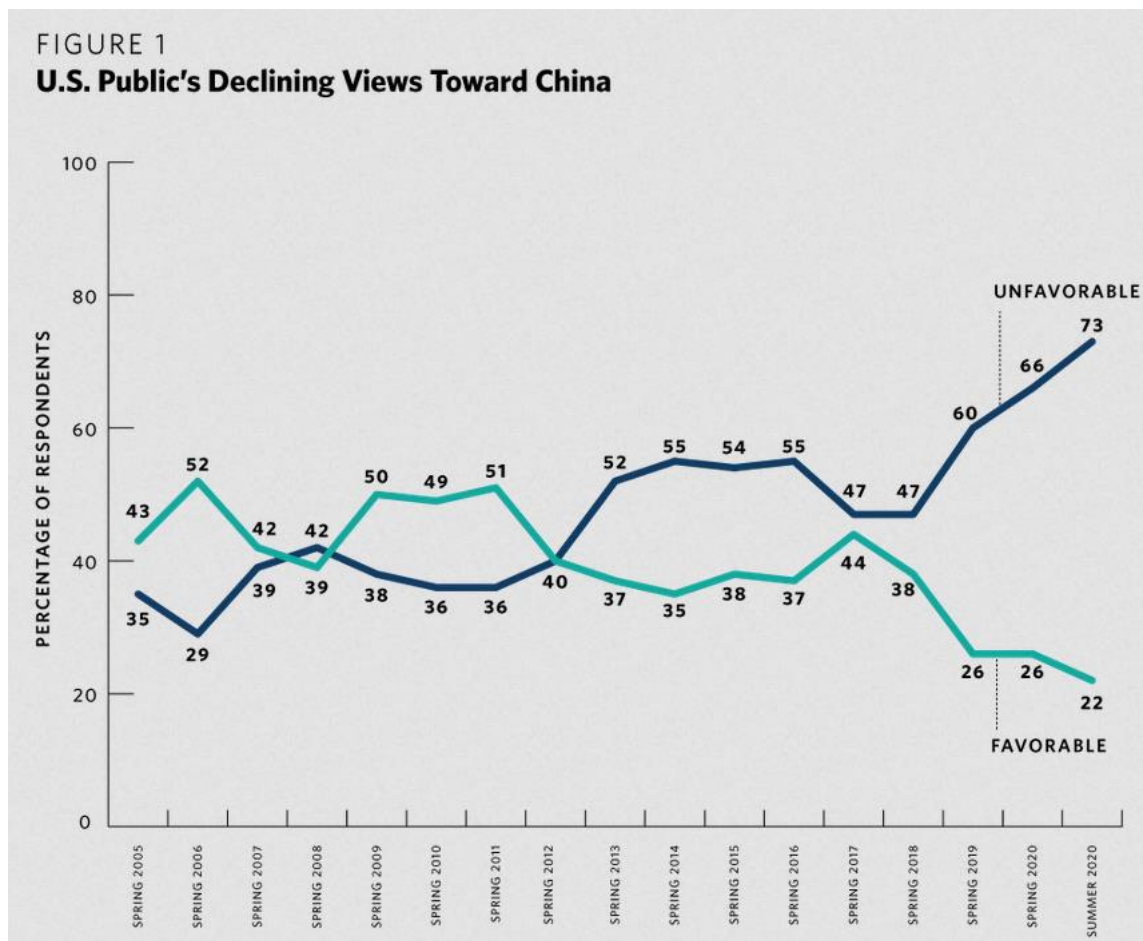
Οδεύοντας προς τις εκλογές, η κυβέρνηση Trump ανέδειξε την πεποίθηση ότι η Κίνα αποτελεί υπαρξιακή απειλή για τις ΗΠΑ και τον ελεύθερο κόσμο, με μια σειρά ομιλιών ανώτερων κυβερνητικών αξιωματούχων. Στις 19 Ιουνίου 2020, ο Υπουργός Εξωτερικών, Mike Pompeo, στη Σύνοδο για της Δημοκρατία, στην Κοπεγχάγη, επικεντρώθηκε εξ' ολοκλήρου στην Κίνα, κάνοντας αναφορά στον περιορισμό της ελευθερίας στο Χόνγκ Κόνγκ, στην βίαιη καταστολή των Κινέζων Μουσουλμάνων υπό τις εντολές του Χί, στον επεκτατισμό στην Νότια Σινική Θάλασσα μέσω της στρατικοποίησης της περιοχής και στις εκστρατείες παραπληροφόρησης στον κυβερνοχώρο (Pompeo, 2020). Υπερθεματίζοντας της Κινεζικής απειλής, ο Pompeo ανέφερε ότι το Πεκίνο προωθεί τη Huawei, ενώ ταυτόχρονα επιτίθεται στην εθνική κυριαρχία των Ευρωπαϊκών κρατών, αγοράζοντας τα λιμάνια τους και κρίσιμες υποδομές τους. Ασκώντας σφοδρή κριτική στην «τυραννία» και τον «αυταρχισμό» του ΚΚΚ, υπογράμμισε μάλιστα, ότι κάθε Κινεζική επένδυση πρέπει να αντιμετωπίζεται με καχυποψία (Pompeo, 2020).

Παίρνοντας τη σκυτάλη από τον Υπουργό Εξωτερικών, στις 7 Ιουλίου 2020, ο διευθυντής του FBI, Christopher Wray, σε ομιλία του με τίτλο «Η Απειλή της Κινεζικής Κυβέρνησης και το ΚΚΚ για την Οικονομία και Εθνική Ασφάλεια των ΗΠΑ» ανέδειξε τις κατασκοπευτικές δραστηριότητες του Πεκίνου χαρακτηρίζοντάς τις «τη μεγαλύτερη απειλή» για την οικονομία και την εθνική ασφάλεια των ΗΠΑ (Wray, 2020). Σε αυτό το πλαίσιο, λίγες μέρες αργότερα, στις 13 Ιουλίου 2020, ο Pompeo ανακοίνωσε τη θέση των ΗΠΑ σχετικά με το παράνομο των Κινεζικών διεκδικήσεων στην Νότια Σινική Θάλασσα, αποκηρύσσοντας κάθε είδος εκφοβισμού. Εφαρμόζοντας πλέον πιο δυναμικές ενέργειες, στις 26 Αυγούστου 2020, η κυβέρνηση Trump ανακοίνωσε την ένταξη 24 Κινεζικών εταιρειών – εκ των οποίων 22 ήταν κρατικές – που σχετιζόνταν με την κατασκευή τεχνητών νησιών και τη στρατικοποίηση αυτών, στη μαύρη λίστα που είχε ως συνέπεια περιορισμούς στην αγορά ορισμένων Αμερικανικών προϊόντων.

Η αντίδραση της Κινεζικής πλευράς εμπειρεύει σφοδρή κριτική με ιδιαίτερα σκληρή γλώσσα. Η εκπρόσωπος του Κινεζικού Υπουργείου Εξωτερικών, Hua Chunying, σε προσβλητικούς τόνους ανέφερε ότι ο Pompeo ψεύδεται και εξαπατά την κοινή γνώμη. Ωστόσο, στα μέσα του καλοκαιριού, το Πεκίνο άλλαξε τακτική και ο Υπουργός Εξωτερικών, Wang Yi,

σε συνέντευξη του, στις 6 Αυγούστου 2020, απέρριψε τη θεωρία ενός «νέου Ψυχρού Πολέμου» επισημαίνοντας ότι η Κίνα «δεν έχει καμία πρόθεση να αντικαταστήσει τις ΗΠΑ».

Η διακυβέρνηση Trump ολοκληρώθηκε με επιπλέον μέτρα εναντίον του Πεκίνου, που στόχευαν στην κατά το δυνατόν απεμπλοκή της Αμερικανικής οικονομίας από την Κίνα. Κάτι που ωστόσο δεν κατέστη εφικτό. Αν και το εμπορικό έλλειμμα των δύο χωρών έπεσε το 2020, στα 310,3 δις. δολάρια, οι δασμοί που επέβαλε η κυβέρνηση του Trump, απέτυχαν να εξισορροπήσουν το εμπορικό ισοζύγιο μεταξύ των δύο χωρών και είχαν κόστος για τον Αμερικανό πολίτη τόσο σε αύξηση του κόστους των προϊόντων (Amiti et al., 2020), όσο και σε θέσεις εργασίας (U.S.-China Business Council, 2021). Αυτό που επετεύχθη παρόλα αυτά, όπως φαίνεται στην Εικόνα 12, ήταν ότι η άποψη της Αμερικανικής κοινής γνώμης για την Κίνα, είχε φτάσει σε ιστορικό υψηλό αρνητικό, με το 73% να έχει αρνητική άποψη για τη χώρα. Σε πολιτικό επίπεδο, αν και ο Trump απέτυχε να επανεκλεγεί, η παρακαταθήκη της κυβέρνησής του αναφορικά με την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, παρέμεινε ισχυρή επηρεάζοντας και την επόμενη κυβέρνηση, σε σειρά αποφάσεων που αποκάλυπταν τις προθέσεις του νέου προέδρου.

Εικόνα 12. Στάση Αμερικανικής κοινής γνώμης για την Κίνα. (Πηγή: Pew Research Center, 2020)

4 Συμπεράσματα

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξέτασε τη διαδρομή των σχέσεων ΗΠΑ-Κίνας κατά τη διάρκεια των κυβερνήσεων Obama και Trump, με σκοπό να καταδειχθούν τυχόν διαφορές και ομοιότητες. Από την ανάλυση της εξωτερικής πολιτικής των δύο προέδρων προέκυψε ότι υπήρξαν διαφορετικές προσεγγίσεις αλλά και σημεία ταύτισης. Κυριότερο στοιχείο της κυβέρνησης Obama υπήρξε η στρατηγική μεταστροφή του κέντρου ενδιαφέροντος των ΗΠΑ, στην περιοχή της Ασίας και του Ειρηνικού, αναγνωρίζοντας ότι η Αμερικανική ηγεμονία θα αμφισβητούνταν στην περιοχή – όπως κι έγινε – από την οικονομική και στρατιωτική άνοδο της Κίνας. Ο Obama πρόκρινε την πολιτική της συνεργασίας με την Κίνα, ευελπιστώντας ότι η ενσωμάτωσή της στο φιλελεύθερο οικονομικό μοντέλο θα είχε ως αποτέλεσμα την αποτροπή των εντάσεων μεταξύ των δύο χωρών και την μη αμφισβήτηση της Αμερικανικής ηγεμονίας.

Στόχος φαινόταν να είναι η αποδοχή από την Κίνα του κυρίαρχου συστήματος της διεθνούς τάξης πραγμάτων και ιδανικά το περαιτέρω άνοιγμα της Κίνας και η μεταρρύθμιση του πολιτικού-οικονομικού μοντέλου της που θα την ενέτασσε στις χώρες-εγγυητές της παγκόσμιας ειρήνης και σταθερότητας. Αν και οι συγκεκριμένοι ευσεβείς πόθοι γρήγορα αναθεωρήθηκαν, αυτό που παρέμεινε ήταν η πολιτική της συνεργασίας κατά το εφικτό, και η διατήρηση των διαύλων επικοινωνίας – με σεβασμό στα διπλωματικά ειωθότα – ακόμα και κατά τη διάρκεια περιόδων έντονου ανταγωνισμού. Από την άλλη, στόχος της Κίνας ήταν να αυξήσει το γεωπολιτικό της αποτύπωμα στη Νότια Σινική Θάλασσα, η επικράτηση των θέσεων της για την Ταϊβάν και η περαιτέρω οικονομική της ανάπτυξη που θα της έδινε τη δυνατότητα να προβάλλει την ισχύ της στην περιοχή, αλλά και αλλού. Εργαλειοποιώντας την αλληλεξάρτηση των οικονομιών ΗΠΑ-Κίνας, το Πεκίνο παρέμεινε σταθερό στις θέσεις του καθώς ήξερε ότι το κόστος της πλήρους αποδέσμευσης θα ήταν μεγάλο για τις ΗΠΑ.

Αντίθετα, η κυβέρνηση Trump έδειξε μικρό σεβασμό στους καθιερωμένους διπλωματικούς διαύλους επικοινωνίας, με τον Trump να ασκεί εξωτερική πολιτική κυρίως μέσω του Twitter και προτάσσοντας το συμφέρον των ΗΠΑ, ως την ύψιστη αξία. Η μεταστροφή σε μια πιο ρεαλιστική προσέγγιση, είχε ως απώτερο σκοπό την επίτευξη ασαφών στόχων, προκρίνοντας τη στρατηγική της αβεβαιότητας στο πεδίο άσκησης της εξωτερικής πολιτικής. Ο λανθασμένος υπολογισμός περί Αμερικανικής ισχύος που θα επικρατούσε έναντι όλων, ήταν μάλλον εκείνο το αδύναμο στοιχείο που εμπόδισε τον Trump να σημειώσει νίκες αξίες λόγου στο οικονομικό πεδίο. Η συνέπεια ήταν ότι ο εμπορικός πόλεμος που ξεκίνησε εναντίον της Κίνας, δεν κατάφερε να αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Ωστόσο, αυτό που κατέστη ξεκάθαρο ήταν η ανάδειξη της Κινεζικής απειλής για τα Αμερικανικά συμφέροντα, θέση που μοιραζόταν σε ένα βαθμό και η κυβέρνηση Obama. Ο αυθορμητισμός και οι αντικρουόμενες – μερικές φορές – απόψεις της κυβέρνησης Trump, ενδεχομένως να μην κατέδειξαν με σαφή τρόπο την πεποίθηση ότι εκτός από στρατηγικό ανταγωνιστή, η Κίνα αποτελεί λανθάνουσα σοβαρή απειλή για την ηγεμονία των ΗΠΑ, των αξιών τους και του οικονομικού τους μοντέλου. Παρακάτω παρατίθενται συνοπτικά για τη διευκόλυνση του αναγνώστη, οι κυριότερες διαφορές και ομοιότητες μεταξύ των κυβερνήσεων Trump-Obama.

	Κυβέρνηση Obama	Κυβέρνηση Trump
Διαφορές	Άσκηση πολιτικής βασισμένη στη συνεργασία και τη συνεννόηση	Άσκηση πολιτικής βασισμένη στις μονομερείς ενέργειες παραμελώντας τις προοπτικές συνεργασίας
	Συμμετοχή σε πολυμερείς διαπραγματεύσεις και ομάδες κρατών	Έμφαση στις διμερείς διαπραγματεύσεις
	Συνεργασία και επικοινωνία βασισμένη στις αρχές της διπλωματίας	Περιφρόνηση των διπλωματικών πρακτικών και αντικατάσταση τους από «τη διπλωματία του Twitter»
	Υποστήριξη του ελεύθερου εμπορίου και της ελεύθερης αγοράς σε καθεστώς παγκοσμιοποίησης	Επιστροφή στον προστατευτισμό
	Διατήρηση χαμηλών τόνων – απουσία λήψης τιμωρητικών αποφάσεων για τις αθέμιτες Κινεζικές πρακτικές	Λήψη δυναμικών αποφάσεων τιμωρητικού χαρακτήρα
	Ανοχή-«Στρατηγική υπομονή» έναντι των κινεζικών εμπορικών πρακτικών	Επιβολή δασμών σε αντίποινα για τις εμπορικές πρακτικές

	Κυβέρνηση Obama	Κυβέρνηση Trump
Ομοιότητες	Ανακήρυξη Κίνας ως στρατηγικού ανταγωνιστή των ΗΠΑ	Χαρακτηρισμός Κίνας ως απειλή για την εθνική ασφάλεια των ΗΠΑ
	Στήριξη στην Ταϊβάν με δέσμευση στην πολιτική της «Μιας Κίνας»	Στήριξη στην Ταϊβάν με δέσμευση στην πολιτική της «Μιας Κίνας»
	Πραγματοποίηση αβλαβών διελεύσεων στην Νότια Σινική Θάλασσα	Πραγματοποίηση αβλαβών διελεύσεων στην Νότια Σινική Θάλασσα, με βάση το επίπεδο των διμερών σχέσεων
	Ανάδειξη Κινεζικής κυβερνοκατασκοπείας	Ανάδειξη Κινεζικής κυβερνοκατασκοπείας και λήψη δυναμικών μέτρων περιορισμού της πρόσβασης της ZTE και της Huawei, στην Αμερικανική τεχνολογία
	Κριτική για την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων	Κριτική για την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά το δοκούν, συνδέοντας τη με την κατάσταση των διμερών σχέσεων

Κατάλογος Πηγών

Πρωτογενείς Πηγές

Διακυβέρνηση Obama

1. Obama, B. (2007). *Remarks Announcing Candidacy for President in Springfield, Illinois* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/277412>
2. Obama, B. (2007a). *Remarks at the Selma Voting Rights March Commemoration in Selma* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/277530>
3. Obama, B. (2008). *Remarks in Janesville, Wisconsin: "Keeping America's Promise"* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/277508>
4. Obama, B. (2007). *Remarks in Kansas City, Missouri: "A Sacred Trust"* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/277522>
5. Obama, B. (2007b). *Remarks to the Chicago Council on Global Affairs* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/277533>
6. Obama, B. (2008a). *We Must End the Iraq War to Address Our National Security Priorities* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/291290>
7. Obama, B. (2008b). *Remarks in Charleston, West Virginia: "The Cost of War"* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/277396>
8. Obama, B. (2008c). *Obama Statement Congratulating Taiwanese President-Elect Ma Ying-Jeou*. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/291311>
9. Obama, B. (2008). *Remarks to the AFL-CIO in Philadelphia* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/277399>
10. Obama, B. (2008d). *Remarks to the Alliance for American Manufacturing in Pittsburgh* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/277409>
11. Obama, B. (2008e). *Interview with Wolf Blitzer on CNN's "The Situation Room"* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/277677>

12. Obama, B. (2008). *Interview with Fareed Zakaria of CNN's "Global Public Square"* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/277903>
13. The White House (2009). U.S.-China Joint Statement. <https://obamawhitehouse.archives.gov/realitycheck/the-press-office/us-china-joint-statement>
14. U.S. Department of State (2009). *Secretary of State Hillary Rodham Clinton. Press Availability at the ASEAN Summit* [Speech transcript]. <https://2009-2017.state.gov/secretary/20092013clinton/rm/2009a/july/126320.htm>
15. White House. Office of the Press Secretary (2011). *Remarks By President Obama to the Australian Parliament* [Speech transcript]. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/11/17/remarks-president-obama-australian-parliament>
16. Donilon, T. (2011, 28 November). America is back in the Pacific and will uphold the rules. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/4f3febac-1761-11e1-b00e-00144feabdc0>
17. White House. Office of the Press Secretary (2013). *Remarks by President Obama and President Xi Jinping of the People's Republic of China Before Bilateral Meeting* [Speech transcript]. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/06/07/remarks-president-obama-and-president-xi-jinping-peoples-republic-china->
18. White House. Office of the Press Secretary (2013). *Remarks by President Obama and President Xi Jinping of the People's Republic of China After Bilateral Meeting* [Speech transcript]. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/06/08/remarks-president-obama-and-president-xi-jinping-peoples-republic-china->
19. Deputy Secretary of State, Steinberg J. (2009). *[Obama] Administration's Vision of the U.S.-China Relationship* [Speech transcript]. Keynote Address at the Center for a New American Security, Washington. <https://china.usc.edu/james-steinberg-obama-administrations-vision-us-china-relationship-september-24-2009>
20. The White House (2015). *President Xi Jinping's State Visit to the United States* [Fact Sheet]. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/09/25/fact-sheet-president-xi-jinpings-State-visit-united-States>
21. Democratic Party Platform (2008). The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/278858>

Διακυβέρνηση Trump

1. Trump, J. D. (2015a). *Remarks Announcing Candidacy for President in New York City* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/310310>
2. Trump, J. D. (2015b). *Trump Campaign Press Release - Reforming the U.S.-China Trade Relationship to Make American Great Again* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/314570>

3. Trump, J. D. (2016a). *Remarks on Foreign Policy* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/317913>
4. Trump, J. D. (2016). *Address Accepting the Presidential Nomination at the Republican National Convention in Cleveland, Ohio* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/318521>
5. Trump, J. D. (2016). *Remarks at the KI Convention Center in Green Bay, Wisconsin* [Speech transcript]. The American Presidency Project <https://www.presidency.ucsb.edu/node/323777>
6. Trump, J. D. (2017). *Readout of the President's Call with President Xi Jinping of China*. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/323747>
7. Trump, J. D. (2017). *Remarks Following a Meeting With President Xi Jinping of China in Palm Beach, Florida* [Speech transcript]. The American Presidency Project <https://www.presidency.ucsb.edu/node/326674>
8. Trump, J. D. (2017). *Memorandum on Addressing China's Laws, Policies, Practices, and Actions Related to Intellectual Property, Innovation, and Technology*. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/330881>
9. Trump, J. D. (2018a). *Readout of President Donald J. Trump's Call with President Xi Jinping of the People's Republic of China*. The American Presidency Project <https://www.presidency.ucsb.edu/node/331914>
10. Trump, J. D. (2018). *Remarks on Signing Proclamations on Imports of Large Residential Washers and Certain Photovoltaic Cells and an Exchange With Reporters* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/331824>
11. Trump, J. D. (2018b). *Remarks by President Trump to the World Economic Forum* [Speech transcript]. U.S. Embassy & Consulates in Italy. <https://it.usembassy.gov/potus-davos-speech/>
12. Trump, J. D. (2018c). *Address Before a Joint Session of the Congress on the State of the Union* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-before-joint-session-the-congress-the-state-the-union-25>
13. Trump, J. D. (2018d, March 08). *President Donald J. Trump is Addressing Unfair Trade Practices That Threaten to Harm Our National Security* [Press release]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/332188>
14. The State Council, The People's Republic of China (2018). *China will fight to the end in any trade war: Foreign Ministry*. http://english.www.gov.cn/state_council/ministries/2018/03/24/content_281476088200204.htm
15. Trump, J. D. (2018). *Statement on Proposed Additional Tariffs Against China*. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/node/332965>

16. Trump, J. D. (2019). *Remarks at a "Make America Great Rally" in Panama City Beach, Florida* [Speech transcript]. The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-make-america-great-rally-panama-city-beach-florida>
17. Pence, M. (2018). *Vice President Mike Pence's Remarks on the Administration's Policy Towards China* [Speech transcript]. Hudson Institute. <https://www.hudson.org/events/1610-vice-president-mike-pence-s-remarks-on-the-administration-s-policy-towards-china102018>
18. White House (2019, December 13). *President Donald J. Trump Has Secured a Historic Phase One Trade Agreement with China* [Fact Sheet]. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/president-donald-j-trump-secured-historic-phase-one-trade-agreement-china/>
19. Pompeo, R. M. (2019). *Speech of Secretary of State Michael R. Pompeo: The China Challenge* [Speech transcript]. Hudson Institute. U.S. Embassy in Paraguay. <https://py.usembassy.gov/speech-of-secretary-of-state-michael-r-pompeo-the-china-challenge/>
20. Pence, R. M. (2019). *Remarks by Vice President Pence at the Frederic V. Malek Memorial Lecture* [Speech transcript]. White House. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-vice-president-pence-frederic-v-malek-memorial-lecture/>
21. White House (2020). *Remarks by President Trump in a Fox News Virtual Town Hall* [Speech transcript]. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-fox-news-virtual-town-hall/>
22. Pompeo, R. M. (2020). *Europe and the China Challenge* [Speech transcript]. Copenhagen Democracy Summit. U.S. Department of State. <https://2017-2021.state.gov/europe-and-the-china-challenge/>
23. Esper, T. M. (2020). *As Prepared Remarks by Secretary of Defense Mark T. Esper at the Munich Security Conference*. [Speech transcript]. <https://www.defense.gov/News/Speeches/Speech/Article/2085577/as-prepared-remarks-by-secretary-of-defense-mark-t-esper-at-the-munich-security/>
24. Republican Party Platform (2016). The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/2016-republican-party-platform>

Κυβερνητικές Ανακοινώσεις και Αναφορές, Διεθνείς Οργανισμοί

1. US Department of State. Office of the Historian. *Chronology of U.S.-China Relations, 1784-2000*. <https://history.state.gov/countries/issues/china-us-relations>
2. US Department of State. Office of the Historian. *Secretary of State John Hay and the Open Door in China, 1899-1900*. <https://history.state.gov/milestones/1899-1913/hay-and-china>
3. US Department of State. Office of the Historian. *The Chinese Revolution of 1911*. <https://history.state.gov/milestones/1899-1913/chinese-rev>
4. US Department of State. Office of the Historian. *Japan, China, the United States and the Road to Pearl Harbor, 1937-41*. <https://history.state.gov/milestones/1937-1945/pearl-harbor>

5. US Department of State. Office of the Historian. *The Chinese Revolution of 1949. Milestones: 1945–1952*. <https://history.state.gov/milestones/1945-1952/chinese-rev>
6. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. *Conclusion of the "Sino-Soviet Treaty of Friendship, Alliance and Mutual Assistance"*. https://www.fmprc.gov.cn/eng/ziliao_665539/3602_665543/3604_665547/200011/t20001117_697823.html
7. Central Intelligence Agency. "Weekly Review" (21 March 1969). Directorate of Intelligence. Top Secret Umbra, No Foreign Dissem. Excised copy. <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB49/sino.sov.2.pdf>
8. Shanghai Communique (1972). Richard Nixon foundation. <https://www.nixonfoundation.org/artifact/shanghai-communique/>
9. Agreement on Ending the War and Restoring Peace in Vietnam (1973). <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20935/volume-935-I-13295-English.pdf>
10. US Department of State. *Foreign Relations of the United States, 1969–1976, Volume XVII, China, 1969–1972. Joint Statement Following Discussions With Leaders of the People's Republic of China*. <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76v17/d203>
11. Central Intelligence Agency. (1979). *Joint Communique on the Establishment of Diplomatic Relations Between the United States of America and the People's Republic of China*. <https://www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP84B00049R001303190013-6.pdf>
12. US Department of State. Office of the Historian. *Tiananmen Square, 1989*. <https://history.state.gov/milestones/1989-1992/tiananmen-square>
13. George H.W. Bush (1989). *Press Conference, June 5, 1989* [Speech transcript]. University of Southern California US-China Institute, Annenberg. <https://china.usc.edu/george-hw-bush-press-conference-june-5-1989>
14. Bush, H.W.G. (2000). Scribner. *All the Best, George Bush: My Life in Letters and Other Writings* και <http://www.standoffattiananmen.com/2012/06/document-of-1989-president-bushs-secret.html>
15. US Department of State (2006). *Transforming the Cold War: The United States and China, 1969-1980* [Conference Transcript]. Panel of Former Diplomats and Government Officials. Lt. General Brent Scowcroft. <https://history.state.gov/conferences/2006-china-cold-war/scowcroft>
16. U.S. Customs and Border Protection. (2017). *Intellectual Property Rights Fiscal Year 2016 Seizure Statistics*. Homeland Security. <https://www.cbp.gov/sites/default/files/assets/documents/2018-Jan/FY2016%20IPR%20Seizure%20Statistics%20Book%20%28PDF%20Formatting%29-OT.pdf>

17. Bekkers, E. & Schroeter, S. (2020). *An Economic Analysis Of The Us-China Trade Conflict*. World Trade Organization. https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd202004_e.htm
18. National Security Strategy of the United States of America (2017). <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>
19. Office Of The United States Trade Representative Executive, Office Of The President (2018). *Update Concerning China's Acts, Policies And Practices Related To Technology Transfer, Intellectual Property, And Innovation*. <https://ustr.gov/sites/default/files/enforcement/301Investigations/301%20Report%20Update.pdf>
20. White House Office of Trade and Manufacturing Policy (2018). <https://www.hsdl.org/?view&did=812268>
21. U.S. Department of Justice (2019, January 28). Office of Public Affairs. *Chinese Telecommunications Conglomerate Huawei and Huawei CFO Wanzhou Meng Charged With Financial Fraud* [Press release]. <https://www.justice.gov/opa/pr/chinese-telecommunications-conglomerate-huawei-and-huawei-cfo-wanzhou-meng-charged-financial>
22. National Security Council (2020). United States Strategic Approach to the People's Republic of China. White House. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/articles/united-states-strategic-approach-to-the-peoples-republic-of-china/>
23. U.S. Department of Commerce (2020, August 26). Commerce Department Adds 24 Chinese Companies to the Entity List for Helping Build Military Islands in the South China Sea [Press Release]. Bureau of Industry and Security. <https://2017-2021.commerce.gov/news/press-releases/2020/08/commerce-department-adds-24-chinese-companies-entity-list-helping-build.html>
24. Burr, W. (2001). *The Sino-Soviet Border Conflict, 1969: US Reactions and Diplomatic Maneuvers*. A National Security Archive Electronic Briefing Book. <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB49/index2.html>
25. U.S. State Department, Bureau of Intelligence and Research: Intelligence Note (1969). *"USSR/China: Soviet and Chinese Forces Clash on the Ussuri River"*. Secret/No Foreign Dissemination/Controlled Dissemination. <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB49/sino.sov.1.pdf>
26. U.S. International Trade Commission (2009). *Shifts in U.S. Merchandise Trade 2008*. <https://www.usitc.gov/publications/332/pub4089.pdf#page=39>
27. Human Rights Watch (2009). *Hillary Clinton's Beijing Gaffe*. <https://www.hrw.org/news/2009/02/26/hillary-clintons-beijing-gaffe>
28. Wray, C. (2020). *The Threat Posed by the Chinese Government and the Chinese Communist Party to the Economic and National Security of the United States* [Speech transcript]. Hudson Institute. <https://www.fbi.gov/news/speeches/the-threat-posed-by-the-chinese-government-and-the-chinese-communist-party-to-the-economic-and-national-security-of-the-united-states>

29. Kaufman, A. A. (2011). The “Century of Humiliation” and China’s national narratives. Testimony before the U.S.-China economic and security review commission hearing on “China’s narratives regarding national security policy,”.
<https://www.uscc.gov/sites/default/files/3.10.11Kaufman.pdf>

Δευτερογενείς Πηγές

Επιστημονικά Άρθρα, Think Tanks, Τύπος

1. Thoralf, K. (2008). The Boxer War - The Boxer Uprising, Mass Violence & Résistance. *Sciences Politiques*. <https://www.sciencespo.fr/mass-violence-war-massacre-resistance/fr/document/boxer-war-boxer-uprising.html>
2. Sherry, D. M. *China Defensive*. The U.S. Army Campaigns of World War II. https://history.army.mil/html/books/072/72-38/CMH_Pub_72-38.pdf
3. Wilson Center. Digital Archive. Mao Zedong. *On the People’s Democratic Dictatorship: In Commemoration of the Twenty-eighth Anniversary of the Communist Party of China*. Translation from Selected Works of Mao Tse-tung, Vol. 4 (Peking: Foreign Languages Press, 1961), 411-423. <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/mao-zedong-peoples-democratic-dictatorship-commemoration-twenty-eighth-anniversary>
4. Radchenko, S. (2013, March 27). ‘Face’ and Something ‘Delicious’. *Foreign Policy*. <https://foreignpolicy.com/2013/03/27/face-and-something-delicious/>
5. Cucchisi, L. J. (2002). *The Causes and Effects of the Chinese Civil War, 1927-1949*. Seton Hall University Dissertations and Theses. <https://scholarship.shu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3416&context=dissertations>
6. Kraus, C. (2020). The Sino-Soviet Alliance, 70 Years Later. Sources and Methods, a blog of the History and Public Policy Program. *Wilson Center*. <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/sino-soviet-alliance-70-years-later>
7. Sutter, R.G. (1990). American policy toward Beijing, 1989–1990: The role of President Bush and the White House staff. *Journal of Northeast Asian Studies* 9, 3–14. <https://link.springer.com/article/10.1007/BF03028067>
8. Mao, Z. (1959). Mao Zedong’s Manuscripts since the Founding of the People’s Republic of China, vol. 8. An Outline for a Speech on the International Situation. *Wilson Center*. <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/mao-zedong-outline-speech-international-situation>
9. Radchenko, S. (2019). The Sino–Russian relationship in the mirror of the Cold War. *China International Strategy Review*. 1, 269–282. <https://link.springer.com/article/10.1007/s42533-019-00030-x#citeas>
10. Cheng, V. S. C. (2009). Modern War on an Ancient Battlefield: The Diffusion of American Military Technology and Ideas in the Chinese Civil War, 1946—1949. *Modern China*, 35(1), 38-64. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0097700408318909>

11. Boissoneault, L. (2017, 17 August). The Surprisingly Important Role China Played in WWI. *The Smithsonian Magazine*. <https://www.smithsonianmag.com/history/surprisingly-important-role-china-played-world-war-i-180964532/>
12. Nixon, M. R (1967, October 1). Asia After Viet Nam. *Foreign Affairs*. <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/1967-10-01/asia-after-viet-nam>
13. Logevall, F. (2023). *50 years later, the legacy of the Paris Peace Accords isn't one of peace*. Harvard Kennedy School, Ash Center for democratic Governance and Innovation. Rajawali Foundation Institute for Asia. <https://ash.harvard.edu/50-years-later-legacy-paris-peace-accords-isn%E2%80%99t-one-peace>
14. Richard Nixon Foundation (2013, February 21). *41 Years Ago – The Week that Changed the World*. <https://www.nixonfoundation.org/2013/02/41-years-ago-the-week-that-changed-the-world/>
15. Jian, C. (2019). *Cold War International History Project. From Mao to Deng: China's Changing Relations with the United States*. Wilson Center. <https://www.wilsoncenter.org/publication/mao-to-deng-chinas-changing-relations-the-united-states>
16. Radchenko, S. (2014, June 4). Argument: 'I Do Not Want Red Square to Look Like Tiananmen Square'. *Foreign Policy*. <https://foreignpolicy.com/2014/06/04/i-do-not-want-red-square-to-look-like-tiananmen-square/>
17. Wilson Center. Digital Archive. *Memorandum of Conversation: President Bush's Meeting with Chairman Deng Xiaoping of the People's Republic of China, February 26, 1989, 11:00 a.m. - 12:00 noon*. <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/memorandum-conversation-president-bushs-meeting-chairman-deng-xiaoping-peoples-republic>
18. Wong, J. (2005). PBS. *Frontline. Interview*. <https://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/tankman/interviews/wong.html>
19. People's Daily Editorial (1989). *It Is Necessary to Take a Clear-Cut Stand against Disturbances*. <http://www.tsquare.tv/chronology/April26ed.html>
20. Newport, F. (1999). *Americans' Unfavorable Attitudes Towards China Unchanged Ten Years After Tiananmen*. Gallup. <https://news.gallup.com/poll/3805/americans-unfavorable-attitudes-towards-china-unchanged-ten-years-aft.aspx>
21. Brennan, M. (2023). *Record-Low 15% of Americans View China Favorably*. Gallup Poll Social Series: World Affairs. <https://news.gallup.com/poll/471551/record-low-americans-view-china-favorably.aspx>
22. Gates, M. R. (2009, January 1). A Balanced Strategy, Reprogramming the Pentagon for a New Age. *Foreign Affairs*. <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2009-01-01/balanced-strategy>
23. Editorial (2009, October 29). "Strategic Reassurance? Yes, Please," *Global Times*.

24. Kissinger, H. (1989, August 1). The Caricature of Deng as a Tyrant Is Unfair. *Washington Post*. <https://www.washingtonpost.com/archive/opinions/1989/08/01/the-caricature-of-deng-as-a-tyrant-is-unfair/4da436a0-0c52-44cc-995a-4894691aa8ad/>
25. Li, C., He, C., & Lin, C. (2018). Economic Impacts of the Possible China–US Trade War. *Emerging Markets Finance and Trade*, 54(7), 1557-1577. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1540496X.2018.1446131>
26. Ljunggren, B. (2020). "From Obama to Trump, and beyond: Washington's painful search for a credible China policy". In *The United States in the Indo-Pacific*. Manchester, England: *Manchester University Press*. <https://doi.org/10.7765/9781526135025.00021>
27. Bader, J. και Hass, R. (2017). 'Was pre- Trump US policy towards China based on "false" premises? China in Trump's National Security Strategy'. *Brookings Institution*. <https://www.brookings.edu/articles/was-pre-trump-u-s-policy-towards-china-based-on-false-premises/>
28. Chen, J. (2019). From Mao to Deng: China's Changing Relations with the United States. Cold War International History Project. *Woodrow Wilson International Center for Scholars*. <https://www.wilsoncenter.org/publication/mao-to-deng-chinas-changing-relations-the-united-states>
29. Anonymous (2012, 17 October). Candidates get tough on China during the second 2012 presidential debate. *The Washington Post*. https://www.washingtonpost.com/politics/decision2012/candidates-get-tough-on-china-during-the-second-2012-presidential-debate/2012/10/17/9fa6a4fc-1862-11e2-8bfd-12e2ee90dcf2_story.html
30. Baum, R. (2001). From "Strategic Partners" to "Strategic Competitors": George W. Bush and the Politics of U.S. China Policy. *Journal of East Asian Studies* 1(2), 191–220. <https://link.springer.com/article/10.1057/s41311-023-00486-0#Fn14>
31. Lee, K. P. (2023). George W. Bush's post-9/11 East Asia policy: enabling China's contemporary assertiveness. *International Politics*. <https://link.springer.com/article/10.1057/s41311-023-00486-0#citeas>
32. Bohan, C., Brunnstrom, D. (2016, 11 December). Trump says U.S. not necessarily bound by 'one China' policy. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-china-idUSKBN1400TY>
33. Pomfret, J. (2016, 18 November). America vs. China: A competitive face-off between two Pacific powers. *Washington Post*. <https://www.washingtonpost.com/graphics/national/obama-legacy/relations-with-china.html>
34. Rahawestri, M. A. (2010). Obama's Foreign Policy in Asia: More Continuity than Change. *Security Challenges*, 6(1), 109–120. <http://www.jstor.org/stable/26459473>

35. Sutter, R. (2017). Barack Obama, Xi Jinping and Donald Trump-Pragmatism Fails as U.S.-China Differences Rise in Prominence. *American Journal of Chinese Studies*, 24(2), 69–85. <http://www.jstor.org/stable/44759210>
36. Sutter, R. (2016). Obama's Cautious and Calibrated Approach to an Assertive China. *Yale Global Online*. <https://archive-yaleglobal.yale.edu/content/obamas-cautious-and-calibrated-approach-assertive-china>
37. Manyin, E. M., Daggett, S., Dolven, B., Lawrence, V. S., Martin, F. M., O'Rourke, R., & Vaughn, B. (2012). *Pivot to the Pacific? The Obama Administration's "Rebalancing" Toward Asia* (CRS Report for Members and Committees of Congress). Congressional Research Service. <https://sgp.fas.org/crs/natsec/R42448.pdf>
38. Burke, E. (2021). The Obama-Xi Summit and the Prospects for a Global Norm Against Commercial IP Theft. *Carnegie Endowment for International Peace*. <https://carnegieendowment.org/2021/06/14/obama-xi-summit-and-prospects-for-global-norm-against-commercial-ip-theft-pub-84762>
39. Jaikaran, C. (2023). *Cybersecurity: Selected Cyberattacks, 2012-2022*. Congressional Research Service. <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R46974>
40. Haberman, M. (2016, January 7). Donald Trump Says He Favors Big Tariffs on Chinese Exports. *The New York Times*. <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/politics/first-draft/2016/01/07/donald-trump-says-he-favors-big-tariffs-on-chinese-exports/>
41. Pew Research Center (2016). *Public Uncertain, Divided Over America's Place in the World*. <https://www.pewresearch.org/politics/2016/05/05/public-uncertain-divided-over-americas-place-in-the-world/>
42. Glaser, S. B., Viers A. (2017). Trump and Xi Break the Ice at Mar-a-Lago. *Comparative Connections*, 19(1), 21-32. <https://cc.pacforum.org/2017/05/trump-xi-break-ice-mar-lago/>
43. Glaser, S. B., Norkiewicz C. (2017). North Korea and Trade Dominate the Agenda. *Comparative Connections*, 19(2), 21-34. <https://cc.pacforum.org/2017/09/north-korea-trade-dominate-agenda/>
44. Glaser, S. B., Norkiewicz, C. (2018). State Visit-Plus Summit Buys Time, But Friction Mounts. *Comparative Connections*, 19(3), 19-32. <https://cc.pacforum.org/2018/01/state-visit-plus-summit-buys-time-friction-mounts/>
45. Mason, J. (2018, January 17). Exclusive: Trump considers big 'fine' over China intellectual property theft. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-trade-exclusive/exclusive-trump-considers-big-fine-over-china-intellectual-property-theft-idUSKBN1F62SR>
46. Kwan, C.H. (2020), The China–US Trade War: Deep-Rooted Causes, Shifting Focus and Uncertain Prospects. *Asian Economic Policy Review*, 15: 55-72.
47. Glaser, S. B., Flaherty K. (2018). Hurling Toward A Trade WAR. *Comparative Connections*, 20(1), 19-32. <https://cc.pacforum.org/2018/05/hurling-toward-a-trade-war/>

48. Glaser, S. B., Flaherty K. (2018). Tit-for-Tat Tariffs. *Comparative Connections*, 20(2), 21-36. <https://cc.pacforum.org/2018/09/tit-for-tat-tariffs/>
49. Kuttner, R. (2017, August 16). Steve Bannon, Unrepentant. *The American Prospect*. <https://prospect.org/power/steve-bannon-unrepentant/>
50. Glaser, S. B., Flaherty, K. (2019). A Deal Is Struck In Buenos Aires. *Comparative Connections*, 20(3), 21-34. <https://cc.pacforum.org/2019/01/a-deal-is-struck-in-buenos-aires/>
51. Glaser, S. B., Flaherty K. (2019). Is a Trade Deal Imminent? *Comparative Connections*, 21(1), 23-36. <https://cc.pacforum.org/2019/05/is-a-trade-deal-imminent/>
52. Holland, S., Blanchard, B. (2019, February 12). Trump says he could let China trade deal deadline slip, 'not inclined to'. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-lighthizer/trump-says-he-could-let-china-trade-deal-deadline-slip-not-inclined-to-idUSKCN1Q10XR>
53. Glaser, S. B., Flaherty, K. (2019). The Trade Deal Falls Through. *Comparative Connections*, 21(2), 21-38. <https://cc.pacforum.org/2019/09/the-trade-deal-falls-through/>
54. Glaser, S. B., Flaherty, K. (2020). "Phase One" Trade Deal Reached, But Unlikely to Defuse Tensions. *Comparative Connections*, 21(3), 21-40. <https://cc.pacforum.org/2020/01/phase-one-trade-deal-reached-but-unlikely-to-defuse-tensions/>
55. Glaser, S. B., Flaherty, K. (2020). US-China Relations Hit New Lows Amid Pandemic. *Comparative Connections*, 22(1), 27-42. <https://cc.pacforum.org/2020/05/us-china-relations-hit-new-lows-amid-pandemic/>
56. Glaser, S. B., Flaherty, K. (2020). US-China Relations in Free Fall. *Comparative Connections*, 22(2), 23-38. <https://cc.pacforum.org/2020/09/us-china-relations-in-free-fall/>
57. Ettinger, A. (2020). Principled realism and populist sovereignty in Trump's foreign policy. *Cambridge Review of International Affairs*, 33(3), 410-431. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09557571.2019.1659229>
58. Amiti, M., Redding, J. S., Weinstein, E. D. (2020). *Who's Paying for the US Tariffs? A Longer-Term Perspective*. National Bureau Of Economic Research. <https://www.nber.org/papers/w26610>
59. Oxford Economics (2021). *The US-China Economic Relationship. A Crucial Partnership at a Critical Juncture*. US-China Business Council. <https://www.uschina.org/reports/us-china-economic-relationship>